ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 28/2018
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 4 ވަނަ ޖަލްސާ
1440 B 22
31 އޮކްޓޯ ބަރު 2018
(ބުދަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 11:04
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 16:14

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
2018ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ހަތަރުވަނަ ޖަލްސާ
31 އޮކްޓޯބަރު 2018 (ބުދަ ދުވަސް)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 2، ހާޒިރީ އިއްވުން. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 22 އިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރު މާއި ޔައު މިއްޔާ ފާސްކުރުން .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.4/3/2018/
-3.2 އެޖެންޑާ ނަންބަރު 3.2، ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 22/2018 އިން 24/2018 އަށް ތިން
ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ. އެއީ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 11ވަނަ ޖަލްސާއިން 13ވަނަ ޖަލްސާއަށް ހުރި
ޔައުމިއްޔާތައް. މި ޔައުމިއްޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު، އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޞްލާޙު
ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ، ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ގަބޫލުކުރާ
ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް ނިންމައިފިން.
1

4. ރިޔާސަތުން އަންގާއެންގުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. ގިނަ ދުވަސްތަކަކަށްފަހު މަޖިލީހަށް ވެދެވަޑައިނުގެންނެވޭ ގޮތަށް
ތިއްބެވި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ މެންބަރުންނަށް މިއަދު މަޖިލީހުގެ މި ޖަލްސާގައި ބައިވެރިވެވަޑަ އިގެންނެވޭތީވެ
އިއްޒަތްތެރި އެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ރިޔާސަތުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަދި
މަޖިލީހުގެ އެހެން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ފަރާތުން ވެސް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ކަންކަން
ކުރިޔަށް ގެންދިއުމުގައި އިސްކަމަށް ބަލާނީ ދައުލަތުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ތާއްޓެއް
ނެތި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގައި ގާނޫނީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިދޭ ބާރުތައް ހިފެހެއްޓުން
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ރިޔާސަތުގައި އިދެގެން ކުރިއަށްގެންދާނެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި
ދަންނަވާލަން.
5. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-5.1 މިއަދުގެ މިޖަލްސާ ފެށުމާ އެކު ވޯޓަށް ދަންނަވާލުން އޮންނާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެއީ 6.1 ގައިވާ ބިލުގެ
އިބްތިދާޢީ ބަހުސް ފެށުމުގެ ގޮތުން ނަގަންޖެހޭ ވޯޓު ނެގުން. ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި މި ވަގުތުކޮޅު އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑުމެން 4.1ގެ
ދަށުން މިއަދު ވޯޓަކަށް މިދަންނަވާލަނީ ކުރިން ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލެއް. އެއީ މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި އެކުލެވިފައިވާ އެންޓި-
ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނު އުވާލުމުގެ ބިލު. މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން އިޢުލާންކޮށްފައި
އޮތަސް 3 ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދޭންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޖަލްސާއަށް އެޖެންޑާކުރެވިފައިވާތީވެ މިއަދުގެ މި ވޯޓުގައި
ކުރިއަށްގެންދަން ފާސްނުވެއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ޖެހޭނީ 3 ވަނަ ދުވަހަށް މަޑުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލު
މިގޮތަށް އައިއްސަ އޮތީމަ ވޯޓަކަށް މި ދަންނަވާލީ. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް މި ދޭތެރެއިން ނުހިނގާ ގިނަ
ދުވަސްތަކެއް ވެފައި އޮތީމަ ބައެއް ފަހަރަށް ހުރިހާ މެންބަރުން މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް އަހުލުވެރިނުވިޔަސް ރިޔާސަތުން
2

މިކަން ހަނދާންކޮށްލަދިނީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގަބޫލުކުރައްވާނެހެން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު މި
ވާޖިބު އަދާކުރީ. މިއީ އެންގުމެއް ނޫން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމް 6.1 ގައިވާ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު
ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލުގެ އިބްތިދާޢީ ބަހުސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި އެ ބިލުގެ އިބްތިދާޢީ ބަހުސް
މިއަދުގެ މި ޖަލްސާގައި ކުރިއަށްގެންދިއުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން
އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 41
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 30
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 03
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 03
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 33
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 17
ޖުމްލަ: 33
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 41. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 30. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 03. ވަކި ގޮތަކަށް
3

ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 3. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 33.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 17. ޖުމުލަ؛ 33. އެހެންކަމުން، މި ގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަން ފާސްވެއްޖެކަމުގައި
ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
6. އިބްތިދާޢީ ބަހުސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް. ގާނޫނު
ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވުމަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މަޖިލީހަށް ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުން އެދެން.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެންޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމަށް އަޅުގަނޑު މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަންޖެހުނު ސަބަބު ވަރަށް ސާފު. މިއީ އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ނުދެއްކިކަމުގައި ވިޔަސް، ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިކަން
ލިޔެފައި އޮތް ގޮތް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަދި މި
ބިލު ހުށަހަޅަންޖެހިއްޖެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް ސާބިތުވެގެންދަނީ އިއްޔެއާއި އޭގެ ކުރީ ދުވަހާއި އަދި
އޭގެ ކުރީ ދުވަހު މި މަޖިލީހުގެ ގޮނޑި ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ބުނެ، އެތައް މެންބަރުންތަކެއްގެ ޙައްޤުތަކެއްގެ
ގެއްލުމަށްފަހުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 74 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ގޮތަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ވިދާޅުވީ އެ ބޭފުޅުންގެ
ގޮނޑި ނުގެއްލެއޭ. އަދި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ގާނޫނު އޮތް ނަމަވެސް ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ގޮނޑިއެއް ނުގެއްލޭނޭ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އޮތް ގޮތް. މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި މުހިއްމު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރި މީހެއް އަޅުގަނޑަކީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި އޭރުގައި ވެސް. އޭރުގައި ހުންނަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންވީމާ މަޖިލިސް އުވައިލެވޭ ގޮތަށް ވެސް ހުށަހެޅުންތަކެއް ހުށަހެޅިގެންދިޔަ. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވަކި ބަޔަކު ބޭނުންވެއްޖެއްޔާ އަތޮޅުގެ އެ ދާއިރާއަކުން ވަކި ބަޔަކު މެންބަރުންގެ ޕަޓިޝަނެއް
ހުށަހެޅުނީމަ ކެނޑޭ ގޮތަށް ވެސް ހުށަހެޅުންތަކެއް ހުށަހެޅިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އޭރުގައި ވެސް އެއްވެސް ގޮތަކަށް
މި ދެންނެވި އެއްވެސް ހުށަހެޅުމެއް ބަލައިނުގަނެ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ އެއީ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރަން އަބަދުވެސް
ދާއިމަށް އޮންނާނެ މަޖިލީހެއްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުން ނިންމައި، އެ މީހުންގެ ހަމައެކަނި ގޮނޑި
ގެއްލޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި، ގެއްލޭނެ އުސޫލުތަކަކީ ކޮބަ އިކަން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 74 ވަނަ މާއްދާގައި ވަރަށް ސާފު
4

އިބާރާތުން ލިޔެފައި އެބައޮތް. މި ބިލު އޮތުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އަދާކުރަންޖެހޭ
މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާނުކުރެވޭކަން އެއީ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އޮތް ކަމެއް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 90 ވަނަ
މާއްދާގައި ބުނެފައި އޮންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ލިބިފައިވާ އިމްތިޔާޒުތައް. އެހެންނަމަވެސް،
ޕާޓީގެ ވިޕްލައިނާ ޚިލާފުވާ ގޮތަކުން، ޓްވީޓެއް ކޮށްލާ ގޮތަކުން އަޅުގަނޑު މިހާރު މިހިރީ ޕާޓީން ކަނޑަން ނިންމާފަ.
ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަނޑު ނަމުގައި މީހަކު ޓްވީޓެއް ކުރަނީ ރިޔާޟް ރަޝީދު އިންނަ ނަމެއްގައި. ޓްވީޓު ކުރާތީވެ
އަޅުގަނޑު ކަނޑާލަން ނިންމާފައި މިހިރީ. އޭރުން އަޅުގަނޑުގެ ގޮނޑި ގެއްލޭނެ. އެހެނެއްނުވާނެ. އެހެނެއް ނުހެދޭނެ.
އެއީ އެކަން އޮންނަ ގޮތެއް ނޫން. އެއެއް ނޫން މަޤްޞަދަކީ. އަދި ހަމައެހެންމެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 75 ވަނަ މާއްދާ
ވެސް ބަލަންޖެހޭ. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ހަވާލުކޮށްފަ އި އެބައޮތް. އެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
އޭނަ އަދާކުރާ ގޮތަކުންނެއް އޭނަގެ ގޮނޑި ގެއްލޭނެ ގޮތެއް ނޯވޭ. އެހެންވީމާ، އޭރުގައި މި ގާނޫނު ފާސްކުރި ދުވަހު
އަޅުގަނޑު މިތާނގައި އެ ވާހަކަދެއްކިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކަންބޮޑުވެވަޑައިނުގަންނަވާށޭ، ތި ބޭފުޅުންގެ
ގޮނޑިއެއް ނުގެއްލޭނެއޭ، ޕާޓީއަކަށް ގެއްލުވައެއް ނުލެވޭނޭ. ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ބުނި ނަމަވެސް އެންމެ ފަހު ބަސް
ބުނާނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުންނޭ. ބައްލަވާ ކިހިނެއްތޯ މި ވީ؟ ހަމަ ކެނޑި އެންމެން ގޮނޑި ނުގެއްލޭ ކަމަށް ސުޕްރީމް
ކޯޓުން އެ ނިންމީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގެ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއަކަށް ސުޕްރީމް ކޯޓަކަށެއް ނުވަދެވޭނ.
ސަރުކާރަކަށް ވެސް ނުވަދެވޭނެ. މިއީ ވަރަށް ސާފު ވާހަކައެއް. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގައި 113 މެންބަރުންގެ
ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގައި މަސއްކަތްކުރިއިރުގައި އަޅުގަނޑަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނާނީ ރިޔާސީ ރިޒާމެއްތޯ، ބަރުލަމާނީ
ނިޒާމެއްތޯ ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުންފިލުވައިދޭން، ސާފުކޮށްދޭންވެގެން 11 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު އިނިން.
އަޅުގަނޑު ގޮ ސް އެ ދުވަހު ރައްޔިތުން ކައިރީގަ އި ދެންނެވިން ، ރައްޔިތުންނޭ! ރިޔާސީ ނިޒާމެއްގައި އޮންނާނީ 3 ބާރޭ
މި އޮންނަނީ. މި ނިޒާމުގައި އޮންނަ ގޮތުން، އެއް ބާރު އަނެއް ބާރު އޮންނަ ގޮތުން ނުފޫޒާއި ބާރެއް ނުފޯރުވޭނޭ.
އެހެންވީމާ، މިހެން ވަރަށް ސާފު ބަހުން، ސާފުކޮށް އޮތް ކަމެއްގައި މިކަން މި ގޮތަށް ވެގެންދިއުމަކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް؛ އަޅުގަނޑު މާދަން ނުހުރެދާނެ. އެކަމަކު މި މަޖިލިސް ދެމިއޮންނާނެ. މި މަޖިލީހުގައި ހުރި ބާރުތައް
ހުންނަންވާނެ. މިއީ ވެރިކަމަށް އަންނަ މީހެއްގެ ގޮތުން، ވެރިކަމަށް އަތުވެދާނެ މީހެއްގެ ގޮތުން، މީހަކު ވެރިކަންކުރަން
އުނދަގޫވެދާނެތީ، އުނދަގޫކުރާތީވެ މި މަޖިލިސް އުވައެއް ނުލެވޭނެ. އެހެނެއް ނުހެދޭނެ. މި މަޖިލިސް އޮންނަންވާނެ.
ޖުޑިޝަރީ ވެސް އޮންނަންވާނެ. ވެރިކަންކުރާ މީހާ ވެސް ހުންނަންވާނެ. އެ އޮންނަ އުސޫލާއި ހަމައިގެ ތެރެއިން
ކަންތައްތައް ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ދަސްކުރަން. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް އެއީ ވެރިކަމުގައި
ހުންނަ މީހަކު ވެރިކަންކުރަން ދަސްކުރަންޖެހޭ. އުނދަގޫ މަރުޙަލާތައް އަންނާނެ. އެ އިން ކޮން އެ މަރުޙަލާއަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކެރިގެން ކުރިމަތިލައި އެ ކަންކަން ޙަ އްލުކޮށްގެން ކުރިއަށްދާން އަޅުގަނޑުމެން ދަސްކުރަންޖެހޭނެ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރު ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
5

ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މި ދެންނެވި ހަމައާއި އުސޫލުގެ ތެރެއިން ދާން ދަސްކުރަންޖެހޭނެ. އެކަން އެ ގޮތަށް
ނުކުރެވުނީމަ މި ކަން މި ގޮތަށް ވާންޖެހުނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބޮލުގައި ކަންތައްތައް
އަޅުވާ ހުރިހާ ޒަމާނެއްގައި ވެސް. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ބޭނުންވާ ކަންކަން އޭރުގައި އެ އޮންނަ
ސަރުކާރުތަކެއް ކޮށްދީފައ ހުރީ. އެއީ ކޮންމެހެން މި މަޖިލީހުން ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އަދި ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ކަމެއް
ވެސް ނޫން. އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ މީހުން ކަންކަމަށް ކުރިމަތިލީމަ ޝަރުތު ހަމަވާތީވެ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނަށް އެކަން ކުރެވިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮރަޕްޝަން ހިންގަނީކީ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނެއް
ނޫން. ކޮރަޕްޝަން ހިނގާފައި އޮތް ގޮތާއި ، ކުރާ ގޮތާއި ، މި ހުރިހާ ކަމެއް އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަހެއް ނެތި
ހިނގާފައި ހުރި ހުރިހާ ކަންތައްތައް ފާޅުވެ، އެނގިގެންދާނެ ދުވަހެއް މާ ދުރަކު ނޫން އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ކުރީ
ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތޯ ސަރުކާރު ހިންގަން ތިބި، ކުންފުނިތަކުގައި ތިބި އެމް.ޑީންނާއި ސީ.އީ.އޯއިންތޯ،
ނޫންނަމަ އެ މީހުންގެ ދަށުގައި ތިބި ޑެޕިއުޓީންތޯ ، ނޫންނަމަ މިނިސްޓަރުންތޯ، ނޫންނަމަ އެ މީހުންގެ ޑެޕިއުޓީންތޯ،
އެކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިގެންދާނެ. ނޫނީ މި ކަންކަން މި މަޖިލީހުން އެ ކަންކަން ވެސް ބަލާނެ. މިއީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހިރީ ވަރަށް ހިތްހަމަނުޖެހިފަ. ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން މިއަށް ވޯޓުލީ ދުވަހު ވެސް މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލޭނެ؛ ޔައުމިއްޔާ އޮންނާނެ. ރެކޯޑު އޮންނާނެ. އެ ދުވަހު
ވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގޮނޑިއެއް ނުގެއްލޭނޭ. ހަމަ ގެއްލޭނީ ސުޕްރީމް
ކޯޓުންނޭ އެކަން ކުރެވޭނީ. އެ ވަގުތު ހާލަތާއި ކަންތައްތައް ހުރި ގޮތަށް ބަލާފައި، މި ތަނުގައި ތިއްބެވި ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހިތާ ދެކޮޅަށް އެކަން ކުރީ. ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު އެއަށް ފިތާލުމަށްފަހުގައި ލޮލުން ކަރުނަ އައި
ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް. އެއީ ގިނަ ނުވެއްޖެއްޔާ މަދު ބަޔަކު ނަމަވެސް އެކަމ ހިތާމަކުރި. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް
އަޅުގަނޑަކީ އެ ދުވަހު އެ ވޯޓު ދިނީތީވެ އަޅުގަނޑުގެ ހަޔާތުގައި އަޅުގަނޑަށް ހެދުނު އެންމެ ބޮޑު ގޯސް، މި
މަޖިލީހުގައި ހެދުނު ދުވަސް ކަމަށް އަޅުގަނޑު އެ ދުވަހު ވެސް އަމިއްލައަށް އަޅުގަނޑަށް އެ ފީލްވި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން އެގޮތަށް އެކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް. އަދި ހަމައެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ބާރު ކަނޑުވާލުމަށް ޓަކައި އޭ.ޖީ އަނިލް ކުރި ކަންތައް މި މަޖިލީހުން އޭނަ ގެނެސް، އޭނަ ހާޒިރުކޮށް އެ
މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭނެ. އެ މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭނެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ،
ޤާނޫނުއަސާސީގެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 133 ވަނަ މާއްދާގައި، 133 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނަނީ ބަންޑާރަ ނައިބަކީ އެއީ
ސަރުކާރުގެ ބަންޑާރަ ނައިބެއް ނޫނޭ. ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަ ނައިބޭ. އަޅުގަނޑުގެ ޙައްޤެއް ގެއްލުނަސް ވެސް އޭނަ
ދާންޖެހޭ އެތަނަށް. އެހެންވީމާ، ވަގަށް ސިޓީއެއް ހިފައިގެން ދަންވަރު ވަދެ ނެރުނު އަމުރު ނެރުނު ދުވަސް އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހުން މި ގާނޫނު ހަދަން މަޖުބޫރުވި ދުވަސް. އެ ނެރުނު އަމުރެއްގެ ސަބަބުން ސުޕްރީމް
ކޯޓުން މި ނެރުނީ މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ބަންޑާރަ ނައިބު އޭނަގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
6

އަދާނުކުރެވޭކަން އެއީ އަޅުގަނޑު މިއަދު ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އޭނަ
ހާޒިރުކޮށް އޭނައާ ސުވާލުކުރަންޖެހޭނެ ކީއްވެގެންތޯ؟ އަދި އެކަމާ އެކަންޏެއް ނޫން. 1 ފެބުރުވަރީ ނެރުނު އަމުރު؛
އަމުރު؛ އޭގައި ކަނޑައެޅިގެން އެބަބުނޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުއްލި ހާލަތްތަކުގައި ހިފެހެއްޓޭނީ ކޮން ޙައްޤުތަކެއްކަން.
ދިވެހިރާއްޖެ އަޅުވެތިކަން އޮގަސްޓު 13 ،12 ގައި ނިމިއްޖެ. ދެނެއް އެ އަނިޔާވެރިކަމެއް އެ ޚުދުމުޚްތާރުކަމެއް
ދިވެހިރާއްޖެއަކަށް ނުގެނެވޭނެ. އެއީ އެކަން ނިމުނު ދުވަސް. މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންވިޔަސް، މި
މަޖިލީސް ބޭނުންވިޔަސް، ޝަރްޢީ ނިޒާމު ބޭނުންވިޔަސް ދިވެހި ދައުލަތް، ދިވެހިރާއްޖެ ދެން އަޅުވެއްޗެއް ނުކުރެވޭނެ.
އެ ދުވަސް އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ފަހަނައަޅައިގޮއްސަ. އޮގަސްޓު 13 ،12 އަކީ އެއީ މި ޤައުމު މިނިވަންވި ދުވަސް.
އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހެއް އެކުލަވާލައި، މި ގެނައި ޑިމޮކްރަސީ އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ
ފައްކާކޮށްފަ. މިއާ ކުޅެފި މީހަކު ހަލާކުވާނީ. މި ސިސްޓަމު މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނާނެ. މި އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް
ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ގުޅިގެން ކުރަމާހިނގާ. އެކަމަކު އޭގެބަދަލުގައި ބަންޑާރަ ނައިބު
އަމިއްލައަށް އިސްނަގައިގެންގޮސް އެތައް ބައިވަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް މި މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުނުކުރެވޭ ގޮތަށް އޭނަ ނެރުނު ޙުކުމ ގުޅިގެން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މުޅި މި ޤައުމު މިއަދު ލަދުވެތިވާންޖެހޭ
ކަމެއް. އެފަދަ މީހަކު، އެފަދަ ޢަމަލެއް ކުރީތީވެ، އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ބަލަންޖެހޭ އެބަ. މިއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން.
އަޅުގަނޑު ވަކި އެހެން މިދެންނެވީ، އެންމެ ފަރުދެއްގެ ޙައްޤުގައި ވެސް ވަކާލާތުކުރަންޖެހޭ މީހެކޭ އޭނައަކީ.
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑު މިއަދު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަރުކަށި އިބާރާތުން އަޅުގަނޑު ކުށްވެރިކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި
ގާނޫނު އުވާލަން މި ޖެހުނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހަމަ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ތިބޭފުޅުން؛ މިއަށް ތާއީދުނުކުރައްވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުން. ތިބޭފުޅުން
ގަބޫލުކުރައްވާ އަޅުގަނޑު އަމިއްލައަށް ތަޖުރިބާ ކޮށްފިން، އަޅުގަނޑު އަމިއްލައަށް ތަޖުރިބާކޮށްފިން. މި ގާނޫނު
ފާސްކުރި ދުވަހުން ފެށިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑު މި ތަމްސީލުކުރި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ އްވެސް
ވަޒީރަކު އަޅުގަނޑުގެ ފޯނަކަށް ޖަވާބެއް ނުދޭ. މި ގާނޫނު ފާސްކުރި ދުވަހުން ފެށިގެން އެއްވެސް ވަޒީރަކު އަޅުގަނޑުގެ
ފޯނަކަށް ޖަވާބެއް ނުދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ވިލުފުށީ ދާއިރާއަށް
ގެނެސްފައި ހުރި ތަރައްޤީއަކީ މި މަޖިލީހުގެ އެ މީހުން އަޅުގަނޑު ބޭންދީތީވެ އަޅުގަނޑު ކުރި މަސައްކަތުން
އައިސްފައި ހުރި ތަރައްޤީއޭ. މި މަސައްކަތް މިހެން މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިނގާ ހުރިހާ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކަކީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު އިނދެގެނެއް ނޫން، ބަޖެޓު ކޮމީޓީގައި އިނދެގެން ބަޖެޓުގައި
ހިމަނައިގެން ކުރިއަށްގެންގޮސްފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތައް. ރަނގަޅު. ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި ވަރަށް ގިނަ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގަވައިދެއްވި. މި ޤައުމު ދެމިއޮތްހާ ދުވަހަކު އެކަން އޮންނާނޭ އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން. އެ
ބްރިޖު ސުނާމީއެއް، ނޫނީ އެހެން ކަމެއް އައިސްގެން އެ ނުދާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ބްރިޖު އޮތްހާ ދުވަހެއްގައި ރައީސް
7

ޔާމީނު ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތަކުގެ އަގު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޤައުމުގައި ފެންނަން ހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި
ކަންތައްތައް ވީ ކިހިނެއްތޯ؟ ތަރައްޤީއަށް ވުރެ ބޮޑަށް ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހިތުގައި ޖެހޭ އެހެން ކަންތައްތަކެއް ހުރީމަ
އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޔާސީ އިންތިޚާބުން ރައީސް ޔާމީން ބަލިވާންޖެހުނީ. މިއީކީ އެއްވެސް މީހަކު ގަސްތުގައި ކުރި
ކަމެއް ނޫން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރައީސް ޔާމީނަށް ގާނޫނީ ގޮތުން ލަފާދޭން ތިބި މީހުން ދިން ނުލަފާގެ
ސަބަބުން އެ ވެރިކަމަށް އެކަން އެގޮތަށް ކުރިމަތިވާންޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އަދިވެސް
ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ތިބޭނީ ވެސް ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން
ޕީ.ޕީ.އެމާއިގެން ވެސް ކުރިއަށްދެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެން އަޅުވެތިކޮށްފައި، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ބަޔަކަށް ނަހަދައި، އެހެން
އަޅުގަނޑުމެން ލައްވާ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ގްލާނުކުރާ މީހުންގެ ގޮތުގައި ދެކިގެންނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ
ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިތާ މި ތިބެނީ. އެހެންވީމާ، މި އުސޫލާ ޚިލާފަށް ކުރާ ކަންތައްތަކަކީ
މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން. މިނިވަންކަމާއެކު ވާހަކަދައްކާލުމުގެ ފުރުޞަތެއް މި 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އަދި ކިރިޔާ މި ލިބުނީ. އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ، އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ މިއަދު ވެ ސް މެންދުރުފަހު އަޅުގަނޑު
ކަނޑައިނުލާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ކަނޑާލީ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ކަނޑާލީކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ކޮންމެ ގޮތެއް
ހެދިކަމުގައި ވީނަމަވެސް މި ޙަޤީޤަތް ބަދަލެއް ނުވާނެ. މި ޤާނޫނުއަސާސީ އޮންނާނެ. މި މަޖިލިސް ދެމިއޮންނާނެ. މި
ދައުލަތް ދެމިއޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މި ގާނޫނާ މެދު ފުންކޮށް
ވިސްނާށޭ. ފުންކޮށް ވިސްނާށޭ. މިހާރު މި ސަރުކާރުގެ ކޯލިޝަނުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ވާހަކައެއް
ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވާހަކައެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލަށް ބަހުސްކުރުމުގެ ވަގުތު ކަނޑައެޅިފަ އި ވަނީ
ތިން ގަޑިއިރު. ޕާޓީތަކަށް ވަގުތު ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތް ދަންނަވައިލާނަން. ޕީ.ޕީ.އެމަށް 1 ގަޑި 18 މިނެޓު 21
ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 44 މިނެޓު 28 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 14 މިނެޓު 49 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 10
މިނެޓު 35 ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއަށް 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް އަޅުގަނޑު
މިއަދުން ފެށިގެން 3 މިނެޓު އެންމެ ކުޑަކޮށް އަރުވަމުނގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މަޖިލީހުގައި ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދަވާތި!
އަޅުގަނޑު އެކަން ވެސް ހަމަ ގަވާއިދުން މަޖިލީހުން ގެންދެވޭތޯ ކުރަން ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރާނަން. އަޅުގަނޑު
ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢަށް.
8

اله
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ރިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ މަޖިލީހުގައި ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން
މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ތިބެންޖެހުނު މެންބަރުންނަށް މަޖިލީހަށް އާދެވުނީތީ ހަމަ އެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން. ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދަކީ ވަރަށް އުފާވެރި ދުވަހެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޖިލިސް ވަރަށް ގިނަ ދުވަހަށް ފަހު
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން މަޖިލިސް ކުރިއަށްގެންދެވކަމީ އަޅުގަނޑު ވެސް
ހަމަ އުފާކުރާ ކަމެއް. މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބިލަކީ ޤާނޫނުއަސާސއާ ޚިލާފު ބިލެއް
ކަމަށް ފެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަކީ ވަރަށް ސުޕްރީމް
ބައެއްގެ ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް ކަންކަން ނިންމަމުންދާ މަންޒަރު. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ މިއަދު ވެސް ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި ފަސް ފަނޑިޔާރުން މިވަގުތުން މިވަގުތަށް ވެސް މި
ގާނޫނު ބާތިލުކޮށްލަދެއްވާށޭ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ކަމަށް ވަންޏާ. އެބޭފުޅުން އަތުގައި އެ ބާރު އޮންނާނެ.
އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ މިތަނުން ފާސްކޮށް މި ތަނުގައި ތިއްބެވި ގާނޫނީ ބޭބޭފުޅުންގެ ލަފަޔ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި ގާނޫނީ ބޭބޭފުޅުންގެ ލަފާގެ މަތީން ނިންމައި، ފާސްކޮށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީގުކޮށްފައި
އޮތް ގާނޫނެއް ކުއްލިއަކަށް އަނެއްކާވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ގެނެސްގެން އެ ފާސްކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނު
އުވައިލާކަށް. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް އަންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އަންނަނީކީ ކޮންމެހެން ވިޔަފާރިއެއް ކުރާކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްލާ ކޮންމެ ސޮޔަކަށް
ފައިސާ. އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ދައްކާ ކޮންމެ ވާހަކައަކަށް ފައިސާ. އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ލާ ކޮންމެ ވޯޓަކަށް ފައިސާ
ހޯދާކަށް ނޫން. އެއަށްވުރެ މާ މުހިންމު ޒިންމާތަކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ރައްޔިތުން
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ފޮނުވާފައި މި ތިބެނީ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަނޑެއް ބޭނުމެއް ނުވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައިވާ ބޮޑެތި އިލްޒާމުތައް އަނެއްކާވެސް އެގޮތުގައި އޮންނާކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ
ޓްރާންސްފަރ މާކެޓެއްގައި އުޅޭ ބައެއް ކަމަށް ރައްޔިތުން ދެކޭދެކުން ހުއްޓިގެންދިޔަ މި ގާނޫނާއެކު. އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން، މި ގާނޫނުގައި އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހުރެދާނެ. އެކަންކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާނަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑެއް އެއްވެސް އިރެއްގައި ގަބޫލުކުރާ އެއްޗެއް ނޫން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެންމެ
ފުރަތަމަ އައި ހިސާބުން ފެށިގެން ވެސް އަޅުގަނޑު ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި އޮންނަ ބާރެއް
ނޫނޭ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންއިރަކު ޕާޓީ ބަދަލުކުރާކަށް. އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް މި އަންނަނީ އެތައް ރައްޔިތުންގެ
ވޯޓާއެކު. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީ ބަދަލުކޮށް ، އަޅުގަނޑުމެން ވަކި ޕާޓީއެއްގެ ފިކުރެއްގައި ނުވަތަ ވަކި
ޓިކެޓެއްގައި މި ތަނަށް ހޮވިގެން އައުމަށްފަހު އަޅުގަނޑު އެ ޕާޓީއަށް ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ހާލަތެއްގައި އަޅުގަނޑު
9

އެބަޖެހެއޭ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ވޯޓުލީ މީހުންގެ ސޭއެއް ހޯދަން ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުންގެ ބަހެއް ހޯދަން. އެހެންވީމާ، މި
ގާނޫނުގައި ވެސް އެގޮތަށް ހުރި ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރުން އެއީ ކުރެވިދާނެ ކަމެއް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަދިވެސް
އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަމޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަމިއްލައަށް ޕާޓީ ބަދަލުކޮށްލާފައި މާދަމާ ގޮސް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުން ޕާޓީއަކަށް ސޮއިކޮށްލެވިދާނެ ކަމަކަށް. ހަމައެއާއެކީގައި ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު މި ބިލު
ހުށަހަޅަމުން ފާހަގަކުރިހެން އަޅުގަނޑެއް ވެސް ގަބޫލެއް ނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ލާ ވިޕަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ
ޓުވީޓަކަށް ޕާޓީން ކަނޑައިލާއިރަށް އަޅުގަނޑުމެން ގޮނޑި ގެއްލޭނެ ކަމަކަށް، ގެއްލެންޖެހޭނެ ކަމަކަށް ވެސް. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެބައޮވޭ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންކަން، ޤާނޫނުއަސާސީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީފައިވާ ބާރުގެ ތެރެއިން އިސްލާމް ދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުނުވާނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން
ވާހަކައެއް ބޭނުން ގޮތަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފްލޯގައި ދެއްކުމުގެ ބާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުވަތަ އެ ގާނޫނީ
ހައިސިއްޔަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަނީ ދީފަ. އެހެންވީމާ، އެ ހައިސިއްޔަތުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ
ވާހަކައަކުން ނުވަތަ ލާ ވޯޓަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮނޑި ގެއްލޭ ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަކަށް އެ
އަރައިގަނެވެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީ ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި އެ ފުރުޞަތު ވެސް
ބޭއްވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެހާހިސާބުން އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެހެއޭ ރައްޔިތުންގެ ފެންނަނުފެންނަ ވޯޓަކަށް ގޮސް
ރައްޔިތުން ނިންމަން. އާނ! މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޕީ.ޕީ.އެމް ޓިކެޓެއްގައި ހޮވިފައި، އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް
ކުއްލިއަކަށް ބަދަލުވެއްޖޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އޭނަ އެމް.ޑީ.ޕީގައި ހުރުމާ ދޭތެރޭގައި އެ ރުހުން އެބަ ދޭންޖެހެއޭ
އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މީހުން. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތަކީ. ދެންވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާނީ ހަމަ އެ ހަމަ.
އަޅުގަނޑު ހުންނާނީ އަޅުގަނޑު ހޮވައިދިން ޕާޓީއާ އެކީގައި ދައުރު ނިމެންދެން. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގަބޫލުކުރުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލަށް.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ރަނގަޅު ޑިމޮކްރެޓިކް މުޖުތަމަޢެއްގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަނަކީ އޮންނަންޖެހޭ
އެއްޗެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިއަދު ކަންކަން ހިނގައި ގޮސްފައި
އޮތް ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަނީ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ މީހުންނާއި، ރައްޔިތުން ހޮވާ ސަރުކާރާއި،
10

އަދި ރައްޔިތުން ޢަދުލުއިންޞާފު ހޯދަން ޢައްޔަންކުރެވިފައިވާ ފަނޑިޔާރުންނާ، މި އެންމެންގެ މައްޗަށް އިތުބާރު ގެއްލި،
މުޅި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އިތުބާރު ގެއްލިފަ. އެކަންކަން ކޮށްފައި މި އޮތީ ، އެންމެ ބޮޑު ބާރެ އް އަޅުގަނޑުމެން އެކަމަށް
ދިނީ، ރައްޔިތުންގެ ހޯދާފައި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީ މުގުރާލީ މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން. މި ހިނގާ ދައުރުގެ ތެރެއިން.
ރަނގަޅު މުޖުތަމަޢެއްގައި އެ ންޓި-ޑިފެކްޝަން ލޯއެއް އޮންނަންނުޖެހުނު ކަމުގައި ވިޔަސް މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ހާލަތަކަށް އެކަން އެގޮތަށް އޮންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ގިނަ ބަޔަކު
ހަމަގައިމު ވެސް އެގޮތަކަށް އެކަން ގަބޫލެއް ނުކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީ ދިފާޢުކުރަން
ތިބޭ ބައެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކަ ދައްކަމުން މި ދަނީ. މިހާރު މި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީއަކު އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ލޯއަކަށް ޖާގައެއް ނެތް. މެންބަރުން ވަކިކުރެވޭނެ ގޮތް ވަރަށް ސާފުކޮށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފުރަތަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙު ގެނައުން. އެއީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދާ ކަންކަމަށް ޓަކައި ޖަވާބެއް ރައްޔިތުންނަށް އެބަ ދޭންޖެހޭ.
އެ ބަދަލު ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެންނައިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ޕާޓީ ބަދަލުކުރީމާ ވެސް
ރައްޔިތުން އެއަށް ބަހެއް ބު ނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނަންޖެހޭ. ރައްޔިތުން ބަހެއް ބުނީމައޭ އެ މީހަކު މަޖިލީހުން
ވަކިވާންޖެހޭނީ. އެގޮތަށޭ އެކަން ބައްޓަންކުރެވެންޖެހޭނީ. ޕާޓީއަކުން އަޅާ ފިޔަވަޅަކަށް އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި މަޖިލީހުގެ
ގޮނޑި ގެއްލިގެންނުވާނެ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ މިދިޔަ ވޭތުވެދިޔަ ދޮޅު އަހަރެއް ގެ ތެރޭގައި.
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ފަލްސަފާއާ މުޅިން ގޯސްކޮށް ޕީ.ޕީ.އެމް ދާތީވެ، އެއާ ޚިލާފަށް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
އެންގުމާއި ވިޕްލައިނާ ޚިލާފަށް ވޯޓުދޭން ފެށީމާ އެ މީހުން ކަނޑާ އެއްލާލި ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ،
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ނެތް ގާނޫނެއް ވުޖޫދަށް ގެނެސްގެން. އެހެންވީމާ، އެއީކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި ދެވޭނެ ފުރުޞަތެއް ނޫން. ޕާޓީއަކުން ޕާޓީގެ މެންބަރަކު ވަކިކުރުމަކީ އޮންނާނެ ޙައްޤެއް.
އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތަކު ހޮވާފައި ހުރި މެންބަރަކު ޕާޓީގެ ވިޕްލައިނާ ޚިލާފުވެގެން ވަކިކުރެވޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންވީމާ، މިކަމުގައި އެބަޖެހޭ ފުންކޮށް ވިސްނައި މިއަށް ރަނގަޅު ޙައްލެއް ހޯދަން، މިއަދުގެ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާލަތަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާލަތު މިއަށްވުރެ ރަނގަޅު ޑިމޮކްރެޓިކް މުޖުތަމަޢެއް ބިނާވާ ދުވަހަކު އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ލޯ އޮވެގެން ވެސް ނުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ހައިސިއްޔަތަކުން
ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ތިޔަ އެންމެހައި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް
ދުވަސް ތެރޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އެ ބޭނުންވާ އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާނެ ވާހަކަ. އަދި ތި ބޭފުޅުންގެ ތާއީދު އަޅުގަނޑަށް
ބޭނުންވާ ވާހަކަ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
11

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް
އިބްރާހީމަށް.
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
` އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ޢާނޫނުއަސާސީއާ މުޅިން ޚިލާފު
ގާނޫނެއް ކަމަށް ވީހިނދު މިއީ ބާތިލު ގާނޫނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އާދެ! މި ފުރަތަމަ މަޖިލީހުން
ފާސްވެގެންދިޔައީ ވެސް އެއީ ކުޅެވުނު ތަމްސީލެއްގެ ގޮތުގައި އާދެ! މަޖިލީހުގެ ގާނޫނީ އަދަދު، ސާޅިސް ތިނެއް ވެސް
ނެތި. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އެނގޭ. ދެންމެއަކު ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލުގެނެސްގެން،
އިޞްލާޙުގެނެސްގެން މެނުވީ މި ބާވަތުގެ ގާނޫނެއް ފުރަތަމަ އެޖެންޑާ ވެސް ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީ އާ
ޚިލާފު ގާނޫނެއް ފާސްކުރުމަށް އެޖެންޑާ ވެސް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން އެއޮތީ ގޮސްނިމިފަ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން އޮތީ މިއަދު އޭގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައުމަށް ލިބިގެންދިޔަ ނިކަމެތިކަން ފެށިގެން އައީ ދެންމެއަކު
އަލްއުސްތާޛު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހާމަކުރެއްވި ގޮތަށް. އާދެ!
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދިގު ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށެއް ނެތިން. މި ގާނޫނަކީ އުވާލަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. ހަމަ އެއާއެކީގައި
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނެސްގެން މެނުވީ ދެން އެކަން ކުރިއަށްނުގެންދެވޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ހިނދުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނާ ގޮތުން މި ގާނޫނުތަކަށް އެއްވެސް ތަޢާރުޟެއް އަތުވެއްޖެ ނަމަ، ނުވަތަ
ތަޢާރުޟު މެދުވެރިވެއްޖެ ނަމަ އެކަން ކުރުމުގެ ބާރު ޤާނޫނުއަސާސީން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ދިން ހިނދު، ސުޕްރީމް ކޯޓަށް
އެ ހާލަތު މެދުވެރިވެގެންދިޔައިމަ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އަޅުއްވާފައި ހުރި ފިޔަވަޅުތަކާ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޖަޒުބާތުގައި
ޖެހިގެން ފާޑުފާޑު ވާހަކަދެއްކުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެންވެސް ކުރިއަށްދެވެން އޮތް
މަގަކުން ކުރިއަށްދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ މަންފާ ހުރި ގޮތް.
އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތީން ކުރިއަށްދިއުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަމުން
އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްހާމް އަޙްމަދަށް.
12

ދަނގެތީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` الحمد هل ر ب العالمين ، وال ص الة وال س الم على أشرف األنبياء والمرسلين سيد نا مح م د وعلى آله وصحبه
أجمعين. އަޅުގަނޑުގެ ސިޔާސީ ހަޔާތުގައި ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް ވަންދެން ޖަލުގައި 8 މަސްދުވަހު ކުޑަ ގޮޅިއެއްގައި
ތަޅުލާފައި 24 ގަޑިއިރު އޮތުމަށްފަހުގައި، އެއްވެސް މީހަކާ ވާހަކަނުދެއްކޭ ގޮތަށް؛ އަދީބާއި އަޅުގަނޑާ ދެ މީހުންނަށް
ޚާއްޞަ ޕްރޮޕޯޒަލެއްގެ ދަށުން ވަނީ 24 ގަޑިއިރު މީހަކާ ވާހަކަނުދެއްކޭ ގޮތަށް 24 ގަޑިއިރު ބަންދުކުރެވިފައި ޖަލުގައި
ވާހަކަނުދެއްކޭ ގޮތަށް. އެހެންވެ، އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަމުން، ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަނީ ފާޚާނާގައި ހޫނުގަދަކަމުން.
އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން. ތިޔައިގެ ތެރެއިން ބޭފުޅުންނަކީ
މުސްތަޤުބަލުގައި ޖަލަށް ވަޑައިގަންނަވާނެ ބޭބޭފުޅުން އެކިއެކި މައްސަލަތަކުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް
ދަންނަވާލަމުން، ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދާނަން. އާދެ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ޖަލަށް ގޮސް ކުޑަ ގޮޅީގައި
އަނިޔާވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި އޮތީމައޭ އެނގޭނީ އޭގެ ރާހަތެއް އަރާމެއް. މިތާނގައި އަތްތިލަބަޑިޖައްސަވައި އުފާފާޅުކޮށް
ކަންތައް ކުރި އަޑުއެހީމު. އިލްހާމް އަޙްމަދުމެންނަށް މަޖިލީހަކަށް ނުވަދެވޭނޭ. މިތިބީ ވަދެ. ވަދެ ގާނޫނީ އިމުގެ
ތެރެއިން. ބޭނުންހާ ސަކަރާތެއް ދެން ނުޖެއްސެވޭނެ. މި ރިޔާސަތުގައި އިންނާނީ އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް. އެ
ޒަމާން މާޒީ ތެރެއަށް ހިނގައްޖެ. ވޯޒަމާނާ ޗަލާގަޔާ، އޮންނާނީ ހިންދީ ބަހުން ބުނެފަ. ހިތަށްއެރިހާ އެއްޗެއް ނެހެދޭނެ.
ރައީސް ޔާމީންގެ އަނިޔާވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ވާހަކަދެއްކީ ރައީސް އޮފީސް ތެރެއިން. އަޅުގަނޑަކީ
އެތަނަށް ގެންދިޔަ، މިތިބީ ބޮޑެތި ލީޑަރުން ތެރެއިން ގެންދިޔަ މީހެއް. ހައެއްކަ މީހުން ގެންދިޔައީ. ފުރަތަމަ ގޮނޑި
ގެއްލުވައިލުމާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަ ދެއްކީ. ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް މި ވާހަކަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާތީވެ މި
ދައްކަނީ. ބުނީ ކޮންމެ ގޮތެ އް ހަދާފައި ވެސް ގޮނޑި ގެއްލުވައިލަން ބޭނުމޭ. މި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން އަތްތިލަބަޑިޖެއްސެވީ.
އަޅުގަނޑު އިނީމޭ. އަޅުގަނޑު އެކަނި ފައިޓުކޮށްލީ. ނޫނެކޭ ތިހެން ނުހައްދަވާށޭ ރައީސް ޔާމީނޭ. ތިއީ ގޯހެކޭ.
ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން ތިކަން ކުރައްވާށޭ. ނޫނެކޭ ވިދާޅުވީ. އެކަން
ކުރައްވާނަމޭ. ނަންތައް މިތަނުން؛ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އެއްވެސް ވިދާޅުވިއްޔާ ނަންތައް ކިޔަން ފަށާނަން. އެހެންވީމާ،
މަޑުން ތިއްބެވުން އެދެން. ޝިނާން ހެކިވާނެ. ޝިނާނަށް ދެންނެވިން އެ ވާހަކަ އައިސް މަޑުނުވެ. ޝިނާނޭ ހާދަ ބޮޑު
ގޯހެކޭ. ޢާމިރު އެބަ އިންނެވި މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުޑަކޮށް ޓަޗު ކުރެއްވި އަޅުގަނޑާ އެއްކޮށް.
ދެން ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ ލަސްވެއްޖެއޭ. ރިޔާޟް ހެކިވާނެ. ލަސްވެއްޖެއޭ މިހާރުވެސް ގޮނޑި ގެއްލޭ
ގޮތަށް ހަދާށޭ. ވާހަކައެއް ދައްކާލިޔަސް، ޓްވީޓެއް ކުރިޔަސް ، ސަކަރާތެއް ޖެހިޔަސް، މަޖަލެއް ކުރިޔަސް، ވަޓް އިޒް
ދިސް އޭ ބުނީ. ވަޓް އިޒް ދިސް. ބޭނުންހާ އެއްޗެއް ނެހެދޭނެ. ހާދަ ދުވަހެއް ވެއްޖޭ މި ޓަޗް ނުލިބިގެން އުޅޭތާ. ހާދަ
ޒަމާނެއް ވެއްޖޭ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނާ ވާހަކަ ކިޔައިދޭން ބޭނުންވާތާ. ޔާމީންގެ ޙަޤީޤީ ސްޓޯރީތައް އެބަހުރި.
ޝިނާން ބައެއް ވާހަކަ ވިދާޅުވާނެ ދާދި އަވަހަށް. އިލްހާމް އަޙްމަދު ވެސް ކިޔައިދޭނެ. އެހެންވެގެން ޖަލުގެ ތޭރިތަކުގެ
13

ތެރޭ އޮންނަންޖެހުނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލައިގެން އެންމެ ފަހުން ޔާމީންގެ ގޮނޑި ގެއްލުނީ ރަންކޮޅާ.
މިއީ ނޫންތޯ ރިއަލިޓީއަކީ. ނާދެވޭނެ ވެރިކަމަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަތައް ވަރަށް ގިނަ. އެންމެ
ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ރައީސް ނަޝީދު، އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް،
ރައީސް މައުމޫން، އަދާލަތު ޕާޓީގެ ޝައިޚް އަދި ރައީސް ޢިމްރާނަށް. އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން ޖަލުގައި ހޭދަކުރެއްވި
ދުވަސްކޮޅު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޢާ އިލާއަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޓަކައި ވީ ޤުރުބާނީއަށް ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު
އެ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އަޅުގަނޑާ އެއްކޮށް ޖަލުގެ ތޭރިތަކުގައި ހޭދަކުރެއްވި ބޭފުޅުން މިތާގައި އެބަ
ތިއްބެވި. އެންމެންގެ ނަން ދަންނަވަން އުނދަގޫ ވެސް ވެދާނެ. ފާރިޝް، ޝިނާން، އަދި މިހެންގޮސް ވަރަށް ގިނަ
ބޭފުޅުން އެބަތިބި. ލޯޔަރުންގެ ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ވަރަށް އިމޯޝަންގައި ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަތައް ވަރަށް ގިނަ. އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ލިބިފައި ވަނީ 3 މިނެޓު ކަމަށް
ވާތީއާއެކު އަޅުގަނޑު ބަލާނަން ވީހާވެސް ކުރުކޮށް ގެންދެވޭތޯ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު
ދަންނަވާލަން. ދަނގެތީ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތި ބޭފުޅުން 1 އަހަރާ ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް ދުވަސް ވޭތުވެގެން ހިނގައްޖޭ އަޅުގަނޑުގެ މަޖިލީހުގައި ތަޅުމުގައި އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނާ މެދު
ވާހަކަނުދައްކާ. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމެއްގައި ތިޔަ ބޭފުޅުން، ތި ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ
ތަރައްޤީއެއް ގެނެވޭނެ. ކުޑަކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ޓަޗްކުރައްވާނެ. ކުރައްވާ. އެއީ ތަފާތަކީ. ރައީސް
ޔާމީން ތަފާތަކީ، މި ފެންފުޅި 10 ރުފިޔާގެ އަގު، 10 ރުފިޔާ ރަންކޮޅާ މީގެ އަގު. 100 އަ ށް ބައްލަވައިގަންނަނީ. ވަޓް
އިޒް ދިސް. އެއީ ކަމުނުދާ ކަމަކީ. އެހެންވެ، ދެކޮޅަށް ނުކުންނަން މި ޖެހުނީ. މި ބިއްލޫރިތަށި އަގު 5 ރުފިޔާ.
ރަންކޮޅާ! 250 އަށް. ކަމަކުނުދެއޭ، ކަމަކުނުދެއޭ. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް، ގަބޫލުކުރަން ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތައް
ކުރައްވާފައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ދުވަހަކު ވެސް ރައީސް ޔާމީންގެ ތަރައްޤީ މަސައްކަތެއް ނުކުރެއެކޭ އަޅުގަނޑު
ދުލަކުން ބޭނުމެއް ނޫން ބުނާކަށް. އެކަމަކު ތަފާތަކަށް ވީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ 10 ރުފިޔާ އަށް ލިބޭ އެތި ދުއިސައްތަ، ތިން
ސަތޭކައަށް. ރަންކޮޅާ! ހަމަ ޖީބަށޭ ދަނީ. އޭރުގައި ސަކަރާތްޖެއްސެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން. މިތާގައި ތިއްބެވިޔަސް
ދާންޖެހޭނެ ކޯޓުތަކަށް. ހީފުޅުނުކުރައްވާތި! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިތިބަ ލީޑަރުންނާ ޑީލް ހައްދަވައިގެން
ބޭނުންހާ ސަކަރާތެއް ޖެއްސެވޭނޭ. ގަތް ދޯނިފަހަރާއި، ގަތް އެޕާޓްމަންޓުތަކާއި، ހުރިހާ ލިސްޓެއް އޮންނާނެ ނަގާފައި
މިހާރު. ޖަލުތަކުގައި ތިއްބަސް ކުރިއޭ އެ ކަންތަކޭ. ހެޕީކޮށް އުޅުނީ. ތެދެއް، 24 ގަޑިއިރު ތަޅުލާފަ. ކީއްކުރާނީ
ރަންކޮޅާ؟ ޔާމީންގެ އަނިޔާ ވެރިކަން އޮތީ މިހެން. ޝިނާނާއި އަޅުގަނޑާ ދެ މީހުން ބެންކޮކުގައި ތިއްބާ އެންގީ ރާއްޖެ
ނާންނާށޭ، ކުޑަގޮޅިއަށޭ ދާންޖެހޭނީ. ބެލްޓް ކައިރިން ނަގާނަމޭ. ފުލެއިޓުން ފައިބާތަނުން ނަގާނަމޭ. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް.
އެހެންނަމަވެސް، ޢާއިލާ؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެ މީހުންގެ ޢާއިލާ ގެންދިއުމަށްފަހު ޢާއިލާ މެންޓަލީ ފިޓުކުރުމަށްޓަކައި އެ
ބޭފުޅުން ހިތްހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި ވާހަކަދެއްކުމަށްފަހު ޖަލު ތޭރިތަކުގެ ތެރެއަށް ދާންޖެހޭކަމާއި، އަޅުގަނޑުމެން މި
14

ފައިޓަށް ނިކުންނަންޖެހޭ ކަމާއި މިއީ ޤައުމީ ޒިންމާއެއް ކަމާއި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިލައިގެން އަބަދު ނޫޅެވޭނެ ކަމަށް
ބުނުމަށްފަހު، އަޅުގަނޑުމެން އައީ ކެރިގެން. ރައީސް ޔާމީން އެންމެ ފަހުން ދާންޖެހުނީ ގެއަށް. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ
މަޖިލީހަށް ވަދެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތޭރިތަކުގެ ، އެ ގޮޅިތަކުގެ ތެރޭގައި ތިއްބަވާނެ މިތާ ތެރެއިން ބައެއް ބޭފުޅުން. މިއީ
ނޫންތޯ ރިއަލިޓީއަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ލަނީކީ ނޫނޭ. ބޮޑެތި ޖަރީމާތައް ހިންގާފައި ހުރީ. ޤައުމު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަނާރާ ނަޢީމަށް.
މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. .` އަޅުގަނޑު ވެސް އެންމެ ފުރަތަމަ މި މަޖިލީހަށް މިއަދު ވަދެވޭ ގޮތް ވެގެން ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ހޫނު މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވަން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތަޅުމުގައި މި
ބަހުސްކުރެވޭ ބިލުގެ ސަބަބުން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މަޖިލީހަށް ވެސް ވަރަށް ގެއްލުން ހުރި
ކަންތައްތަކެއް ކުރިމަތިވޭ. ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުންތަކެއް ވަރަށް ހާލުގައި އުޅެންޖެހި، އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހަކު ވެސް
ޤައުމެއްގެ ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގައި ފެންނަންނުޖެހޭ ކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ މަންޒަރުތަކެއް ފެނިގެން މި ދިޔައީ. ހަމަ އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ވެސް އޭގައި ވަރަށް ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަ ބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، މި
ގާނޫނަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ބަލައިފިއްޔާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ވެސް ތަޢާރުޟުވާ ކަންތައްތަކެއް ހުރި ގާނޫނެއް ވީމަ މި ގާނޫނު
ޙަޤީޤަތުގައި އަދި ފަހުން މި ގާނޫނު ގެންނަންވީ ކަމުގައި ވިޔަސް މިހާރު މި ވަގުތަށް މި ގާނޫނު އުވާލަންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ ރިޔާސީ ނިޒާމެއް މިއީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި އޮތީ
ރިޔާސީ ނިޒާމަކަށް ވާއީރު، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ރިޔާސީ ނިޒާމަކާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ގުޅޭ ގާނޫނެއް ނޫން.
ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ވާންޖެހޭނީ ވަރަށް މިނިވަން، މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާއަކަށް. މެންބަރުންނަށް
ވެސް ބާރުތަކާއި ޙައްޤުތައް ލިބޭ މުއައްސަސާއަކަށް. އަދި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ބަސް ބުނެވޭ ތަނަކަށް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވާންޖެހޭ. މިހާރު މި ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހަމައެކަނި ޕާޓީން
ބުނާ ގޮތް ހަދަންޖެހޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރަކަށް ރައްޔިތުންގެ
ލަފާ، ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތް ހާމަކުރުން، އަދި ވޯޓުދިނުމުގައި ވެސް ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތަކަށް ކަންކަން ނިންމުމުގެ
އިޚްތިޔާރު އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން މިކޮޅުގައި ވާހަކަދެކެވިއްޖެ މިހާރު ކަންތައްތައް ހިނގާ
އުސޫލަށް ބަލައިލާއިރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މަސައްކަތުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ކޮރަޕްޝަނެއް ނެތި
15

ގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށޭ މި ގާނޫނު މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިތަނަށް އަންނަ ކޮންމެ މެންބަރަކީ ވެސް
ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި، ތެދުވެރިއަކަށް ވާންޖެހޭ. އަދި اله އށް ބިރުވެތިވާ މީހަކަށް ވެސް ވާންޖެހޭ. ހަލާލު ނޫން
ފައިސާއެއްގައި ޖެހިގެންވާނެ މީހަކަށް ވެސް ވެގެންނުވާނެ މިފަދަ މަޖިލިސްތަކަށް އައިސް ޤައުމު ތަމްސީލުކުރަން ތިބޭ
މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭ މީހުންނަކީ ވަރަށް ތެދުވެރި ބަޔަކަށް ވާންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ކޮންމެ ބޭފުޅެއްގެ ވެސް
މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވާނީ،
މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް މި ގާނޫނު އުވާލަންޖެހެއޭ. އަދި މީގެއިތުރުން މިފަދަ ގާނޫނެއް އިތުރަށް ބޭނުންވަންޏާ ދެން
އަންނަ ދައުރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވައިލާފައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް މަޖިލީހަށް އައުމުގެ ކުރިން
އެނގެންޖެހެއޭ އެ މެންބަރުން ޕާޓީ ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ ގޮނޑި ގެއްލޭނެކަން. ނޫނީ މި ކަންތައްތައް ވެގެންދާނެ ގޮތް
އެނގިހުރެގެން އެގޮތަށް މިފަދަ ގާނޫނެއް ބައްޓަންކުރެވެންޏާ ކުރެވެންޖެހޭނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރަމޭ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ސަލީމަށް.
އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު މި ވާހަކަދެކެވެނީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އަތުން އަމިއްލައަށް
ފާސްކުރި ގާނޫނެއް؛ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު. އެ ގާނޫނާ ބެހޭ ގޮތުން ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފައްޔާޟ އިސްމާޢީލް ދެއްކެވި ވާހަކައަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. ޙަޤީޤަތުގައި މި ގާނޫނަކީ
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ފާސްކުރެވިފައި އޮތް ގާނޫނެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަނެއްކާ ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި އޮތީ
ނިންމާފައި ޙާލަތުއްޟަރޫރާގެ ދަށުން މި ގާނޫނަކީ ސައްޙަ ގާނޫނެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަންތައްތައް
ކުރާ ގޮތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޭނގެ. އެއް ދުވަހު އެއްގޮތަށް. އަނެއް ދުވަހު އަނެއް ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މި
ނިންމާނިންމުންތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ކަންތައްތައް ގޯސްވެގެންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޙަޤީޤަތުގައި ޕާޓީއަކުން ކުރިމަތިލައިގެން އެ ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްވާ ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް ޕާޓީއަށް ހޮވަނީ އެ މީހުންގެ
ވަރަށް އުފަލާއި ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކީގައި. އެ މީހުން ބޭނުންވޭ އެ މީހުން ހޮވާ ޕާޓީގައި އެ މީހަކު 5 އަހަރުގެ ދައުރު
ހޭދަކުރަން. އެއީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ އަޅުގަނޑު ހޮވި މީހުން ބޭނުންވާ ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މުޅި
ނިޒާމަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި ވޯޓު މި ދެނީ ޕާޓީގެ މެންބަރުންނެއް ވެސް ނޫން. ވަކި
16

ފަރާތަކަށްނުޖެހޭ ޕާޓީގެ މެންބަރުން ވެސް ވޯޓުދީފާނެ. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް މެންބަރުން ވެސް
ވޯޓުދީފާނެ. އަދި އަދާލަތު ޕާޓީގެ ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ވޯޓުދީފާނެ. މިކަހަލަ ތަފާތު އެތައް ބަޔަކާ އެކީގައި
މަޖިލީހަށް މި އަންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މައިގަނޑު ގޮތެ އްގައި މި ކުރިމަތިލަނީ އަޅުގަނޑުމެން އެ
ވާދަކުރާ ޕާޓީއަކުން. އެހެންވީމާ، ޕާޓީއަށް އެ 5 އަހަރުދުވަހު ޚިދުމަތްކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދެންޖެހޭނެ ކަމެއް.
އަދި އަޅުގަނޑުމެންނާ ދޭތެރޭގައި މި މުޖުތަމަޢުގައި މި ދެކެވެމުންދާ ވާހަކަތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި މިއީ ވެސް
ޙަޤީޤަތުގައި މުޅިން ޙަޤީޤަތެއް އޮތް ވާހަކަތަކެއް ވެސް ނޫން. ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް ރަނގަޅު މީހުންނާއި ނުބައި
މީހުން ވެސް ތިބޭނެ. ހުރިހާ އެންމެންނަކީ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ރަނގަޅު ބަޔަކަށް ނުވެހިނގައިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި ކޮބައިތޯ ހަމަ ރިޔާޟް ރަޝީދު އެވިދާޅުވި ގޮތަށް، ކުންފުނިތަކުގެ މީހުން ފުލެޓު ގަތީމަ އެ ވާހަކަ ކީއްވެތޯ
މާ ގިނައިން ނުދެއްކެނީ؟ ނޫނީ ޤާޟީންނަށް ތިބޭ މީހުން ނޫނީ ފަނޑިޔާރުންނަށް ތިބޭ މީހުން ފުލެޓުތައް ގަތީމަ އެ
ވާހަކަ ކީއްވެތޯ ނުދެއްކެނީ؟ މަޖިލިސް މެންބަރަކު ފުލެޓެއް ގަނެފިއްޔާ، ނޫނީ އެހެން ކަމެއް ކޮށްފިއްޔާ އެއީ ވަރަށް
ބޮޑު މައްސަލައެއް އެއީ. މި މައްސަލަތަކުގައި ޖަވާބުދާރީކުރެވެން ހުންނަ ފަރާތް އެއީ މިދެންނެވި ފަރާތްތައް. މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ މީހުން މަޖިލީހަށް ގެނެސްގެން ކިހިނެއްތޯ ފައިސާ ހޯދީ ހޯދޭނެ. އެ މީހުންގެ މައްސަލަތައް ވެސް މި
އުޅެނީ ނުބެލިގެން. އުޅޭއިރުގައި އަދި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މައްސަލަތައް ކިހިނެއްތޯ ބަލާނީ؟ އެހެންވީމާ،
ޖަވާބުދާރީކުރުވަން އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅު ނިޒާމެއް އޮވެއްޖެއްޔާ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން، އޮޑިޓް އޮފީސް ރަނގަޅުވެފައި،
މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ރަނގަޅުވެ އްޖެއްޔާ، ޙައްޤުނޫން ގޮތުގައި ހޯދޭ ފައިސާގެ ނިޒާމަކީ އެއީ ބެލޭނެ އެއްޗެހި.
މަޖިލީހަށް އައިއިރުގައި އޭނަ ހުރީ ކޮނގޮތަކަށްތޯ، މިއަދު އޭނަ ހުރީ ކިހިނެއްތޯ، ފަނޑިޔާރުކަމަށް އައިއިރު އޭނަ ހުރީ
ކިހިނެއްތޯ، 5 އަހަރު ފަހުން އޭނަ ހުރީ ކިހިނެއްތޯ، މިއީ ބެލެންޖެހޭނެ ކަންތައް. މިއީ އަޅުގަނޑު ވިޔަސް
ބަލަންވީނޫންތޯ. ބަލާފައި ކޮންތާކުންތޯ ފައިސާ ހޯދީ، ކިހިނެއްތޯ ކަންތައްތައް ހުރީ. ބަލާފައި އެކަންކަމަށް އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތައް އެޅޭނެ ނިޒާމު ވަރުގަދަކުރަންވީނޫންތޯ. މިއީ ނޫންތޯ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކީ. މި
ނިޒާމުތައް ވަރުގަދަނުކޮށް އޭއްޗެކޭމީއްޗެކޭ ކިޔައިގެން އެ މީހަކަށް ޖެހުނު އެއްޗެއް ދަމައިގެންފައި އެ މީހަކު މި
ބުނަނީ، އޭ! އަނެކަކު ވައްކަންކުރިއޭ، އަނެނަކު ކުރީއޭ. މީގެތެރެއިން ގިނައިން މި ވާހަކަދައްކާ ބަޔަކީ މަޖިލިސް
މެންބަރުކަމަށް ހޮވެން ބޭނުންވާ ބައެއް ބޭފުޅުން، ވަރަށް ބާރުލާފައި ބުނާނެ މަޖިލިސް މެންބަރުން މިވެނި އެއްޗެކޭ،
އަނެކައްޗެކޭ. އެ ބޭފުޅުން ރައްޔިތުންގެ ކައިރިއަށް ގޮސް ރައްޔިތުންގެ ކައިރިން ވޯޓު ހޯދައިގެން މަޖިލީހަށް
އަންނަންވީނޫންތޯ. ވަޑައިގެންފައި މަޖިލިސް އިސްލާޙުކުރަންވީއޭ. އެ ފުރުޞަތު އެބައޮތޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް ވެސް. އެއީ ހަމައެކަނި މިތާ މިތިބަ 87 މެންބަރުންނަށް އޮތް ކަމެއް ނޫނޭ. 8 މެންބަރުންނަށް އޮތް ކަމެއް
ނޫނޭ. އެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް އެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، ވަޑައިގަންނަވާ! ވަޑައިގެންފައި މި ތަން
އިސްލާޙުކުރަން ވީ. ތެދުވެރި އިޚްލާޞްތެރި މީހުން މި ތަނަށް ވަޑައިގަންނަވަންވީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއަށް ވަރަށް
17

ތެދުވެރިކަމާއެކު ކޮންމެ މީހަކު ވެސް އަންނަނީ. އަންނައިރަށް އެ މީހާ މި ވަނީ ވަގަކަށް. ނުލާހިކު ރަނގަޅަށް މި
އަންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އަދި އެކިއެކި މަޤާމުތަކަށް މީހުން ލަނީ ވެސް ވަރަށް ތެދުވެރިކަމާ އެކީގައި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ޢުމަރުގެފާނު ވާހަކައެއް ގެންނާނަން މީގައި. ޤާޟީންނާއި މި ކަންކަމަށް ޢުމަރުގެފާނު މީހުން
ޢައްޔަންކުރައްވާއިރުގައި ބަލާނެ ތަނަވަސް އަހުލުވެރިންނަށް. އެވެސް މުޅިން ރިޝްވަތު ނުކާތީއެއް ނޫނޭ. އެކަން
ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި. ތަނަވަސް އަހުލުވެރިން މިފަދަ މުހިންމު މަޤާމުތަކަށް އެ މީހުން ޢައްޔަންކުރަނީ އެ ދުވަސްވަރުގައި.
އެހެންވީމާ، އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތް މީހަކު ރައީސްކަމުގައި އިނދެފިއްޔާ އެ މީހާގެ ކަންތައްތައް ގޯސްވެގެންދާނެ.
އިތުރަށް އެއްޗެހި ހޯދުމަށް ފުރުޞަތު އަންނާނެ. ތަނަވަސް އަހުލުވެރިޔަކަށް ވެއްޖެއްޔާ ތަންކޮޅެއް މަދުން، މުޅިއަކުން
ހުއްޓައިލާނީއެއް ވެސް ނޫން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން މުޅިން ހުއްޓައިލާނެ ކަމަކަށް ވެސް. އާދެ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް އެ ތަނަށް ލައިފިއްޔާ އެ އްޗެއްފައި ނުހިފާ ހުރެދާނެ. ނޫނީ ދެން ތިބި
މީހުންނަށް އެއްޗެއް ލިބި ވެސް ދާނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިކަންކަން ކުރާއިރުގައި އެއްބައެއްގެ ބޮލުގައި ކަންކަން އަޅުވާފައި، އަނެއް ބަޔަކު
މިއީ މާ ރަނގަޅު ބަޔަކަށް ހަދާފައި އެހެން އެ ވާހަކަ ދައްކާނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކޯލިޝަން
ހެދިގެން އައިއިރުގައި ވެސް ވަރަށް ފާޑުފާޑު ވާހަކަ ދެއްކުނު. އިދިކޮޅު ކޯލިޝަންގައި ރައީސް މައުމޫން ބައިވެރިވެގެން،
ނޫނީ ޤާސިމް އިބްރާހީމް ބައިވެރިވެގެން، ނޫނީ ޝައިޚް ޢިމްރާން ބައިވެރިވެގެން މިއީ މާ ބޮޑު ގޯސް ކަންތައްތަކެކޭ
ކިޔައިގެން ވާހަކަދެއްކުނު. ޤައުމު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ވަރަށް ހޫނު މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ އެ ބައެއްގެ ރަ އްޔިތުން ތަމްސީލުކުރުމުން ޤާނޫނުއަސާސީއާ ކަނޑައެޅިގެން މަޙްރޫމްކުރެވިގެން 1
އަހަރަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވަންދެން އަދި ޖަލުތަކު ތެރޭގަޔާއި އަދި އެނޫންވެސް ގޮތްގޮތުން ހައްޔަރުކުރެވި، މި
މަޖިލީހަށް ވަނުން މަނާކުރެވިފައިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންތައް އެނބުރި މަޖިލީހަށް ވަޑައިގަތީތީވެ އެ ބޭފުޅުންނަށް
ވަރަށް ހޫނު މަރުޙަބާއެއް އަޅުގަނޑު މިއަދު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެ ބޭފުޅުން ދިވެހި މުޅި ދައުލަތުގައި ހުރިއްޔާހުރި
އެންމެ ބޮޑު ބިޔަ ކޮންމެ މީހަކާ ވެސް ސުވާލެއް ދަންނަވާލީމަ ދެން ވާނެ ގޮތް އަޅުގަނޑަށް އިހުސާސްކުރެވެނީ. އެ
18

ބޭފުޅުން ދަންނަވާލަބަލަ! ތިމަންނަމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް، ރައްޔިތުންގެ ތަމްސީލުކުރުން އެއިން މަޙްރޫމުކޮށްފައި
1 އަހަރުދުވަހުގައި އޮތްއޮތުމަށް ބަދަލުދޭނެ، ރި-ޕޭކުރޭވޭނެ ގޮތެއް އެބައޮތްތޯ ދައުލަތާ ސުވާލުކޮށްލަބައްލަވާ! ކިހިނެއްތޯ
އެ ބަދަލު އެ ބޭފުޅުންނަށް ދެވޭނީ. 1 އަހަރުދުވަސް ވަންދެން އެ ދާއިރާތައް ތަމްސީލުނުކުރެވި މި ދިޔައީ. ކޮންކަހަލަ
ބޮޑު ގެއްލުމެއްތޯ މި ދައުލަތަށް ދީފައިވަނީ، މި ދައުލަތުގެ ވެރިންގެ ގޮތުގައި ތިއްބެވި ބޭބޭފުޅުން. ހުރިހާ ދިމާތަކެއް
ޝާމިލުވާ ގޮތަށް. ހުރިހާ ދިމާތަކެއް ޝާމިލުވާ ގޮތަށް. ބައިވެރިނުވާ އެކަކު ވެސް ނެތް މި ޖަރީމާ ހިންގުމުގައި.
ދައުލަތުގެ ބޮޑުންގެ ގޮތުގައި ތިބި މީހުންގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. ދައުލަތްތަކުގެ ތިން ބާރުގެ ވެރިންގެ ގޮތުގައި ތިބި
މީހުންގެ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ނުރައްކާ ކަމެއް. މި ގާނޫނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ
ކަނޑައެޅިގެން ޚިލާފު ގާނޫނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެށުނީއްސުރެ ދަންނަވަމުންދަނީ. އެއީ ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ގާނޫނެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ނެތް ޝަރުތުތަކެއް ލައިގެން، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތަކެއްގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލުމުގެ ޝަރުތެއް ކަނޑައެއް ނޭޅޭނެ. ހަމަ އެއްވެސް މީހަކަށް ކަނޑައެއް
ނޭޅޭނެ. އެހެންނަމަވެސް މިފަދަ ގާނޫނެއް ނޫނިއްޔާ މިފަދަ ޑިސިޕްލިނެއް ހިފެހެއްޓުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިސާލަކަށް ގާނޫނެއް އޮތަސް، ނެތަސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
އެ ޕާޓީގެ ޓިކެޓުގައި ވާދަކޮށްގެން، ރައްޔިތުން ވޯޓުދީގެން، އެއަށް އިތުބާރުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓީޝާޓުގައި،
އެމް.ޑީ.ޕީ މީހެއްގެ ގޮތުގައި އެހެން ތައްގަނޑުޖަހައިގެން އެހެން ނިކުމެ ރައްޔިތުން ވޯޓުދިނީމާ ދެން އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ޕާޓީ ދޫކޮށްފި ނަމަ އަލުން ބައި-އިލެކްޝަނެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެ އިތުބާރު އޮންނަންޖެހޭނެ.
އެހެންވީމާ، އެކަން، އެ ޑިސިޕްލިން އަޅުގަނޑުމެން ހިފަހައްޓަންޖެހޭނެ ގާނޫނެއް އޮތަސް، ނެތަސް. މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި
އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމަކުން ނޫނިއްޔާ ޕާޓީން ވަކިވުމަކުންނެއް އޮޓަމެޓިކު ގޮތަކަށް ގޮނޑިއެއް
ނުގެއްލޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅުން ހިފަހައްޓަވާ ޑިސިޕްލިނަކީ، އެ ބޭފުޅުންގެ ކަލްޗަރގައި އޮތް ގޮތަކީ ޕާޓީ
ބަދަލުކުރާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ ފުރަތަމަ އިސްތިއުފާދެއް ވަނީ. ދެން ބައި-އިލެކްޝަނެއް ބާއްވާއިރުގައި ބައި -އިލެކްޝަނުގައި
ބައިވެރިވަނީ. ރައްޔިތުން އިތުބާރުކުރާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ ވޯޓުދެނީ. މިކަހަލަ ޑިސިޕްލިނެއް ހިފެހެއްޓިދާނެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި. ޑިސިޕްލިން ހިފަހައްޓަނީ. އިންޑިއާގައި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް
ބަދަލުގެނެސްގެން ޕާޓީ ބަދަލުނުކުރެވޭނެ ގޮތް ހަދާފައިވަނީ. ބޮޑު ޑިމޮކްރަސީއެއް. އެހެންވީމާ، އެކިއެކި
ޑިމޮކްރަސީތަކުގައި މިކަން ހިނގަމުންދަނީ މިގޮތަށްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ހަމަޔަކީ
ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ވާދަކޮށްފި ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އެ ޕާޓީގައި ދެމިހުންނަންޖެހޭނެ. ވަކިވާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ބައި-
އިލެކްޝަނަކަށް ރުހެންޖެހޭނެ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ބާރު ކަނޑުވާލައި، މި ކުރި ކަމަކީ މުޅި ދައުލަތަށް ދެވުނު އެންމެ ބޮޑު ޢުދުވާނު ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
މުޅި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ސަރުކާރުން ދިން އެންމެ ބޮޑު ޢުދުވާނަކީ މިއީ ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ.
19

ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެނަށް ވެސް އެބަ އެނގޭ މިއީ ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމެއްކަން.
ޖުމްހޫރީ ވެރިކަމެއްގައި އެ ބާރުވެރިކަން އޮންނަންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިގައި ކަމަށް. އަދި އެ ބާރުވެރިކަން ފެށިގެން
މިއަންނަނީ ހަމަ ރައްޔިތުންގެ. ދެމި ވެސް އޮންނަނީ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިގައި ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ނިކަން ބައްލަވާ،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ތަޅުއަޅުވައި، އަސްކަރިއްޔާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި މި ހުރިހާ ދުވަހެއް މި އޮތް ދިޔައީ.
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރު އަސްކަރިއްޔާގެ މައްޗަށް ހިނގާނޭ.
އަސްކަރިއްޔާއަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މައްޗަށް ބާރު ހިނގާނެއެކޭ ނޫން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރު އަސްކަރީ؛
އެއީ ޖުމްހޫރިއްޔަތުގެ މާނައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި. އެއީ އެ ބުނާ ދަ ޑޮކްޓަރީން އޮފް ސިވިލް ކޮންޓްރޯލް އޯވަރ ދަ
މިލިޓްރީއަކީ އިނގޭތޯ. އެކަމަކު އެ ބާރު ކަނޑުވައިލާފައި އަޅުގަނޑުމެން މުޅި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އޮތީ
އަސްކަރިއްޔާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ދޫކޮށްލާފަ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ޢުދުވާނެއް ދައުލަތަށް ދެވުނު. މިކަމަށް ބަދަލުދެވޭނެ
ގޮތެއް ވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. މިކަން އަލުން ބަދަލުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް
އެއްބައިވެގެން އުޅެމާހިނގާ. އޭރުން އަޅު ގަނޑުމެންގެ ކުރިމަގު ދެންވެސް އޮތް ޖީލުތަކަށް ރަނގަޅު ނިޒާމެއް
ގެނެސްދެވޭނީ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މިހިރަ ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކުން އިބުރަތްތައް ލިބިގެން އަޅުގަނޑުމެން
އަލުން ޑިސިޕްލިންވެ، ރަނގަޅުވެ، ބަސްއަހާ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ވާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު މި ހުށަހެޅިފައިވާ
މައްސަލައަށް، އެއީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލުމަށް ހުށަހަޅުއްފައިވާ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ
ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެއީ ސަބަބުތަކެއް އެބަހުރި. އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި އޮތީ ރިޔާސީ
ނިޒާމަކަށް ވެފައި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ތަޢާރުޟުވާ ގާނޫނެއް ކަމަށް
ވާތީ. ހަމައެއާއެކުގައި މި ގާނޫނަކީ؛ މި ގާނޫނު އުފެދިގެން އައި ގޮތް އެއީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް
ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް. މިއީ ސީދާ ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅަކު، ރައީސް ޔާމީން؛ އެ މަނިކުފާނު މަޖިލީހުގެ ބާރު
ކަނޑުވާލުމަށް ހިންގި، ހަމަ ސްޓޭޓް އޯގަނައިޒްޑް، ބޮޑުސިންގާ ޖަރީމާއެއް. ކްރައިމެއް. މި ކްރައިމް ހިންގަވާފައިވަނީ
އެ މަނިކުފާނު އަމިއްލައަށް ކަމަށް މިދިޔަ ކެމްޕެއިން ތެރޭގައި އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުން އިޢުތިރާފުވެފައި އެބައޮތް. މިއީ
20

ބަލަންޖެހޭނެ މައްސަލައެއް. މި މައްސަލަ ބަލަންވީ މި މަޖިލީހުންތޯ، މި މައްސަލަ ބަލަންވީ ރިޔާސީ ކޮމިޝަނަކުންތޯ،
އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ކަންކަން ބަލައި، މި ކަންކަމުގައި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އުފުލަންޖެހޭ
ފަރާތްތަކާ އެބަ ޖެހޭ ސުވާލުކުރެވެން. ފަނޑިޔާރުގެއިން އަމުރެއް ނެރެވުނީ ކިހިނެއްތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނަށް ޕާޓީ ބަދަލުނުކުރެވޭނެ ގޮތަށް، އެއީ ކިހިނެއް ނެރުނު އަމުރެއްތޯ؟ ނުވަތަ އެ މީހުން މަޤާމުން
ވަކިކުރެވޭނެ ކަމަށް ވަކި ބަޔަކަށް މާނަކުރެވޭ ގޮތަށް އެ އަމުރު އައި ގޮތް ވެސް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކުގައި
ޕާޓީއެއްގެ ސުލޫކީ ކޮމިޓީއަކުން، ތިން މީހުންގެ ކޮމިޓީއަކުން މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަކިކުރެވިގެންދިޔަ
ގޮތް ވެސް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކު އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަށް އެކަން ފޮނުވައިގެން އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަން
ތެރޭގައި އެކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ވެސް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. ކާކުގެ ނުފޫޒުން ކިހިނެއްތޯ މިކަން މި ދިޔައީ. 15
މަސްދުވަސް ވަންދެން ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ހުރި، ކޮންމެ ދާއިރާއެއްގެ 5 ހާހަށް ވުރެ ގިނަ މެންބަރުން؛
އާންމު މެންބަރުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ތިބި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އެ ފުރުޞަތު ނުލިބި މި ދިޔައީ. ކާކުތޯ މި
ކަންކަމަށް ޒިންމާވާންޖެހެނީ. ހަމައެއަށްފަހު ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި މި މައްސަލަތައް ހުށަހެޅިގެން މިހާ
ގިނަ ދުވަސްވެގެން ދިޔައީ ކާކުގެ ނުފޫޒުންތޯ އެބަ ބަލަންޖެހޭ. މިއީ ހަމަ ބޮޑު މައްސަލައެއް. މި މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭނެ
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިކަންކަން ނުބަލާ ދޫކޮށްލައިގެނެއް ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެރިކަމަށް އަންނަން ތިބި
މީހުންނަށް ވެސް ފިލާވަޅަކަށް ވެގެންނުދާނެ. އެހެންވީމާ، މި ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ އެއްބާރުގެ ބާރު ކަނޑުވައިލާފައި އޮތް މައްސަލަ
ބަލަންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ފެށުމުގައި ވެސް ބާތިލު އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ،
މިހާރުން މިހާރަށް މި އުވާލުމަށް އަޅުގަނޑު ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އިލްތިމާސްކުރަން، މިއަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވުމަށް.
އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް މިއަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ އަށް.
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ އަޚް ހުށަހެޅި މި ގާނޫނަށް، ބާތިލުކުރަން ހުށަހެޅި މި ގާނޫނު
ބާތިލުކުރަން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ގާނޫނަކީ މިއީ ހަމައެކަނި އުފެދުމުގައެއް ނޫން،
މިއީ ވަރަށް ނުބައި ޝައިތާނީ ވިސްނުމަކުން ވިސްނައިގެން ހުށަހެޅި ގާނޫނެކޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ ކަނޑައެޅިގެން މި
21

ގާނޫނަކީ ކަނޑައެޅިގެން ހަމައެކަނި ބާތިލުކުރާކަށް ނޫންވީކީ. މިކަން، މި ގާނޫނު ފާސްކުރި މީހުންނަށް ވެސް އަދަބު
ދޭންޖެހޭވަރުގެ ގާނޫނެއް މި ގާނޫނަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެން އެކަމަކު މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން
ކުރާނެ ކަމެއް ނެތް. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ތިބީ ބިރުދައްކާފަ. ގަން ޕޮއިންޓުގައި ބައިތިއްބައިގެން މިކަހަލަ އެތައް
ގާނޫނެއް ފާސްކޮށްފައި މިތާނގައި އޮތީ. މި ގާނޫނު އެކަންޏެއް ނޫން ބާތިލުކުރަންވީ. ޓެރަރިޒަމް ގާނޫނު؛ އެވެސް މި
ވައްތަރު ގާނޫނެއް. އެހެންވީމާ، މި ރާއްޖޭގައި ޕާލިމެންޓް ބޭނުންކޮށްގެން ރައީސް ޔާމީން ފާސްކޮށްފައި ހުރި މިފަދަ
ހުރިހާ ގާނޫނަކީ ބާތިލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެހި. ހަމައެކަނި މި ގާނޫނެއް ނޫން އިނގޭތޯ. ދެން މި ކިޔަނީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނު ބާތިލުކުރާ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި ޕާޓީ ބަދަލުކުރާތީ؛ ބަލަ! ޕާޓީ ބަދަލުކުރަން ފެށީކީ އެހެން ޕާޓީއަކުން ނޫން.
ފުރަތަމަ ރައީސް ޔާމީން ކުރަން ފެށި ކަމެކޭ އެއީ. އަޅުގަނޑު އެމް.ޑީ.ޕީގައި ހުރެފައި ބަދަލުކުރީމަ މާ ބޮޑު ކަމަކަށް
ވެގެން އެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ރަނގަޅު؛ ޕާޓީ ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ ކަނޑާލަންވީ އެ މީހަކު އެ ޕާޓީއަކުން. އަޅުގަނޑު
އެކަމަށް އިންކާރެއް ނުކުރަން. އެކަމަކު މިއީކީ، މިއީކީ ހަ މައެކަނި އެއް މަޤްޞަދެއްގައި ކޮށްފައި ހުރި ކަމެއް ނޫނޭ
މިއީކީ. މީގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ މީގެ ބޭނުމަކީ މި ރާއްޖޭގެ ޕާލިމެންޓް ވެސް ބަންދުކުރުން. ޕާލިމެންޓެއް ވެސް
ނުބޭއްވުން. ރައްޔިތުންގެ ބަސް ކަނޑުވާލުން. އަޑު ކަނޑުވާލުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ފުރަތަމަ ވެސް މި ބާތިލުކުރަމާހިނގާށޭ. މިއީ އުފެދުމުގައި ވެސް ގޯސް އެއްޗެއް.
ވިސްނުމުގައި ވެސް ގޯސް އެއްޗެއް. މި އައިސްގެން ވެސް ނުވާނެ އެއްޗެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ރައްޔިތުންނަށް ގޮވާލަން ތަކުރާރުކޮށް، މިކަހަލަ އެއްޗެހި ނުބަހައްޓާށޭ. މިފަދަ ގާނޫނުތައް ފާސްކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތާ ދިރިއެއް ނޫޅެވޭނޭ. ދެން މި ކިޔަނީ މެންބަރުން ކަނޑައިލާ ވާހަކަ. ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގައި ތިބޭ
ކައުންސިލުގައި ތިން މެންބަރުން ހިތައްއަރައިފިއްޔާ ގެންގޮއްސަ ބޭރުކޮށްލަންވީ. އެއީ 5000 ރައްޔިތުން
ޢައްޔަންކޮށްފައި ހުރި މެންބަރަކު އެގޮތަށް ކަނޑައެއްނުލެވޭނެ. އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭނެ ވާހަކައެއް ނޫން. އެއްވެސް
ހަމަޔަކުން، ދުނިޔޭގެ އުސޫލަކުން ވެސް، ރާއްޖޭގެ ގާނޫނުތަކުން ވެސް، އެއްވެސް ތަނަކުން، އެއްވެސް ކަމަކުން
ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން އެއީކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު
ގޮވާލަން، ޔާމީން ފާސްކޮށްފައި ހުރި މިފަދަ ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް ހިނގާށޭ ބާތިލުކުރަމާ! ހަމައެކަނި މި ގާނޫނު
ބާތިލުކޮށްގެނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނެތޭ އުޅެވޭކަށް. މި ގާނޫނުތައް، މީނަ ފާސްކޮށްފައި ހުރި ހުރިހާ ގާނޫނުތަކަކީ
ބާތިލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް. ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވާ! އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް މަޑުމަޑުން
އަތުލަމުންއަތުލަމުން، އުނގަށް އަޅަމުންއަޅަމުން ގޮސް ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ދަމައިގެންފަ އި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
އަދިވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ގޮވާލަން ، ހަމަ މަޖިލީހުން ނިގުޅައިގެންފައިވާ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާށޭ އަނބުރާ މަޖިލީހަށް ރުޖޫޢަކުރަމާ. އެކަން ކޮށްގެން ނޫން ވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ރާއްޖޭގައި ދިރިއެއް ނޫޅެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރަން ތިބުމުގެ ބޭނުމެއް ވެސް
22

ނެތް. މުޅި މަޖިލީހުގައި ހުރި ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަކިޔާ، ހަމަ
ދޭތެރެދޭތެރެއިން އެބަ ކިޔާ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިންނޭ ބާރުތައް ފެށިގެން އަންނަނީ. އެ ބާރުތައް ދެމިއޮންނަނީ ވެސް
ރައްޔިތުންގެ ކިބައިންނޭ. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން ކިޔަކިޔާ ތިބެފައި އަޅުގަނޑުމެން ނުޖެހޭ މި ގާނޫނުތަކަށް، މި އެއްޗެހި
މީގައި ބަހައްޓައިގެން މި މަޖިލީހުގެ ކިބައިން ނިގުޅައިގެންފައިވާ ބާރުތައް އަތުލައިގަނެފައި އޮތްއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން
ހަނުހިމޭނުން ތިބޭކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، ރައްޔިތުންނަށް ގޮވާލަން، ތަކުރާރުކޮށް މަޖިލީހުން ވަގަށް
ނަގާފައިވާ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް އަނބުރާ ރުޖޫޢަކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން ހިނގާށޭ. ރައީސް
ޔާމީން ވަނީ ރައްޔިތުންގެ ބާރުތައް މަޖިލީހުން ވަގަށް ނަގާފައި ވަނީ. ނިގުޅައިގެންފައެއް ނޫން ވަނީ. ހަމަ ވަގަށް
ނަގާފައި ވަނީ. މާނައަކީ ބޭނުންވަނީ އުނގަށް އަޅާލައިގެން، ހުރިހާ އެއްޗެއް އުނގަށް އަޅާލައިގެން ތިމާ އެކަނި
ރާއްޖޭގަ އި ވެރިކަންކުރަން. ނީދެވޭނެ އެހެންނެއް. މިހާރު އެ މަނިކުފާނަށް އެނގިވަޑައިގެންފައި އޮންނާނީ. ނީދެވޭނެ.
ނުކުރެވޭނެ އެ ކަމެއް އެގޮތަކަށް. އަޅުގަނޑުމެން ދުނިޔޭގައި ތިއްބާ އެކަމެއް އެގޮތަކަށް ނުކުރެވޭނެ. ކިހިނެއްތޯވީ؟
ރައްޔިތުން ނޫނެކޭ ބުނީމަ ހަމަ ޖެހުނީ ފައިބަން. އަޅުގަނޑު ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރު އަދާކުރަން.
ސާބަހޭ ރައްޔިތުންނަށް. އެއީ މިވަރުގެ ބަލާވެރިކަމެއް މި ޤައުމަށް ދުވަހަކު ވެސް ޖެހިފައެއް ނެތް. މި ބަލާވެރިކަމުން
ސަލާމަތްވީތީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފަށްފަށުން ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް،
އަޅުގަނޑު ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، ތި ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި،
ތި ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަދެއްކުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑަށް މި ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ތި ބޭފުޅުންނަށް، ތި
ބޭފުޅުންނަށް، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
މަޖިލީހުން ނިގުޅައިގެންފައިވާ ހުރިހާ ޙައްޤުތަކެއް އަޅުގަނޑު އަނބުރާ ރުޖޫޢަކުރާނަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙަށް.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ހުށަހެޅިގެން ބަހުސްކުރެވެމުންދާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނާ ބެހޭ
ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މީގެ ކުރީގަ އި މި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް
ކުރިއަށްދިޔައިރުގައި ވަރަށް ބާރުލާފައި އަޑުއިވޭ ކުއްލިއަކަށް ވަރަށް އަވަސްއަރުވާލަ އިގެން ކަންކަން ކުރާތީ އެކަމާ
ވަރަށް ބޮޑަށް މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާޑުވިދާޅުވަމުންދިޔަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއަދުގެ މި ޖަލްސާއަށް
23

ރޭގައި ނިދަން އޮއް ވާ އައީ މިއަދު ޖަލްސާއެއް ނެތް ވާހަކަ. މިއަދު 10:45 ގައި އައީ 11 ޖަހާއިރު ޖަލްސާ އޮތް
ވާހަކަ. މިއަދަކު މިކަމާ ވާހަކަދައްކާނެ އެއްވެސް މީހެއް ނެތް . އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ތި ކަންތައް ކުރައްވަނީ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ވަރަށް ޚުދުމުޚްތާރު ގޮތަކަށޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، މިހާރު ގޮނޑީގައި ތި އިންނެވި ރައީސްގެ
އިތުބާރު ނެތްކަމުގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް އޮތް ދެތިން ދުވަސް ތެރޭ ވައްދާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ މި މަޖިލީހުގެ ވަރަށް ގިނަ، ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިއަށް ވޯޓުލައިގެން
ފާސްކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނެއް. މި ގާނޫނަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުކުރިއިރުގައި މި ގާނޫނުގެ
ވާހަކަ އައިސްފައި އޮތް ގާނޫނެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވިއިރު
އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން ގާތުގައި ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައަކީ، ތި ބޭފުޅުން؛
އަޅުގަނޑަކީ ޕީ.ޕީ.އެމް މެންބަރެއް ކަމަށް ވަންޏާ ޕީ.ޕީ.އެމް މެންބަރުން ދަންނަވަނީ ޕީ.ޕީ.އެމުން ހޮވިގެން އެހެން
ޕާޓީއަކަށް ބަދަލުނުވައްޗޭ. އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީން ހޮވިގެން އެހެން ބަޔަކަށް ބަދަލުނުވައްޗޭ.
ބައްލަވާ! ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް ކިހާވަރެއްގެ ދެރެއެއްތޯ ކުރިމަތިވީ. މިފަދަ ގާނޫނެއް އެ ދުވަހު އޮތް ނަމަ، އެ ދުވަހު
ޕާޓީތަކަކުން މީހުންތަކެއް ބަދަލެއް ނުވީސް. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީން ހޮވުނު އެތައް މެންބަރުންނެއް ޕީ.ޕީ.އެމާ ގުޅުނު.
ޕީ.ޕީ.އެމުން ހޮވުނު އެތައް މެންބަރުންނެއް އެހެން ޕާޓީތަކާ ގުޅުނު. އެމް.ޑީ.ޕީން ހޮވުނު އެތައް މެންބަރުންނެއް އަނެއް
ޕާޓީތަކާ ގުޅުނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މި ދައިރާތަކުން ހޮވިފައި ތިބި މެންބަރުންގެ ރައްޔިތުން މި ގާނޫނު އޮތުމަށް އެދޭ ވަރަށް މުހިންމު ގާނޫނެކޭ.
ރަނގަޅު؛ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތަކެއް އެބަހުރި. ބައްލަވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް!
އަޅުގަނޑު ވާހަކަދަ އްކާއިރުގައި މިތާނގައި އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު
ނުދޭއިރުގައި ރައީސް ތި އިންނަވަނީ ނޫންތޯ. އެއީ ހުއްދަކަމެއްތޯ މި މަޖިލީހުގައި؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމީ މައްސަލައެއް. ނިޒާމީ މައްސަލައެއް، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاަلهއށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ނެގީ، މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އެ
މެންބަރަކަށް އުނދަގޫވާ ގޮތަށް އެހެން މެންބަރުން ހަޅޭއްލަވަމުންދާއިރު ރިޔާސަތުން ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުނުވެ
24

ހަނުއިންނެވީމަ އެއީ ހަމަ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މަޖިލިސް ގެންދާތީތޯ ތިކަން ތި ގޮތަށް ތި ކުރައްވަނީ؟ އެ
ވާހަކަ ދަންނަވާލަން ވެގެން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑު ހަމަ މުގުރުން ވެސް ޖަހައިލާފައި އެބަ ދަންނަވާލަން. މަޖިލިސް ކުރިން ހިންގި
ގޮތަކަށް ނޫން މި ހިންގަނީ. އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ އެންމެ މެންބަރުންނަށް ވެސް ހަމަ ވަރަށް މިނިވަންކަމާއެކީ
ފުރުޞަތުދީގެން ގެންދެވޭތޯ. ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ނެގީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން، ހުރިހާ
ދާއިރާއެއްގެ ރައްޔިތުން އެދޭ ވާހަކަ އި އްޒަތްތެރި ފަލާޙް ދެންނެވީމަ އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުން ނޭދޭ ވާހަކަ..
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގައި މެންބަރަކު ދައްކާ ވާހަކަފުޅަށް ޖަވާބެއް ނުދެވޭނެ. މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެއްވައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވުމަށް ދަންނަވަން. އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު
ކުރިއަށްގެންދަވާ!
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ކުޑައިރު އަޑު އަހަނީ ދުނިޔޭގައި 7
އަޖައިބު އޮންނަ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅު ގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 8 އަޖައިބު އެބައޮތް. އެއް އަޖައިބަކީ
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖުލިސް. އޭގެތެރެއިން އެއް އަޖައިބަކީ މި މަޖިލިސް. މި މަޖިލިސް ކުރިއަށް މި ގެންދަވަނީ
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ، މިހާރު ތި އިންނެވި ރައީސް؛ މިހާރު މި އޮތީ ކުރީގައެއް ނޫން ހަމަ މިހާރުވެސް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރު ނެތް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފަ. ކޮން ސަބަބުތަކެއްތޯ އޭގައި ސޮއި ކުރި މެންބަރުން
ބަޔާންކުރީ؟ ޚުދުމުޚްތާރުކަމާއި މިތާނގައި ރޭގަނޑާއި، ދަންވަރާއި ، ދުވާލާއި، ހުކުރުދުވަހާއި، ހޮނިހިރު ދުވަހު ޖަލްސާ
25

ބާއް މައްސަލައާއި އެޖެންޑާ ކުރަންޖެހޭ އެއްޗެހި އެޖެންޑާނުކުރާ ވާހަކައާއި، ނުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެހި ކުރާ ވާހަކައާ. މިހާރު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެ ކަންތައް ތި ކުރައްވަނީ އެގޮތަށްތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބައްލަވާ!
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތު؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް
ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވުން އެދެން. މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މިހާރުވެސް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް މި ބާއްވަނީ މިއަދު ވެސް
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާ ކަނޑައަޅުއްވަނީ ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ބާއްވަންވާ ގަޑި
އަޅުގަނޑަށް އަންގަނީ ޢަބްދު اله މަސީޙް މުޙައްމަދު. އަޅު ގަނޑެއް ނޫން މަޖިލިސް ކުރިއަށްގެންދަނީ. އިއްޔެގައި؛
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޑުންތިއްބަވާ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޑުން ތިއްބަވާ! މަޖިލީހުގައި އިއްޔެގައި ޖަލްސާ
ބާއްވަން ވިދާޅުވެފައި ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު ރޭގައި އަޅުގަނޑަށް ގުޅުއްވާފައި ވިދާޅުވީ ޖަލްސާ
ކެންސަލްކުރައްވާށޭ. މިއަދު ހެދުނު ގުޅާފައި ވިދާޅުވީ ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދަވާށޭ. އަޅުގަނޑަކީ މަޖިލީހުގެ ރައީސެއް
ނޫން. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ގަވާއިދު އެގިވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ. އަދި ހުށަހެޅިފައިވާ؛ އަޅުގަނޑު މިހާހިސާބުން
މިވާހަކަ ދަންނަވާލަންޖެހޭ. ޖަލްސާ އަޅުގަނޑު އެވާހަކަ ދެންނެވުމަށް ފަހުގައި އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑު ކައިރީ ވިދާޅުވީ ،
ތިމަންނަ މި ރޭ 6 ޖެހުމުގެ ކުރިން އިސްތިއުފާދެއްވާނަމޭ. އެހެންވީމާ، މާދަމާ އެ ޖަލްސާ ބާއްވާށޭ ވިދާޅުވެފައި
އަޅުގަނޑަށް އިތުރުފުޅުހައްދަވާފައި މިގޮތަށް ކަންތައް ކުރައްވާފައިވާތީ އެ ވާހަކަ ތި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަން.
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްގެންދާނަން. އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު މިހިސާބަށް
ދިޔައިމަ ދަންނަވާލަން. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ބައެއް މެންބަރުންގެ ޚިޔާލުފުޅާ އެއްގޮތަކަށް ނޫން އަޅުގަނޑު މަޖިލިސް
ކުރިއަށް ގެންދާނީކީ. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުންގެ ޚިޔާލާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޫން. މީގެ ފަހުން މަޖިލީހުގައި
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަޅުގަނޑަށް ލިބޭ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ޢިޒުނަޔާ އެކީ ގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަނޑަށް މި މަޖިލިސް ގެންދިއުމުގައި ޢަބްދުاله މަސީޙް
މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑެތި އުނދަގޫ އެބަ ލިބޭ. އެ އުނދަގޫ ކުރުވާފައި މަޖިލީހު ގެ ރިޔާސަތުގައި އަ ޅުގަނޑާ
ދިމާއަށް ތި ގޮތަށް އެއްޗެހިކިޔުއްވަން ތިއީ ރާވައިގެން ހިނގާ ކަމެއް. ތިގޮތަކަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް ނުދޭނަން.
މިހިސާބުން ފަލާޙްގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު ބަންދުކޮށްލައިފިން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ކުރެންދޫ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله އަށް. ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި އަޅު ގަނޑު އިބްރާހީމަށް ފަލާޙަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.
26

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
އިނގުރަ އިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މިހާރު ޢަމަލުކުރައްވަމުން ތި ގެންދަވަނީ ސީދާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތާ ޗެލެންޖުކުރާކަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް ނާރުވާނަން. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ!
އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް ޗެލެންޖުނުކުރައްވާ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދެއް
އޮންނާނެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރިފުޅުމަތީގައި . އެ ގަވާއިދާ އެ އްގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަވާ! ރިޔާސަތަށް ހިތަށްއަރާހާ
އެއްޗެއް ކިޔާކަށެއް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަކު ނޯންނާނެ. އަޅުގަނޑު އެ ފުރުޞަތެއް ނުދޭނަން. ނިޒާމީ މައްސަލައެއް
އަރުވާވަރުގެ ކަމެއް ދިމައެއް ނުވޭ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
اله
މެނމްބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު އަށް.
ކުރެންދޫ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު މި ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ބިލެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ، މަހާނަ މައްޗަށް ގާއުކަމުންދާ ތަން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ، ކާންދިން މީހާ އަތުގައި ދަތްއަޅާ ތަން. ދެން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފުރުޞަތެއް
ދެއްވާ. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ފުރުޞަތެއް ދެއްވާ. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް މިތާ މާ ގިނައިން ވާހަކަދައްކައި އުޅޭ
މީހެއް ނޫން. ދެން އެކަމަކު މިފަދަ ދުވަހެއްގައި އެއްޗެއް ބުނެލުމަކީ އެއީ ގޯސްކަމެއް ނޫނެއްނު. އަދި މި ބިލަށް
ވާހަކަދައްކަވަން ވެސް ބިރުން ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަ ތިއްބެވި. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ގިނައިން ބުނެއުޅޭ އެއްޗެއް
އެއީ ، ބިރު ފަހަނައަޅައިދާ ވާ ހަކަ. ފުއްދުންތެރިކަން ފަހަނައަޅާދިޔައިމަ ބިރު ފަހަނައަޅައި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދު މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން މި ވާހަކަދައްކާލަނީ. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ، މިފަދަ
ބިލަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އޮންނަންޖެހޭނެ ބިލެއް ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލު
ފަރުމާކުރެވިފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ވާތީވެ އަޅުގަނޑު މި ބިލު މި އޮތް ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދެއް
ނުކުރަން. އެހެން މިދަންނަވަނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަނަށް މިފެންނަ މަންޒަރަކީ ފްލޯ ކްރޮސްކުރުމާއި، އެއް ޕާޓީން އަނެއް
ޕާޓީއަށް ބަދަލުވުމާއި، ވޯޓު ވިއްކުމާ، މިފަދަ އެތައް ވައްތަރެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުންވީމަ ހަމަ ގޮސް ހަމަ
ސޮއިކޮށްލައިގެން 12 ވަރަކަށް 15 ވަރަކަށް މިލިއން ރުފިޔާ ހަމަ ޖީބަށް ޖަހާލައިގެން ހަމަ ސަޅިކޮށް ބަޑުފުއްޕާލާފައި
27

ހުރެވުނީހޭ. އެކަމަކު އެގޮތް ބޭނުންނުވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިތިބީ ރީތިކޮށް. އަޅުގަނޑަށް މިއަދު ވެސް މި
ފެންނަނީ ހަމަ ކާންދިން މީހާ އަތުގައި ދަތްއަޅާފައި ބަޑުފުއްޕައިލާފައި އައިސް އަނެ އްކާވެސް އަނެއް އޮޑިއަށް ފުންމައިލާ
ތަން. މިއީ ހަޑިކަމެއް އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ހަޑި ކަމެއް. ހަޑިމުޑުދާރުކަމެއް.
އެހެންވީމާ، މި ބިލު އުވާލަންޖެހެންޏާ އުވާލަން ވެސް ޖެހޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ ފްލޯ
ކްރޮސްނުކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް ގޮތްތަކެއް، ހަމަތަކެއް އޮތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މި
ބިލަށް މާ ގިނަ މީހުން ވާހަކަދައްކަން ބޭނުމެއް ނުވެދާނެ. އެއީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ޑިގު ވެއްޓޭނެތީވެ، ނަންބަރު
ވެއްޓޭނެތީވެ. މަޖިލީހަށް ކުރިމަތިލާއިރުގައި ވޯޓު ނުލިބިދާނެތީވެ. ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވެދާނެތީވެ. އެކަމަކު ރައްޔިތުން
އެތިބީ ކަންބޮޑު ވެފައޭ. މިއީ ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވާ މަ އްސަލައެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން
މާ ގިނަ ވާހަކައެއް ދައްކާކަށް ނެތިން. އަޅުގަނޑު ދެ ވާހަކައެއް ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. މިއަދު މި ފެންނަނީ، މަހާނަމައްޗަށް
ގާއުކާ ތަން. އަދި މިފެންނަނީ ކާންދިން މީހާ އަތުގައި ދަތްއަޅާ ތަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ
ޙުސައިނަށް.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަހުސްކުރަމުން މި ދާ ބިލާ
ގުޅިގެން، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލުމާ ގުޅޭގޮތުން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުވެސް ބައެއް ކަންތައް
ފާހަގަކޮށްލާނަން. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ފާސްކުރެވިފައި ވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހަމަ
ކަނޑައެޅިގެން ޚިލާފަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ގޮނޑި
ގެއްލޭނެ ހާލަތްތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރުގައި އިތުރު ހާލަތެއްގައި ގާނޫނަކުން ވެސް ގެނެވޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކޮށްގެން. ހަމަ މި މައްސަލަ އިންޑިއާގަ އި ވެސް ދިމާވެގެން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ގެނައުމުގެ ކުރިން
އިންޑިއާގެ ޤާނޫނު އަސާސީ ބަދަލުކުރުމަށްފަހު، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އިންޑިއާގަ އި ވެސް ގެނެސްފައި ވަނީ.
އިންޑިއާ އަކީ ޕާލިމެންޓްރީ ނިޒާމެއް. އެހެންނަމަވެސް ، އެތަނުގައި ވެސް މި އޮންނަނީ، ވަކި އަދަދަކަށް ވުރެ ގިނައިން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ގްރޫޕެއްގެ ގޮތުގައި ވަކިވެއްޖެ ނަމަ، ޕާޓީއަކުން ވަކިވެއްޖެ ނަމަ، އެ މީހުންގެ
ގޮނޑި ނުގެއްލޭ ގޮތަށް އިނގޭތޯ. ހަމައެއާއެކުގައި އެންމެ ބޮޑު އެއް ޑިމޮކްރެސީ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ
ޔުނައިޓް ސްޓޭޓް އޮފް އެމެރިކާގަ އި ވެސް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް މިގޮތަކަށް ނޯވޭ. އެއީ ރިޔާސީ ނިޒާމެއް
28

އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް، އެތަނުގެ ޕާލިމެންޓޭރިއަނުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި އިޚްތިޔާރުތަކަކާއި
ބާރުތަކެއް ދީފައި އެބަވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު އަސާސީއަށް ބަލާއިރުގަ އި ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން
އިސްކަންދޭންޖެހޭނޭ ބުނެފައި އޮންނަނ އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ހަމައެކަނި މަޞްލަޙަތުތަކަށް ވެސް ނޫން. އަދި އެ
މީހުން ނިސްބަތްވާ ޕާޓީތަކުގެ މަޞްލަޙަތަކަށް ވެސް ނޫން. ދިވެހި ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށް އިސްކަންދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް
ބުނެފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، ތަނާއި، ހާލަތާއި، ވަގުތަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ،
ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު އެބަ ބޭނުންވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން، އެ މެންބަރުން ހޮވޭ
ޕާޓީއެއްގައި ކޮޅު ބަދަލުނުކޮށް ތިބެން އެބަ ބޭނުންވާ. އެހެންކަމަށްވާނަމަ އަޅުގނޑު ދަންނަވާނީ ފުރަތަމައިނުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، މި ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކުރުމޭ. ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށްފައި ނޫނީ އެންޓި-
ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނަކަށް ދެމިއެއް ނޯވެވޭނެ. ހަމައެއާއެކީގައި މިހާރު ފާސްކޮށްފައި އޮތް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ
43 މެންބަރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހާޒިރުނުވާ ޖަލްސާއެއްގައި ފާސްކުރެވިފައިވާ، އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އެތައް މެންބަރުންނެއް ޖަލަށް ލައިގެން ފާސްކޮށްފައިވާ ގާނޫނެއް. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ވަކިވަކީ މީހުންނަށް
އަމާޒުކޮށްގެން، ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލުމަށް ޓަކައި
ފާސްކޮށްފައިވާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް. މި ހުރިހާ ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި
އޮތް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލަން އެބަޖެހޭ. އަދި ރައްޔިތުންގެ ވިންދާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރަން
ބޭނުންވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ގެނައުމުގެ ކުރިން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙެއް އެބަ
ގެންނަންޖެހޭ. ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނައުމަށްފަހު، އަލުން އެންޓި-ޑިފެކްޝަނުގެ ގާނޫނެއް ފާސްކުރާކަށް
ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑު ދެކޮޅެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އޭގައި ވެސް ޕާޓީތަކުން؛ ހަމައެކަނި އެ ޕާޓީތަކުގެ ވިޕްލައިނާ
ޚިލާފުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލޭ ގޮތަށް އޮވެގެނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން
ހަނދާންކުރަންޖެހޭ، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ ޕާޓީތަކުން ސައުވީސް ގަޑިއިރު ތެރޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށް،
އިޞްލާޙުކޮށްފައިވާ ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހެއް. އެހެންވީމާ، އެ ހާލަތްތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ.
ޕާޓީތަކުން ބޭނުންވީމާ ހަމަ ބޭނުންވާހާ ވޯޓެއް ނުދިނީމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލޭ ގޮތަށް
އޮތުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ދެންނެވި ފަދައިން ޤާނޫނޫއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރުމަށްފަހު މިކަން ކުރެވި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅީ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ސިނާނަށް.
29

މައްޗަންގޮޅީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ސިނާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްތަކަކަށް ފަހު އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ ތަމްސީލުކޮށްލަން މި
ފުރުޞަތު ލިބުނީ. ގާތްގަނޑަކަށް ސޯޅަވަރަކަށް މަސްދުވަސް ފަހުން. އަދި އަޅުގަނޑުގެ މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި،
ޖަލުގައި ހޭދަކުރެވުނު ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑު މިނިވަންކުރުމަށް ޓަކައި ހުރިހާ ލީޑަރުން ކުރެއްވި މަސައްކަތްޕުޅަށް
އަޅުގަނޑު ނުހަނު އިޙްތިރާމާއެކު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މެންބަރުން ވެސް،
ރައްޔިތުން ވެސް ކުރެއްވި މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑު ނުހަނު ޝުކުރު އަދާކުރަން. މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ، މި ގާ ނޫނުގެ ތެރޭން އެންމެ ބޮޑު އަނިޔާއެއް ލިބުނު އެކަކު އަޅުގަނޑަކީ. އޭގެ ޝިކާރައަކަށްވި
މީހެއް އަޅުގަނޑަކީ ވެސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ، ނުރަނގަޅު ނިޔަތެއްގެ
މައްޗަށް ބިނާވެފައި އޮތް ، ނުރަނގަޅު އަސްލެއް ހާސިލުކުރުމަށް ފަރުމާކުރެވިގެންދިޔަ ގާނޫނެކޭ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު
މި އޮތް ގޮތަށް، މި ހަމައިގައި، މި ޕްރެކްޓިސްކުރުމަކީ މި މާޙައުލުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން.
އެހެންކަމުން، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް ގަބޫލުކުރާ މީހުންގެ ތެރޭ އަޅުގަނޑެއް ހަމަގައިމު
ވެސް ރިޔާސީ ނިޒާމެއްގައި އެކަން އެގޮތަށް އޮންނާކަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ. ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައި ހުރި
ޑިމޮކްރަސީތަކުގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އައިއްސަ ހުރިއިރު އެ ގާނޫނުތައް އައިއްސަ ހުރީ ބަރުލަމާނީ ނިޒާމުގެ
ތެރޭގައި. އެހެނެއް ނޫން، ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ކޮންޓްރޯލްތަކެއް ، މެކޭނިޒަމްތަކެއް އޭގެތެރެއަށް ގެނެވިދާނެ. ޗެކް އެންޑް
ބެލެންސްތަކެއް ގެނެވިދާނެ. ރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ މާޙައުލަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާއިރު، މިއަދުގެ މާޙައުލު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބައޮތް ހުރިހާ ކަމެއްގައި. ބައްލަވާ! މި ބިލު ވުޖޫދަށް އައިސް، މި ބިލު
އުފަންވެގެން އައިއިރު މީގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ތިބެ، އެތައް ބަޔަކު ތަމްސީލުކުރާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންތަކެއް ވަކިވެގެން މި ދިޔައީ، ނު ކުންނަން މި ޖެހުނީ ޕާޓީގެ ތެރޭން އެކުލަވައިލާފައި އޮތް ކުޑަކުޑަ
ކޮމިޓީއަކުން ނިންމާނިންމުމެއްގެ މައްޗަށް. ކޮބައިތޯ ދާއިރާގެ މެންބަރުން، އެ މީހުން ދިން ވޯޓު؟ ހަމައެކަނި
މީގެތެރޭގައި މިފަދަ ބިލެއް އަންނައިރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދި އެހެން ކަންކަން ވެސް އެބަޖެހޭ މީގެތެއަށް
އަންނަން. ހަމައެކަނި އެއީ ޕާޓީގެ ފަރާތުން ދޭ ވޯޓުތޯ، އަދި ޕާޓީއާ ނުގުޅޭ ވަކި ފަރާތަކަށްނުޖެހޭ ބައެއް ކޮންމެ
ދާއިރާއެއްގެ ތެރޭގައި ވެސް އެބައުޅޭ. މިއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ ބިލެއް އަންނައިރު ކޮންސިޑަރކުރަންޖެހޭ
ކަންކަން ކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އަދި ހަމައެއާއެކީ މިއަދު މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަމަކީ، މީގައި ހުރި ބައެއް މާއްދާތަކަށް ދީފައި ހުރި ރިފަރެންސްތައް.
ޚާއްޞަކޮށް މިކަން މިއަދު މި އޮތް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާ ނޫނު ބިނާކުރެވިގެން މި ދިޔައީ ވަކި ބައެއްގެ މައްޗަށް.
ޚާއްޞަކޮށް، މި ބުނާ ޕާޓީން ބޭރުކުރެވުނު މެންބަރުންތަކުގެ މައްޗަށް. މިއީ ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
30

ފެންނާން އޮތް ކަމެއް. މިއީ އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ، އެއްވެސް ހާލެއްގައި މިއަދުގެ މި މާޙައުލުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ ބިލެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ހަމަ މިއަދުން މިއަދަށް ވެސް މި ބިލު ބާތިލުކުރަންޖެހޭ ވަރުގެ ބިލެއް
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މީ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރިއިރު،
ގާތްގަނޑަކަށް އެއް އަހަރާއި 3 މަސް ނުވަތަ 4 މަސްދުވަސް ވަންދެން އެތައް ދާއިރާއެއްގެ އަޑު މި ވަނީ
ކަނޑުވައިލެވިފަ. ޚާއްޞަކޮށް މި ގާނޫނުގައި ރިފަރެންސް ދީފައި އެބަވޭ މި ގާނޫނުގެ ކުރިން، މެންބަރުން މަޖިލީހުން
ވަކިކުރެވުނު ގޮތާއި، އަދި އެ މެންބަރުން މަޖިލީހުން ވަކިކުރެވުނުއިރު އެއަށް ހަ ވާލާދީފައި ހުރި މާއްދާތަކެއް.
އެހެންވީމާ، މިއިން ވެސް އެބަ އެނގޭ ބިލުގެ ނިޔަތަކީ ކޮބައިކަމާއި ، ބިލުން ނެރެން ބޭނުންވާ ނަތީޖާ ވަރަށް ސާފު.
އެހެންވީމާ، މި ދަންނަވާ އަސްލުތައް އެއީ މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް ބާތިލުވާންޖެހޭ އަސްލުތަކެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ޤާނޫނެއް ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ އެ ވާންޖެހޭނީ ޑިސިޕްލިން ވެލިއުސްތަކެއްގެ ތެރޭން އަންނަންޖެހޭ
ކަމެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި ބިލާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ދައްކަން އޮތް ވާހަކަ ނިމުނީ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ނާޡިމް ރަޝާދަށް.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ނާޒިމް ރަޝާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` السالم عليكم و رحمة هلا و بركاته. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހުށަހެޅިފައި މި
ވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) ބާތިލުކުރުމުގެ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ދެތިން އެއްޗެއް
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
އަތްލަންޖެހޭ ގާނޫނެއް ނޫން. މިއީ ފާސްވިއިރު ވެސް، މި ބިލު ފާސްވިއިރު ވެސް އޭގެޒާތުގައި ވެސް ބާތިލު އެއްޗެއްގެ
ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. މި ބިލު ނުވަތަ މި ގާނޫނު، ގާނޫނަކަށް ހަދާފައި މި ވަނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
9/SC-C/2018 މި ޤަޟިއްޔާއިން. މި މައްސަލައަކީ ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ 3 މެންބަރަކު ހުށަހެޅުއްވި
މައްސަލައެއް. މި މައްސަލައިގައި މި 3 މެންބަރުން ވިދާޅުވެފައި އެބަވޭ، މި ބިލު ފާސްކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނުސާސީއާ
ޚިލާފަށް ކަމަށް. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނެދީފައި އެބަވޭ، ރައްޔިތުން އެމައްޗަށް ޢަމަލުކުރާ ގާނޫނެއް
ފާސްކުރެވޭނީ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން މެންބަރުން އެ ޖަލްސާއެއްގައި ތިއްބަވާ ވަގުތެއްގައި ކަމަށް.
31

އެހެންނަމަވެސް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޙުކުމުގެ ސަބަބުން އަނެއްކާ އިތުރަށް މި ތަނަށް ވަޑައިގަންނަވާ މަޖިލީހުގެ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަކަށް ޚުދުމުޚްތާރުވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން އެބަދޭ. އާދެ، މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
ޚުދުމުޚްތާރުވުމުގެ އިތުރު ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެންދެއޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބޭނުންފުޅުވާ
އެއްޗެއް ފާސްކުރައްވަންއުޅޭތީ މި ތަނުން ބައެއް މެންބަރުން އެކަމާ ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ބޭރަށް ނުކުތުމުގެ ފުރުޞަތު
އެއީ މެންބަރުންނަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއް. ހަމަ އެގޮތަށް އެބްސްޓެއިންވުމުގެ ޙައްޤު ވެސް ލިބިގެންވޭ. ރަތަށް ފިތުމުގެ
ޙައްޤު ވެސް ލިބިގެންވޭ. ފެއްސަށް ފިތުމުގެ ޙައްޤު ވެސް؛ މިއީ މެންބަރުންނަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތަކެއްގެ ވާހަކަ
އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ހަމަ އެގޮތަށް ޖަލްސާ ބޮއިކޮޓްކޮށްފައި ނުކުތުމުގެ ޙައްޤު ވެސް ލިބިގެންވޭ . މި ހުރިހާ
ޙައްޤުތަކެއް މެންބަރުން ކިބައިން މި ނިގުޅައިގަންނަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ދެންނެވި ޤަޟިއްޔާއިން. އާދެ،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު، ރިޔާސަތުގައި އިންނަވާ ބޭފުޅަކަށް 3 މެންބަރުން މި ތަނަށް
ވައްދާފައި ދެން އެހެން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ނަންއިއްވައި ބޭރުކޮށްލާފައި ވެސް ގާނޫނެއް ފާސްކުރުމުގެ ބާރު މި
ޤަޟިއްޔާއިން އެބަ ލިބިދޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ޒާތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުން މި ގާނޫނު
ބާތިލުކުރާކަށްނުޖެހޭ. މި ގާނޫނު ޞައްޙަ ގާނޫނެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ދެންނެވި ޤަޟިއްޔާއިން
ކަމުގައި ވާއިރުގައި ، މި ގާނޫނު ބާތިލު ގާނޫނެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރަންޖެހޭ އުސޫލަކީ އަނެއްކާ ވެސް އަލުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވީ މި ގާނޫނު ނުވަތަ މި
މައްސަލަ ރިވިއުކޮށްދިނުމަށް. މި މައްސަލަ ރިވިއުކޮށްދީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެބަ ބުނަންޖެހޭ، މި ކަމުގައި ބަހެއް.
އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ނުބައި ޕްރެސީޑެންޓެއް މި ޤާއިމުކުރެވެނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ނުބައި
އުސޫލެއް މި ކަނޑައެޅެނީ. މި އުސޫލުގެ ދަށުން ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މުސްތަޤްބަލުގައި އެއްކަލަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު ވިދާޅުވެފަ އި ރިޔާސަތުގައި އިންނަ ބޭފުޅަކު ވޯޓަށް އައްސަވާފަ އި ގާނޫނެއް ފާސްކޮށްލުމުގެ ބާރު
ލިބިގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި ޤަޟި އްޔާ ރިވިއުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ދަންނަވަން. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނު އުފަންވެގެން އައީ ކިހިނެއްތޯ މި ގާނޫނާ މެދު
ވާހަކަދައްކާއިރު ، ނޫނީ މި ބިލާ މެދު ވާހަކަދައްކާ އިރު އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ. އާދެ، 13 ޖުލައި 2017 ވަނަ ދުވަހު
ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނެރުނު އަމުރަކީ ވެސް ގާނޫނެއް. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ
ގާނޫނުހެދުމުގެ ބާރު، ދައުލަތުގެ 3 ބާރުންކުރެން ކޮން ބާރަކަށްކަން ލިބިގެންވަނީ އެއީ. ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާ
ބާރެއް ނޫން. އެއީ ސަރުކާރު ހިންގާ ފަރާތަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއް ވެސް ނޫން. ގާނޫނުހެދުމުގެ ބާރު ހަމައެކަނި
ލިބިގެންވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް. އެހެންނަމަވެސް، 13 ޖުލައ 2017 ގައި ނެރުނު އަމުރު، އެ އަމުރު
ދެމިއޮންނާނެ ކަމަށް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އުފަންވަންދެން ކިޔާފައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ޙުކުމެއް ކުރީމަ އެއީ
ވެސް ބާތިލު ޙުކުމެއް. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ކުރި ޙުކުމެއް. ސުޕްރީމް ކޯޓުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރުތައް
32

ނަގަމުން، ނަގަމުން، ނަގަމުން އެހެރަ ދަނީ އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް. މި ބާރުތައް ނަގާ މިންވަރު އެ ދަނީ
އިތުރުވަމުން. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެނަށް ފެނުނީ، މިނިވަން މުއައްސަސާއެއްގައި ހުންނެވި ބޭފުޅަކު، ކޮންމެވެސް
އަންހެން ބޭފުޅެއްގެ ބަނޑު ކޮށްޓައިގެން މިކަމުގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ކޮމިޓީއެއް ނަގައިގެން މިކަން ބަލައި،
އެންމެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން ނިންމީ އެ ބޭފުޅަކު އެ މަޤާމުން ވަކިކުރަން. ހަމަ އެފަހަރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެނަށް ލިބިގެންވާ ބާރު ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނަންގަވާފައި އެ ވިދާޅުވަނީ ނޫނޭ، ނޫނޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނޭ އެކީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުއަސާސީ ކަނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް ދީފައި ހުރި
ބާރުތަކެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ހާވާ ހުރިހާ ހަޑިއެއް
މަޖިލީހަށް މިހެން ގެނެސްގެން ބާތިލުކުރަންވެއްޖެއްޔާ މުސްތަޤްބަލުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެއް ނޯންނާނެ. ސުޕްރީމް
ކޯޓުން ގާނޫނު ހަދާނީ. ސުޕްރީމް ކޯޓުން ޙުކުމް ވެސް ކުރާނީ. ސުޕްރީމް ކޯޓުން ތަންފީޒު ވެސް ކުރާނީ. އަޅުގަނޑު މި
ބާރުތައް ބެހިގެންވާ ގޮތަށް ބަލައިލާއިރުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުންކަން
ގާނޫނު ހަދާނީ. އަޅުގަނޑުމެން ބުނާނީ، ޖިނާޢީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނެއް ހަދާފައި މިގޮތަށޭ ޝަރީޢަތް ހިންގަންޖެހޭނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ބުނާނީ، އެހެން ގާނޫނުތައް ހަދާފައި މި ގޮތަށޭ ޙުކުމްކުރަންޖެހޭނީ. މި ގޮތަށް ޙުކުމްކުރަން ތިބި ބަޔަކީ
ފަނޑިޔާރުން. ފަނޑިޔާރުން ކުރާ ޙުކުމް ތަންފީޒުކުރަން ތިބި ބަޔަކީ ސަރުކާރުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ ތަންފީޒީ
މުއައްސަސާތަކުން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ދަނީ އެފުށްމިފުށަށް ޖެހިގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނު ހަދަނީ ކޮން
ފަރާތަކުންކަން ވެސް އޮޅިއްޖެ. ގާނޫނު ހަނދަންވީ ކޮން ފަރާތަކުންކަން ވެސް މިއަދު އޮޅޭ ހިސާބަށް ގޮއްސަ އޮތުމާ
އެކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލަ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފޮނުވަމާހިނގާށޭ މި ޙުކުމް
ރިވިއުކޮށްދިނުމަށް އެދި. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލަ ޙައްލުވެދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މުލަކު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނަޞީރަށް.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. .` ގިނަ ދުވަސްތަކަކަށް ފަހު އަޅުގަނޑަށް ވެސް މިފަދަ ބިލަކާ މެދު ވާހަކަދައް ކާލަން ފުރުޞަތެއް
ލިބުނު ކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ގުޅިފައިވާ އިއްތިހާދުގެ ފަރާތުން މި ގެންދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބު ކާމިޔާބުކުރެއްވި
33

އޮނަރަބަލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށާއި، އޮނަރަބަލް ފައިޞަލް ނަސީމަށް އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ
ނަމުގައި އަދި އަޅުގަނޑުގެ ނަމުގައި ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އާދެ، މިއަދު މި ފްލޯއަށް ހުށަހެޅިގެން
ކުރިއަށް މި ދާ ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނު) އުވާލަން އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅައިގެން މި
ދާ ބަހުސްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑު ވެސް މި އުވާލުމަށް ވަރަށް ތާއީދުކުރަމޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރައްޔިތުންގެ ވޯޓަކުން މި މަޖިލީހަށް ހޮވިގެންދާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު، އެ މަޖިލީހުން ބޭރުކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އެ ހޮވި ދާއިރާއެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް. އާދެ، ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް
ވިދާޅުވި ފަދައިން، މިފަދަ ގާނޫނެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮންނަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑު
ވެސް ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން އެ ދެންނެވި ވާހަކަތަކަށް
އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުން ވަރަށް ފޮނި އުއްމީދެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން
ހޮވާފައި މި ތިބެނީ އެ ރައްޔިތުން އެދޭ ވާހަކަތަކެއް ސަރުކާރާ ހަމައަށް، ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކޮށްދޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް އެ
ރައްޔިތުން ނޭދޭ ފަދަ ގޮތަކަށް ޕާޓީގައ ހުންނަ ބޭފުޅަކު ނުވަތަ ޕާޓީން ކަނޑައަޅާ ކުޑަ ކޮމިޓީއަކުން އެ މެންބަރަކު
ވަކިވެގެންދާދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް ގަބޫލު ކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. އެފަދަ މައްސަލައެއް ކުރިމަތިވެއްޖެ
ނަމަ، ރައްޔިތުންގެ ވޯޓަކުން ހޮވާފައިވާ މެންބަރަކު ވަކިވާންޖެހޭނީ ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ވޯޓުންކަން ހަމަ އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާހިތްއޮތީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ މި މަޖިލީހަށް، އާދެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އަޚުން؛ 12 މެންބަރުން
މިއަދު މި ވަނީ އަލުން އަނބުރާ އައިއްސަ. އެ މެންބަރުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރާއި
މުބާރިކްބާދީ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ގާނޫނެއް ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮވެގެން ކުރިއަށްދިއުމަކީ ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހޮވާފަ އި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭނެ
ވަރަށް ބޮޑު އިތުބާރެއް. މިފަދަ ގާނޫނެއް އެބަ އަންނަންޖެހޭ. ނަމަވެސް ރިޔާސީ ނިޒާމުގައި ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން
ފާހަގަކުރައްވައިފި ، ރިޔާސީ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ ވަރަށް ދަތި ކަމެއް ކަމަށް. އެ ހުރި
ދަތިކަމުގެ ތެރެއިން ވެސް މިފަދަ ގޮތަކަށް ގާނޫނެއް ބިނާވަގެން އައުން އަޅުގަނޑު ވެސް އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން
އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން ނިންމާލަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފަށް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ވޗާހަކަދެއްކެވުން:
34

އާދެ ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި
ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލު ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ،
އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ބިލު ވުޖޫދުކުރެވިފައިވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ވަގުތަކު ނޫނޭ. އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ވެސް
ނޫނޭ. އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ހާލަތަކު ވެސް ނޫނޭ. މެންބަރުންގެ އެތައް ޙައްޤުތަކެއް ގެއްލޭ ގޮތަށް މި ބިލު
ފަރުމާކުރެވިގެން މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރެވިފަވަނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ގާނޫނަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް،
އިޞްލާޙުގެނެސް މި ގާނޫނަކީ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ގެއްލުން ނިލުބޭ ގޮތަކަށް މީތި ފަރުމާކުރެވިފައި އޮންނަ ގާނޫނަކަށް ވާންޖެހޭ.
އާދެ، ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަކީ ވަރަށް އިއްޒަތްތެރި ބައެއް. އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ
ސުލޫކީ ކޮމިޓީއަކަށް ދިޔައިމާ އަޅުގަނޑަކަށް ކަމަކުނުދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޝުޢޫރުތަކާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ މެންބަރުން ފާހަގަކުރި ގޮތަށް
އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލު މި ގާނޫނު އު ވާލުމަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ އަނެއް
ހަޤީޤަތަކީ ގިނަ މެންބަރުން ހޮވިގެން މި އަންނަނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދު މަލްޓިޕާޓީ
ޑިމޮކްރަސީއެއްގެ ތެރެއިން މެންބަރުން ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް ހޮވިގެން އަންނައިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ
މެންބަރުންނަކީ ސީދާ ޕާޓީ ޓިކެޓުގައި ހޮވިގެން އަންނަ މީހުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުން އެބަ
ވިސްނަންޖެހޭ ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ޕާޓީއަކުން ހޮވިފައިވާ މެންބަރުން އެ ޕާޓީގައި 5 އަހަރު ގެ ދައުރެއް ދެމިހުރުމަކީ އެންމެ
ބުއްދިވެރި ގޮތް އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް. ރައްޔިތުން ވެސް އެދެނީ އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި، މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ޕާޓީގެ ޙައްޤުތައް ނުގެއްލޭ ގޮތަކަށް މި ގާނޫނު އަލުން ވުޖޫދުކުރުމަކީ ހަމަ އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތްކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އާދެ! ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ޑިމޮކްރެސީތަކުގައި ވެސް މި ކަންތައްތައް ހިނގާފައި
ހުރީ މިގޮތަށް. އެކި ޑިމޮކްރެސީތަކުގައި ފްލޯ ކްރޮސްކުރީމަ، ޕާޓީ ބަދަލުކުރީމަ ގޮނޑި ގެއްލޭ މައްސަލަތައް އެބަހުރި.
އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގައި މި އޮތް ގޮތަށް އޮތް އެއްވެސް ދުނިޔޭގެ ޤައުމެއް ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެނީ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އެއްބާރުލުމާ އެކީގައި މިހާރު މި އޮތް ގާނޫނު،
ނުވަތަ މިހާރު މި އޮތް ގޮތަށް މި އޮތް ގާނޫނު އުވާލުމަށްފަހު ކުރިއަށް އޮތް މުސްތަޤްބަލުގައި އަލުން އަޅުގަނޑުމެން
މުރާޖަޢާކުރުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމަށްފަހު އާ ގާނޫނެއް
ވުޖޫދުކުރުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
35

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިތުރު މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނެ ވަގުތު މި ވަގުތު ނެތުމާ އެކީގައި މި
ހިސާބުން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަނޑައިލާނަން. ދެން ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދާނީ 1:00 ގައި.
}ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:29 އިން 13:00 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ކުރިއަށްގެންދަން ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް
އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދިއުމުގައި
ބައެއް ފަހަރު ދަތި ހާލަތްތައް ވެސް މެދުވެރިވާނެ. އެއީ ބައެއް ފަހަރު ކަން ހިނގާ ގޮތް. އެހެންވިޔަސް، މަޖިލީހަށް
އެއްބާރުލުން ދެއްވައިފި ނަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަސައްކަތްޕުޅަށް ލުއިވާނެ. މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް ވެސް
ލުއިވާނެތީވެ، ހަމަ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މަޖިލިސް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހަމަ
ދަންނަވާލަން. މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ވަކި ބޭފުޅަކަށް، ވަކި ގޮތަކަށް، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ވަކި ގޮތަ ކަށް ކަން ކުރާކަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް މި ތަނުގައި އިދެގެން ނުނިންމާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ޔަޤީންކަން
އަރުވަމުން އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ
اަلهއ
ޢަބްދު ށް.
اله
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ސިޔާސީ ޕާޓީ؛ ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ.
އަޅުގަނޑު އެ ޕާޓީއާ ފުރަތަމަ ގުޅުނީ 2003 ވަނަ އަހަރު. އޭރު އެ ޕާޓީ އުފެދިގެން އައީ އެގްޒައިލްގައި، ކޮޅުބުގައި.
އޭރު އަޅުގަނޑު އެ ޕާޓީއާ ގުޅުނީ. އެ ޕާޓީއާ ގުޅުނު ގޮތަށް މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މިހިރީ ހަމަ
އެމް.ޑީ.ޕީގައި. އަދި އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވީ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީން. މިހާރު 2ވަނަ ދައުރު
ނިމިގެން މި ދަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު މިހިރީ ހަމަ އެގޮތުގައި. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑަށް
ވަރަށް ފަސޭހަ މިހެން ދަންނަވަން. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ އުފެދުނީއްސުރެ، އެމް.ޑީ.ޕީ ވުޖޫދަށް
އައިއިރު ވެސް ހަމަ ދެއްކި ވާހަކަ. ހަމަ ވަކާލާތުކުރި ކަންކަމުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ މިއަދު ވެސް ވަކާލާތުކުރަނީ. ޙައްޤަށާއި،
ޑިމޮކްރެސީއަށާއި، ހަމަހަމަކަމަށާއި، ޢަދުލުއިންޞާފަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ ވުޖޫދަށް އައިއިރު ވެސް
ވަކާލާތުކުރީ. އަދި މިއަދު ވެސް ވަކާލާތުކުރަމުން އެ ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ޕާޓީގައި
36

ހުންނާކަށް އެއްވެސް ޖެހިލުންވާކަށްނުޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވަށައިގެން އެބަފެނޭ، އެހެން މިސާލެއް
ވެސް އެބަފެނޭ. މީހަކު އުޅޭ ޕާޓީ؛ އެ ޕާޓީގެ ހާލަތު ބަދަލުވެގެން ދިޔައިމާ ވެސް ޕާޓީ ބަދަލުކުރެވެން ވެސް މެންބަރަށް
ވެސް އެބަޖެހޭ. އެއީ އަދި ކޮންމެހެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެންބަރު އެކަންޏެއް ވެސް ނޫން. އަދި އާއްމު މެންބަރުން
ވެސް ހަމަ ޕާޓީ ދޫކޮށްފައި ދާނެ ހާލަތްތައް ވެސް އަންނާނެ. ޕާޓީ ތިމާ ގަބޫލުކުރާއިރު، ތިމާ ޕާޓީއަށް ވަންއިރު އޮތް
ހާލަތާއި، ޕާޓީ އެވަރަށް ތަފާތު ވެގެންގޮއްސިއްޔާ. މިސާލެއް ދަންނަވާނަން. ޕީ.ޕީ.އެމް. ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި
ޕީ.ޕީ.އެމަށް އެ ހަދާލި ގޮތަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު ތާނގައި، މިތާނގައި ޕީ.ޕީ.އެމް
ތަމްސީލުކުރައްވަން ތިއްބެވި އެތައް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ގަބޫލުނުކުރެވޭ ހިސާބަށް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ކަންތައް
ދިޔައިމަ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުން ނިންމެވީ ޕީ.ޕީ.އެމް ދޫކޮށްފައި ދާން. މިސާލެއް އެންމެ ފުރަތަމަ އެ ފިޔަވަޅު
ނެންގެވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚް، އަޅުގަނޑުގެ އަވަށްޓެރިޔާ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
މަޚްލޫފް. ރައީސް ޔާމީންގެ ވައްކަމާއި، ރައީސް ޔާމީންގެ އަނިޔާވެރިކަމާ ދެކޮޅަށޭ ވި ދާޅުވެ މަޚްލޫފް ޕީ.ޕީ.އެމުން
ވަކިވެވަޑައިގަންނަވަންޖެހުނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ބިލެއް
އަޅުގަނޑުމެން ހަދާއިރު ވިސްނަންޖެހޭ އެބަ 3 ކަމަކަށް. އެއް ކަމަކަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެ
އިންތިޚާބުކުރި މީހުންގެ ޙައްޤަށް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. ދެވަނަ ކަމަކަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެންބަރުގެ އަމިއްލަ
އިޚްތިޔާރަށް އަރައިނުގަނެވޭވަރަށް ގާނޫނު ގެންގޮސްގެން ވެސް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މެންބަރުގެ ޙައްޤަށާއި، މެންބަރުގެ
އިޚްތިޔާރަށް ވެސް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. 3 ވަނަ ކަމަކަށް، އެ މެންބަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުކުރި،
ތަމްސީލުކުރި، ޕާޓީ ޓިކެޓު ދިން ޕާޓީއެއްގެ ޙައްޤަށް ވެސް ވިސްނަންޖެހޭނެ. ގިނަ ޕާޓީތަކެއް އެކުލެވިފައިވާ ސިޔާސީ
ނިޒާމެއްގައި ޕާޓީގެ ޙައްޤަކީ ވެސް ހަމަ އެހާމެ އިސްކަންދޭންޖެހޭނެ އެއްޗެއް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރު
ޕާޓީގެ ޓިކެޓެއްގައި ކުރިމަތިލާއިރު، އެބަ އިނގޭ ވޯޓުލާ މީހުންނަށް ވެސް އެބަ އިނގޭ މީނާ މި ތަމްސީލުކުރަނީ މިވެނި
ޕާޓީއެއްކަން. އެ ޕާޓީ ވަކާލާތު ކުރާނީ، އެ ޕާޓީ ބިނާވެފައިވަނީ ކޮންކަހަލަ ކަމަކަށްކަން. ދެން އެ މީހާ އިންތިޚާބުކުރަނީ.
އެހެންވީމާ، މެންބަރުގެ އިޚްތިޔާރަށް ވިސްނަންޖެހޭނެ. އިންތިޚާބުކުރާ މީހުންގެ ޙައްޤަށް ވިސްނަންޖެހޭނެ. އަދި
އިންތިޚާބުކޮށްދިން ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ޙައްޤުތަކަށް ވެސް ވިސްނަންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭގެ ބަދަލުގައި މިދިޔަ
އަހަރު ފާސްކޮށްގެންދިޔަ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ހަމައެކަނި ރައީސް ޔާމީންގެ ވިސްނުންފުޅަށް، ހަމައެކަނި
ރައީސްގެ ޔާމީންގެ ބާރުތަކަށް އެކަނި ވިސްނައިގެން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނުއަސާސީއާ
ޚިލާފަށް ފާސްކޮށްގެން ދިޔަ ގާނޫނެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަނެއްކާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް
އަޅުގަނޑުމެން އަލުން ހަދާއިރު، ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް އެ ވިދާޅުވިހެން، މާފަންނު
އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ އެ ވިދާޅުވިހެން، މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ވިސްނައިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ތަމްސީލުކުރި މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވިސްނައިގެން ؛ އެކަމަކު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
37

ލީޑަރުން އެއްވެލާފައި، ސުލޫކީ ކޮމިޓީގެ 3 މެންބަރަކު އެއްވެލާފައި ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރު ޕާޓީން ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިން ވަކިކޮށްނުލެވޭނެ ގޮތަކަށް ގާނޫނު މިއަށްވުރެ ޒިންމާދާރު ގޮތެއްގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހަދައިގެން އަލުން އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް ގެންނަންޖެހޭނީ. ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ފުރިހަމައަށް
ހިމާޔަތްކުރެވޭނެ ގާނޫނެއް މި ތަނަށް ގެންނަންޖެހޭނީ. ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު
މަޖިލީހަށް ލީމާ، ދެން އެ މެންބަރު ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުމާ އެވަރަށް ޚިލާފަށް ދަންޏާ އެ މެންބަރުންނަށް، ރައްޔިތުންގެ
މެންބަރު ރިކޯލްކުރެވޭނޭ ގޮތެއް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު އެ ދޫކޮށްލަންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ
އަތްމައްޗަށް. އެ ދޫކޮށްލެވޭނީކީ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ އެންމެ ލީޑަރެއް ނުވަތަ ސުލޫކީ ކޮމިޓީގެ އެންމެ 3
މެންބަރުންނަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ދުވަހަކު ވެސް ނުހިނގާވަރުގެ ބޮޑު
ޖަރީމާއެއް ހިނގައިގެންދިޔަ ތަން. 12 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ރައީސް ޔާމީން ހިތްޕުޅާނުވީތީވެ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެ މީހުންގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގެއްލުންވަނީކީ ހަމައެކަނި އެ 12
މެންބަރުންނަކަށް ނޫން. ގެއްލުންވީ އެ މީހުން ތަމްސީލުކުރާ 72000 ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ގެއްލުންވެދިޔަ. އެ
ވޭތުވެދިޔަ އެ ދޮޅު އަހަރެއްހާ ދުވަހު އެ މީހުންގެ އަޑު، އެ 72000 މީހުންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އިއްވައިނުދީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ހިފަހައްޓާލީ ހަމަ ރައީސް ޔާމީންގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم.. الحمد هل ر ب العالمين. ال ص الة وال س الم على رسول هلا. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަހުސްކުރާ މައުޟޫޢަކީ ނުވަތަ މި ބިލަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްކުރާ ބަހުސްކުރުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޕާލަމެންޓުގައި މިހާތަނަށް ހާވާފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ހަޑިޔާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަދައްކަން މި ޖެހެނީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތަކާ ޚިލާފަށް ކަނޑައެޅިގެން ފަރުމާކޮށް، މި ތަނުގައި ތިއްބެވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޮލުގައި ބަޑިޖައްސައިގެން ފާސްކޮށްފައިވާ ގާނޫނެއް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ. އެހެންވީމާ،
އެ ގާނޫނު އުފެދުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން އެ ގާނޫނަކީ ބާތިލު ގާނޫނެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިތަނުގެ ތެރޭން މިއަދު އިވޭ އަޑުތަކަށް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކާ ވާހަކައިގެ ޙަޤީޤަތް އެބަ ސާފުވޭ. މެންބަރުން
38

ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ތަޅުލައިގެން، ބަންދުކޮށްގެން ކޮށްޓެއްގެ ތެރޭގައި ގެންގުޅުމުގެ ވިސްނުން ގެންގުޅުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މި ޤާނޫނުއަސާސީ، އަޅުގަނޑުމެން މިނިވަންކަމުގެ ރަމްޒުގެ ގޮތުގައި މި ބަލާ ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީން ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް މި ހޯދައިދިން މިނިވަންކަން ގެއްލުވައިލާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ރައްޔިތުންގެ
ވިސްނުން ހިމާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ. އިޖުތިމާޢީ ވިސްނުން ރައްކައުތެރިކޮށްދޭންޖެހޭ، ހަމަތަކެއް ކަނޑައެޅެން އެބަޖެހޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ހަމަތަކާއި ތަރުތީބުތައް ކަނޑައެޅެންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުން އަޅުވެތިކޮށްގެނެއް ނޫން.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން 12 މެންބަރުން ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭން އެތައް މެންބަރުންތަކެއް ކުޑަ ގޮޅީގައި
ބަންދުކުރެވިފައިވާއިރު، ކޮބައިތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒާ ބެހޭ ކޮމިޓީ؟ ކޮބައިތޯ މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތައް؟ މި
ވާހަކަ ދައްކާނެ ބަޔަކު މި ތަނުގައި ނެތީ އެ މެންބަރުންގެ އިހުސާސްތައް ނެތީމައެއް ނޫނޭ އިނގޭތޯ. މެންބަރުން
އަޅުވެތިކޮށްފައި ތިބީމަ. މެންބަރުން ބޮލުގައި ބަޑިޖައްސާފައި ތިބީމަ. މިފަދަ ދުވަސްތަކެއް މަޖިލީހުގެ ތެރޭން
ވޭތުވެގެންދިޔަ ދުވަސްވަރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ގާނޫނެއް ވުޖޫދުވި މަންޒަރު. އެ ގާނޫނަށް މި
ކިޔަނީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު. އެ ގާނޫނު މި ވުޖޫދުކުރީ ކިހިނެއްތޯ؟ މަޖިލީހުގެ ތެރޭން ބޮޑު ބަޣާވާތެއް
ގެނެސްގެން އެ ގާނޫނު ވުޖޫދުކުރީ. ބޮޑު ބަޣާވާތެއް ގެނެސްގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ޙައްޤެކޭ
މި ތަނުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނަވާ ބޭފުޅަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތައް މުގުރާލައި ކުދިކުދިކޮށް
ކޮށައިލާއިރުގައި އެ ގާނޫނުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީ ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅެއްގެ އިތުބާރު ނެތްކަމުގެ
މައްސަލައިގައި ސޮއިކުރުމަކީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ޙައްޤެއް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރަނީ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާ ވެސް ކޮށްފަ. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އަޑާ ވެސް އެއްކޮށް. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ވިންދާ ވެސް
އެކު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ، ގާނޫނެއް؛ މި ބާވަތުގެ ގާނޫނެއް ވުޖޫދުކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ތަންކޮޅެއް ފުންކޮށް ވިސްނައިލާފައި ރަނގަޅަށް މިކަންކަން ކުރަން. މިއަދު އެކަންކަން
ކުރެއްވި ބޭފުޅުން ކޮބައިތޯ؟ އެކަމުގެ އިސްނެގި ބޭފުޅު ން ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ޣައްދާރުން ކަމަށް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހަށް ނުވަދެވޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި ބޭފުޅުން ކޮބައިތޯ؟ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކުގައި
ކޮނޑާއި ކޮނޑު ޖައްސައި ސަލާންކުރުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުން އެ ތިއްބެވީ މިނިވަންކަމުގެ އިހުސާސްކުރެވޭތީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ގާނޫނު ހަދަންޖެހޭނީ ވަކި ބަޔަކު ކަތިލާކަށް ނޫން. މާޒީއަށް ރުޖޫޢަވާ ގޮތަކަށް
ވެސް ނޫން. ގާނޫނު ހަދަންޖެހޭނީ ގާނޫނުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް، ގާނޫނުތައް ތަރުތީބުކުރެވޭ އުސޫލުތަކުގެ ތެރޭން. ދެން
މި ގާނޫނު ވުޖޫދުވާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވިހެން އިތުރަށް ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި ގާނޫނެއް ވުޖޫދުކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް. އެގޮތަށް ގާނޫނެއް ހެދޭއިރު، މި ރާއްޖޭގަ އި
ރިޔާސީ ނިޒާމު އޮންނަ ކަމަށް ވިޔަސް ކޯލިޝަނަކުން ގިނަ ފަހަރަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު މި ވަޑައި ގެންނަވަނީ އެ
މަޤާމަށް. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވެސް މި އާދެވެނީ ކޯލިޝަނަކުން.
39

މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު މާދަމާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދު އިންސާފަށް ލޯބިކުރާ ކޯލިޝަނުގެ ކެންޑިޑޭޓެއްގެ ގޮތުގައި
އަންނަ ކަމަށް ވަންޏާ މާދަން ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލުތަފާތުވެގެން ޕާޓީތައް ވަކިވެގެންދާއިރު ސަރުކާރުގެ
ކެންޑިޑޭޓުންނަށް ނުވަތަ ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރި މެންބަރުންނަށް ކިހިނެއްތޯ ވާނީ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން
ސުވާލުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. ދެން އަނެއް ކަމަކީ، މިއަދު ން މިއަދަށް މިތަނުގައި ލެވިފައިވާ އަޅުވެތިކަމުގެ ރަމްޒު ،
މިހިރަ ފެންސް އެބަޖެހޭ ނަގަން. މިއީ އަޅުވެތިކަމުގެ ރަމްޒެއް. ރިޔާސަތު ހިމާޔަތްކުރެވޭނީ ގާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި
އުސޫލުތަކުގެ ތެރޭން މަސައްކަތްކޮށްގެން. މި ތަނުގައި ފެންސްޖަހައިގެން މެންބަރުންނަށް ފިލާ ތިބެގެންނެއް ރިޔާސަތަކު
ނުތިބެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި އަޅުވެތިކަމުގެ ރަމްޒު މިއަދުން މިއަދަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ނަގައި، އަޅުވެތިކަން
މަޖިލީހުގެ ތެރޭން ސާފުކުރަން. އަޅުގަނޑު މި ގޮވާލަނީ، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާ ނޫނު މި ވަގުތުން ވަގުތަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެއީ ބާތިލު ގާނޫނެއްގެ ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން ހިމާޔަތްކުރެވޭނެ އާ
ގާނޫނެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވުޖޫދު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމަށް.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އެންޓި -ޑިފެކްޝަން ގާނޫނާ ބެހޭ
ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ، އެހެން އިއްޒަތްތެރި ގިނަ މެންބަރުން ވެސް ވިދާޅުވި ގޮތަށް މި ގާނޫނަކީ
މިހާރުން މިހާރަށް އުވާލަންޖެހޭ ގާނޫނެއް ކަމަށް. އާދެ! އެހެން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ވަރަށް ގިނަ ސަބަބުތައް
ހުރީމަ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ގާނޫނުތައް ހެދުމުގެ ނިޒާމު ކަނޑައެޅިފައި އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ މި އޮންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޤާނޫނުއަސާސީ. އެއަށްފަހުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނާ ޙުދޫދެއްގެ ތެރޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނުތައް
ފަރުމާކުރެވެނީ. އަދި ގާނޫނުތަކުން ދޭ ތަރަހައެއްގެ ތެރޭން ގަވާއިދުތައް މި ހެދެނީ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނީ އޮނިގަނޑު،
ނިޒާމު މިގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިފައި ވާއިރުގައި ޤާނޫނުއަސާސީން ނުދޭ، ހުޅުވައިނުދޭ ދޮރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަމާޒުކޮށްގެން ނުވަތަ އެ ދޮރަކުން ވަދެ އަޅުގަނޑުމެންނަ ކަށެއް ގާނޫނެއް ފަރުމާއެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި
ހަމައަށް ބަލާއިރުގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ތަޢާރުޟުވޭ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
ބަޔާންކުރޭ މެންބަރުން ވަކިވާ ހަމަތައް، އުސޫލުތައް ވަރަށް ސާފުކޮށް، ވަރަށް ޞަރީޙަކޮށް. އެގޮތަށް ބަލާއިރު
40

ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް މެންބަރުކަމުން ވަކިވާ ގޮތާ ދިމާ އިދިކޮޅަށް މިދެންނެވީ އެ
އުސޫލުތައް ޤާނޫނުއަސާސީން އިޞްލާޙުނުކޮށެއް މިދެންނެވި ކަހަލަ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ގެނެވޭނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަނެއް މައްސަލައަކީ ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީހުގައި
ވޯޓުދީ، އެ ބޭފުޅުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް 75 ވަނަ މާއްދާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައި
އޮންނައިރުގައި މި އޮންނަނީ، ޤައުމީ މަޞްލަޙަތަށާއި އަދި ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔަށް ކަމަށް ބަލަންޖެހޭނީ. އެނޫން ހަމައެއް
ބަލަން އޮންނަ ކަމެއް ނެތް. އެނޫން ކަމަކަށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމަކަށެއް ބަޔާންކޮށްފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް ކަމަށް މެންބަރަކު އިންތިޚާބުވުމާ އެކުގައި އޭނަގެ މަސައްކަތް، އޭނަގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަމާޒު މި
ހިފަނީ ދިވެހި ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށާއި، ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި ޕާޓީއަކަށް ނުވަތަ
ޕާޓީގެ ތެރޭގައި ކަނޑައަޅާ މައިގަނޑު ސިޔާސަތަކަށް ނޫން. އެހެންވީމާ، އޭގެ މާނައެއް ނޫން އެއްގޮތަކަށްވެސް
ޕާޓީތަކުގެ އުސޫލުތަކަށް ތަބާނުވާށޭ. އެހެންނަމަވެސް ، މެންބަރެއްގެ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި މިދެންނެވި ހަމަޔަށް ކަމަށް
ވިސްނަންޖެހޭނީ އަދި ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެހާ ޞަރީޙަކޮށް، ސާފުކޮށް ބުނެފައި އޮތީމަ.
މިދެންނެވި މާއްދާތަކަށް އުނިއިތުރު ނުގެނެސް، ބަދަލުނުގެނެސް މިދެންނެވި ކަހަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެންބަރުން ޕާޓީ
ބަދަލުކުރުމުން ނޫނީ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގައި ދޭ ވޯޓެއްގެ ސަބަބުން އޭނަގެ މެންބަރުކަން ގެއްލޭ ގޮތަކަށެއް ބަދަލެއް
ނުކުރެވޭނެ. އަނެއް މައްސަލައަކީ، ދުނިޔޭގައި ތަހުޒީބު ޤައުމުތަކުގައި މިހާރު އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ
އުވާލެވެމުންދާ ގާނޫނުތަކެއް. އެއީ ވުޖޫދުކުރަމުންދާ ގާނޫނުތަކެއް ނޫން. އެއީ ރިޔާސީ ވެސް، ބަރުލަމާނީ ވެސް.
އެހެންވީމާ، މިދެންނެވި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ވިސްނާއިރުގައި މި ގާނޫނަކީ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް
ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. ރައްޔިތުންގެ އި ހުސާސްތަކަށް އަ ޅުގަނޑުމެން ރިޢާޔަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ
އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކޮންމެވެސް އެހެން ހަމައެއް، އެހެން އުސޫލެއް ގާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދިދާނެ. އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މަނާވެގެނެއް ނުދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަބަދުވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވާންޖެހޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް، ގާނޫނަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ، މިދެންނެވީ ދުނިޔަވީ ،
ތަހުޒީބީ ދުނިޔޭގައި އެހެން މީހުން ވެސް ކަންތައް ކުރާ ތަހުޒީބީ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވި އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު
ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ދާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހޭނީ އެކަންކަން ހުއްޓުވަން ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. އާދެ! މި ގާނޫނުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެއްލިގެންދިޔަ ގޮނޑިތައް އަނެއްކާވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް
ލިބި، އެ ބޭފުޅުން އަނެއްކާ މިތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކު ވަޑައިގަތީމަ އަޅުގަނޑު އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުސްތަޤްބަލުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
41

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ވަގުތު ޖަލްސާގެ މާލަމުގައި ނެތުމާ އެކީގައި
ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ފުރުޞަތުގެ ތެރޭގައި ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޙުސައިނަށް.
ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އެ ގާނޫނު އެފަދަ ގާނޫނެއް
އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް އޮތުމަކީ ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަށް ވާހަކަދައްކާފައި، އެހެންނަމަވެސް އެ ގާނޫނު އޮތް ހާލަތުގެ
މައްޗަށް ބަލާފައި އެ ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑަށް ނުދެވުނު ގާނޫނެއް. މިއަދު ވެސް މި ދައްކަންޖެހެނީ ހަމަ އެކަހަލަ
ވާހަކައެއް. އެއީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް ވަކާލާތުކޮށްފައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވޯޓަކާ ހަމައަށް
ދާއިރު އަޅުގަނޑަށް ވޯޓުދެވެން އޮންނާނީ މިހާރު މި އޮތް ގާނޫނު އުވާލުމަށްހެން. ސަބަބަކީ މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުގެ
އިއްޒަތްތެރި އަޚުން، މެންބަރުން، އުޚުތުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައިވާ ފަދައިން، މިފަދަ ގާނޫނެއް ދުނިޔޭގެ ގިނަ
ޤައުމުތަކުގައި ބިނާކޮށްފައި އޮންނަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެ މަފްހޫމު ހިމަނައިގެން. ދުނިޔޭގެ ހަރު އަދި ދުވަސްވީ
ޑިކޮމްރެސީތަކުގައި އެންޓި -ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ނޯވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޅަ ޑިމޮކްރެސީތަކުގައި، ޑިމޮކްރަސީއަށް
ފައްކާވަމުން އަންނަ ޤައުމުތަކުގައި މިފަދަ ގާނޫނު ހުރޭ. އެންމެ ބޮޑު ޑިމޮކްރެސީ ކަމުގައިވާ އިންޑިއާގައި 1967 ވަނަ
އަހަރާ ހަމައަށް އެންޓި ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ނޯވޭ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެކަމާ ބެހޭ ޕްރޯވިޜަނެއް ނޯވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ކަންތައްތައް ދިމާވި ގޮތަކުން 1968 އިން ފެށިގެން އެކިއެކި ބަދަލުތަކާ އެކީގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނެއް އިންޑިއާގަ އި ވެސް އެބައޮވޭ. އަދި އެނޫން އަޅު ގަނޑުމެން ދަންނަ ސިންގަޕޫރު ފަދަ އެނޫން ޤައުމުތަކުގަ އި
ވެސް އެބަހުރޭ. މީގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި ފަދައިން، މި ގާނޫނު ތަޖްރިބާކުރުމަށްފަހު
އުވައިލާފައިވާ ޤަ އުމުތައް ވެސް. ގާނޫނުން އަސްލު ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަޤް ޞަދު ހާސިލުވަމުންދާ ތަން
ނުފެންނާތީވެ. އޭގެތެރޭގައި ސައުތު އެފްރިކާ އާއި ނިއުޒީލޭންޑް ހިމެނޭ. އާދެ! ކޮންމެޔަކަސް މި ގާނޫނު އޮންނަ ކަމަށް
ވަނީ ވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މީގެ އަސްލު މަފްހޫމް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމަނައި އޭގެ މައްޗަށް މި ގާނޫނު
ބިނާކުރުން އެއީ ކޮންމެހެން ބޭނުން ކަމެއް ކަމުގައި. އޭގެ އިތުރަށް މެންބަރުންނަށް ލިބިފައިވާ، ޤާނޫނުއަސާސީން
ލިބިދީފައިވާ ވާހަކަދެއްކުމާއި ވޯޓުދިނުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު އޭގެ ފުރިހަމައަށް ދެމިއޮންނާނެ ގޮތެއްގެ މަތީން މި
ގާނޫނު އޮންނަންޖެހޭ ކަމުގައި ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި ގާނޫނު މި އޮތް ގޮތުން ވިޕްލައިނެއް އަންނަ ގޮތަކާ
ޚިލާފުވެގެން ޕާޓީން ކަނޑާލެވުނީމާ، މެންބަރުކަން ގެއްލިގެންދާ ލުއިފަސޭހަ ގޮތެއްގައި މެންބަރުކަން ގެއްލިގެންދާ
އުސޫލު ބަދަލުވެ، ފުދޭވަރެއްގެ ބެލުމެއް ބެލެވިގެން ، ފުދޭވަރެއްގެ ސަބަބުތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ނޫނި އްޔާ
42

މެންބަރުކަން ނުގެއްލޭ ގޮތަކަށް އެހެން ގާނޫނުތައް ވެސް ބަދަލުވެވިގެން ނޫނިއްޔާ މި ގާނޫނު އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި
ފައިދާހުރި ގޮތެއްގައި ހިންގޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ކުރިން ހިނގާފައިވާ
ކަންތައްތަކެއްގެ މައްޗަށް ފަހުން ހެދޭ ގާނޫނަކުން ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތަށް މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ ވެސް އެއީ ހަމަޖެހޭ
އުސޫލެއް ކަމަށް ނުވާތީ މި ގާނޫނަށް ނިމުމެއް އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް؛ މިހާރު މި އޮތް ގޮތަށް ބޭއްވުމަށް ނިމުމެއް
އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅު ގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. ދެން ހަމައެއާއެކީ ގައި އޮތީ ޕާޓީން މެންބަރުން ވަކިވަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި
މެންބަރު ދޫކޮށްލާފައި ޕާޓީ ހިނގައްޖެއްޔާ ކިހިނެއްތޯ ވާނީ؟ ޕާޓީ މިސާލަކަށް އުވުނީ، ނުވަތަ މީގެކުރިން
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވި ފަދައިން، ޕާޓީގެ މައިގަނޑު ފަލްސަފާތަކާއި، ކަންކަމު ގައި
ގަބޫލުކޮށްގެން އުޅުނު ފަލްސަފާތައް އެހެން ދިމާއަކަށް ދިޔައީ. އެހެންކަމަށްވަނީ ވިއްޔާ ވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ޕާޓީ މީހާ
ދޫކޮށްލާފައި، މެންބަރު ދޫކޮށްލާފައި ޕާޓީ ދިޔައިމަ ވާ ގޮތް ވެސް ގާނޫނުގައި އޮންނަންޖެހޭ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ކުދި
ޕާޓީތައް ބޮޑެތި ޕާޓީތަކުން މާޖު ކުރުމުން ނުވަތަ ގުޅުމުން، ކުދި ޕާޓީތަކުގައި ތިބޭ މެންބަރުންގެ މެންބަރުކަމަށް ވާ ގޮތެއް
ވެސް މި ގާނޫނުގައި އޮންނަންޖެހޭ. މިކަހަލަ ކިތަންމެ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރޭ މި ގާނޫނަށް އަންނަންޖެހޭ. އެ
ކަންތައްތައް އައިސްގެން ނޫނިއްޔާ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މި ގާނޫނުގެ މަންފާނުލިބޭ . ދެން މި ބުނެވޭ، އެންމެ
އާއްމުކޮށް ، އެންމެ މަޝްހޫރު ގޮތެއްގައި މި ދެކެވޭ ވާހަކައަކީ، މިފަދަ ގާނޫނަކީ މެންބަރުންގެ ނަޒާހާތްތެރިކަން
ރައްކާތެރިކުރުމާއި، ކުރިއެރުމާއި، އެ މީހުންގެ އިންޓެ ގްރިޓީ ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެކޭ. ޝައްކެތް
ނެތް. މިފަދަ ގާނޫނެއްގެ ސަބަބުން އެކަމަށް މަންފާތަކެއް ކޮށްފާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ޤައުމެއް
ނެތް؛ ބައްލަވައިލައްވާ ! ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ޤައުމެއް ނެތް. ހަމައެކަނި މި ގާނޫނު އެއީ މިދެންނެވި ނަޒާހާތްތެރިކަން
ސަލާމަތްކޮށް، ރައްކާތެރި ކުރުމުގެ ހަތިޔާރެއްކަމުގައި ބޭނުންކޮށްގެން އެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރެވިފައިވާ. އެނޫން އެހެން
ކިތަންމެ ގާނޫނުތަކެއް ހުންނަންޖެހޭ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުގެ އިތުރަށް ނުޙައްޤު މުއްސަނދިކަމާއި އަދި
އެނޫންވެސް ކޮރަޕްޝަނާ ދެކޮޅު ގާނޫނުތަކާއި، މިނޫންވެސް ކިތަންމެ ގާނޫނުތަކެއް ގުޅިގެން ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ
ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ނަޒާހާތްތެރިކަން އިތުރުވެ، އިންޓެގްރިޓީ ފުރިހަމަވެފައިވަނީ. ޙަޤީޤަތުގައި ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި
ޤައުމުތަކުން ސާބިތުކޮށްފައިވާ ޙަޤިޤަތަކީ، މިފަދަ ގާނޫނުތަކީ ވޯޓުދޭ މީހުން ބާރުވެރި ކުރުމުގެ ނަމުގައި ހެދިފައިވާ
ގާނޫނުތަކެއްކަން. އެހެންނަމަވެސް، ތަޖުރިބާއިން އެނގިފައިވަނީ، ޙަޤީޤަތުގައި މިކަން ގޮސް ނިމެނީ ޕާޓީތައް
ބާރުވެރިކުރުމުގެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެހިގެން. އޭގެ ތަފްސީލުތަކަށް ދިއުމުގެ ބޭނުމެއް މި ވަގުތު އޮތް ކަމަކަށް
ނުދެކެން. އެހެނީ، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ވަކާލާތުކުރަނީ ހަރުދަނާ ބިންގަލެއްގެ މަތީގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރޭގައި މި
މަފްހޫމު ހިމެނިގެން މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް. މިހާރު މި އޮތް ހާލަތުގައި މި ގާނޫނު ދެމެހެއްޓުމަށް ވުރެ
ނުދެމެހެއްޓުން ރަނގަޅު ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
43

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ވަރަށް ބޮޑަށް ޚިލާފު ގާނޫނެއް.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރަނީ މި ހިނދުން މި ހިނދަށް މި ގާނޫނު އުވާލަން. އަޅުގަނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޚުލާޞްތެރިކަން އޮންނަންޖެހޭނީ އެ މީހާގެ ތެދުވެރިކަމާއި ވަފާތެރިކަމުގެ
މައްޗަށް ބިނާވެގެން. ނަފުސު ވިއްކާ ބަޔަކަށް ވެގެންނުވާނެ. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް އާޚިރަށް ދޫކޮށްލާފައި، ދުނިޔެ
ގަންނަ ބަޔަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވެގެންނުވާނެ. އެކަންކަން އެހެން ހިނގާ ނަމަ، އެއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް.
އެކަމަކު، އެކަންކަމަކީ އެ ބައެއްގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމުން ނޫން ގޮތެއްގައި ހޯދޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. ގާނޫނަކުން މި
ކަންކަމެއް ނުހުއްޓުވޭނެ. އަނިޔާވެރި ވެރިކަމެއް ޤައުމެއްގައި ހިނގަން ފެށީމަ އެކަން ހުއްޓުވޭނެ ގޮތެއް އޮންނަން
އެބަޖެހޭ. މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮވެއްޖެއްޔާ އެފަދަ ކަމަކަށް ފުރުޞަތެއް ނެތް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔަ
ޙަޤީޤަތް. މި ގާނޫނު؛ ތިރީހަކަށް މެންބަރުން ވޯޓުދީގެން މި ގާނޫނު ފާސްވެފައި މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ފާސްކުރަން ވޯޓުދިން މީހަކު ވެސް މި މަޖިލީހުގައި ނެތް ކަހަލަ އިނގޭތޯ، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދުވާލު ރޭގަނޑަކަށް ބަދަލުވަމުން މި ދަނީ. މި ކަންކަން ކުރި ބަޔަކު ވެސް ތިބެންޖެހޭނެ ނޫންތޯ. މި ގާނޫނު
އެކަންޏެއް ނޫނޭ. މިކަހަލަ ކިތައް ގާނޫނުތޯ ގެނައީ؟ މުޅި ޤައުމު ވައްކަމުގެ ހާއްޔަކަށް ހަދައި ، މުޅި ޤައުމު ލޫޓުވާލީ މި
މަޖިލީގެ މެންބަރުން ވޯޓުދީގެންނޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނަށް ގެނައި ބަދަލުތައް ކޮބައިތޯ އަބުރު
ރައްކާތެރިކުރަންށޭ ކިޔާފައި ގެނައި ބަދަލުތައް ކޮބައިތޯ. މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ސަބަބުން މުޅި ޤައުމު މި އޮތީ
އަރައިނުގަނެވޭވަރުވެފައި މިހާރު. އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ ގާނޫނަކާ ދޭތެރޭ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން
އެބަޖެހޭ މި ގާނޫނުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންނަށް ވީ ފައިދާތޯ، ގެއްލުންތޯ. 12 މެންބަރުން ގޮނޑި 12 މަސްދުވަހަށް.
ކިހިނެއްތޯ މި ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ދެން ހިމާޔަތްކޮށްދޭނީ؟ ކޮބައިތޯ މި މީހުންގެ ގެއްލުނު ޙައްޤުތައް؟ ކޮންތާކުންތޯ
ހިމާޔަތްކޮށްދޭނީ؟ ގާނޫނެއް ހަދައިގެން އެ ގާނޫނުން ވީ ފައިދާތޯ، އެ ގާނޫން ވީ ގެއްލުންތޯ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
ބަލަންޖެހޭ ކަމަކީ. ނުބައި ނިޔަތެއްގައި ކަނޑައެޅިގެން މީހުންނަށް އަނިޔާދިނުމަށް ހަދާފައި އޮތް ގާނޫނެއް މިއީ.
އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނަކީ އުފެދުމުގައި ވެސް ބާތިލު ގާނޫނެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑަށް
ވެސް އެނގޭ ރައްޔިތުންގެ ބައިވަރު އިހުސާސްތައް އެބަހުރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮނޑި ބަދަލުކުރާ މައްސަލައިގައި.
ނޫނީ ޕާޓީ ބަދަލުކުރާ މައްސަލައިގައި. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެން ތިބި ޕާޓީގައޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން
44

އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް ތިބޭނީ އަޅުގަނޑުމެން ތިބި ގޮތުގައި. ޤައުމެއް ވެއްޖެއްޔާ އެ ޤައުމެއްގެ
ތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޕާޓީ ބަދަލުކުރާނެ މީހުން ވެސް އުޅޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. އެކަން
ހިނގާނެ. މުޅި ޤައުމު މި އޮތީ ކޮރަޕްޝަންގެ ހާއްޔަކަށްވެފަ. އެކަމުގެ ޢަމަލުތައް މި މަޖިލިސް ތެރެއިން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ. ދައުލަތުގެ އެހެން މުއައްސަސާއަކުން ފެންނަމުން މި ދަނީ. ދައުލަތުގެ
މިނިސްޓްރީތަކުން ވެސް ފެންނަމުން މި ދަނީ. ވައްކަމާއި، ފަސާދައިގެ ތެރޭގައި ފޯވެފައި ތިބި މަންޒަރު ފެންނަމުން މި
ދަނީ. އެއީ މިއަދުގެ ޙަޤީޤަތް. މި ކަންކަމެއް އޮޅުވައެއް ނުލެވޭނެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މާ ސާފުތާހިރު
ބަޔަކަށް ވެގެން މި ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ކަންކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް އަދި ހަނދާންނެތޭވަރެއް
ދިވެހި ރައްޔިތުންނެއް ނުވޭ. ވީ އަނިޔާއާއި، ކުރި އުނދަގުލާއި، ދުއްތުރާލާއި، ރައްޔިތުންނަށް ދެއްކި ބިރާ، މި ހުރިހާ
ކަމެއް ފިލައިގެން ދާހާ ދުވަހެއް އަދި މި ޤައުމު ގެ ތާރީޚަކުން ނުދޭ އަދި ހިނގައިގެނެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
މިއަދު ވާހަކަދައްކާއިރުގައި މިފަދަ ގާނޫނެއް ހަދައިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 12 މެންބަރުން ޖަލަށް ލައިގެން އެތައް
މަސްދުވަހެއް ވަންދެން އެތައް އަނިޔާއެއް ދިންކަން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަނދާންނައްތާލައިގެންނުވާނެ. މިއީ ޤަ އުމެކޭ.
މިއީ ބައެއްގެ މިއީ ވިޔަފާރި ކުންފުންޏެއް ނޫނޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޅި ޤައުމު ލޫޓުވާލައިގެން ދިޔައިރު ކޮބައިތޯ
މިކަންކަމަށް ޒިންމާވާންޖެހޭ މީހުން؟ ކޮބައިތޯ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން؟ ކޮބައިތޯ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް؟ ކޮބައިތޯ މި
ޤައުމުގެ ފުލުހުން؟ ލޯމަރާލައިގެން ނުތިބެވޭނެ. އިންސާފު އަރާ ހަމަކުރާނެ. މި އޮތް ވަރުގަދަ ވެރިކަން ވެއްޓިގެންގޮސް
މިއަދު ނިކަމެތިވެ ބިކަހާލު ޖެހުނީމަ ކާކުތޯ ހުރީ؟ އަނިޔާވެރިކަން އިސްކުރާކަށްނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ވިސްނަންޖެހޭނެ އިންސާފު އައިސް އަރާ ހަމަކުރާނެކަން. ހަމަކުރަމުން މިދަނީ އިންސާފު
އަރާ. ހަމަކުރާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުވާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ބާރުވެރިކަމާއި، ފަސާދައާއި، ހަސަދައާއި ފިތުނައިގެ ތެރޭގައި މީހުންނަށް ދެމުންގެންދިޔަ އަނިޔާތައް މިއަދު ކިހިނެއްތޯ
ހަނދާންނައްތައިލާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އަނިޔާކުރާ ބަޔަކަށް ވެގެންނުވާނެ. މިފަދަ ގާނޫނުތައް
ހަދަނީ މީ ހުންނަށް އަނިޔާކުރާކަށް ނޫން. ޤައުމުގެ ސުލްޙަމަޞްލަޙަތަށްޓަކައި. ޤައުމުގައި އުފެދެމުންދާ ފަސާދައާއި
ފިތުނައާއި ކޮރަޕްޝަން ނައްތާލުމަށްޓަކައި. އެކަންތޯ ކުރީ؟ ނޫން. ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ބާރެއް މުށަށް ކަހާލައިގެން މުޅި
ދައުލަތް ދަވާލީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ޙަޤީޤަތަކީ. މި ޤައުމުގައި އިންސާފު ޤާއިމު ކުރަންޖެހޭނެ. ރައްޔިތުންނަށް
މިއަދު އިހުސާސްވާނެ މިނިވަންކަމުގެ އުފާ. ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ހަމަ ހުސް ގަޑިއެއްގައި ވިސްނަވައިލައްވާ!
ތިބޭފުޅާގެ މައްޗަށް، ތި ބޭފުޅެއްގެ މައްޗަށް ޣައިރު ގާނޫނީ އަމުރެއް ކޮށްގެން ނުވަތަ އެހެން ކަމެއް ކޮށްގެން ވެސް
ކުށްވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތެއް މިއަދު އޮތްތޯ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ މިނިވަންކަން ހޯދައިދިނުމުގައި
ތެދުވެރިކަމާއި ވަފާތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް މި މަޖިލީހުގެ ރައްޔިތުން ވާންޖެހޭ އެބަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ
މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެން ތެރެއިން ފެނިގެން މި ދަނީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ކަންކަން ބަދަލުވަމުންދާ
45

މަންޒަރު. ކަމެއް ކުރި މީހަކު ވެސް ނެތްކަހަލަ ގޮތަކަށް މަންޒަރު ދައްކަމުން މި ދަނީ. އިންސާފު އަރާ ހަމަކުރާނެ
ކޮންމެ މީހަކާ ވެސް. އެކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދެކޮޅެއް ނުހެދޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނު މި ހިނދުން
މި ހިނދަށް އުވާލަން އެބަޖެހޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލުމާ ބެހޭ ގޮތުން މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައި
އޮތް ހުށަހެޅުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކުޑަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް
ހަމަ ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ 3 އަނގައިން ވާހަކަދައްކާ ބަޔަކަށް ނުވާން. 3 ބާރު ވަކިވެފައި
އޮންނަ ނިޒާމެއްގެ ތެރޭގައި 3 އަނގައިން ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނީ އެއް އަނގަތަކަކުން ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުންނަށް
ވަރަށް ބޮޑެތި އޮޅުންތައް އަރާނެ. އިނގޭތޯ. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ މަސއްކަތްކުރާއިރުގައި ވެސް
ސިޔާސީ މަސައްކަތްތައް ވެސް ބިނާވެގެން ވާންޖެހޭނީ ޤައުމީ މަޞްލަޙަތު އިސްކޮށްގެން ކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ގައި ކަން
މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ޚާއްޞަކޮށް އެބަ ހަނދާންކުރަންޖެހޭ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު
ވުޖޫދުވެގެންދިޔައިރުގައި މި މަޖިލީހަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުނުއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެއްކި ވާހަކަ
އަނެއްކާވެސް ތަކުރާރުކޮށްލެވޭތޯ އަޅުގަނޑު ބަލާނަން. މިފަދަ ގާނޫނެއް މި ރާއްޖޭގައި ހަމަ މިއީ ވަރަށް މުހިންމު
ގާނޫނެއް. ހަމަ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ، މިގޮތަށް
މިކަން ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ ފަސޭހަކަމެއް ވާނެތޯ. އިނގޭތޯ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަގައިމު ވެސް
މި ކުރިމަތިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާނީ، މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ހަދައި،
ވަކިވަރަކަށް ބޮޑުވެ ނިންމުމަށްފަހު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ގާނޫނެއް މި މަޖިލީހުން ހެދީ. ހެދިއިރުގައި މަޖިލީހުގައި،
17ވަނަ މަޖިލީހުގައި އެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅި މެންބަރެއް އަޅުގަނޑަކީ ވެސް. އޭގެތެރޭގައި އެންމެ މުހިންމު
އެއް އިސްލާޙެއް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ޖޫރިމަނާކުރާ ހާލަތުގައި އެ ފައިސާ ނުދައްކައިފި ނަމަ ކަން ކުރާނެ
ގޮތެއްގެ ވާހަކަ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވީތީވެ ހަމަ އެ މާއްދާގެ އެ އަކުރަށް ސާބިތު ދަރަންޏެއް އޮވެ ޙުކުމާ
އެއްގޮތަށް ކަންތައް ނުކޮށްފި ނަމަ، ކަންކުރާނެ ގޮތެއްގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށް އިސްލާޙެއް ލީމަ މިތަނުން އެކަކު ވެސް
ވޯޓެއް ނުދިން. މި މަޖިލީހުގަ އި ހަމަ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ އެކަކު ވެސް ވޯޓެއް ނުދިން. މި މަޖިލީހުގެ ތާރީޚަށް
46

ބަލައިލީމަ އެނގޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، ޙަޤީޤަތުގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ހަމަ
ވުޖޫދުވާންޖެހޭކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ހިތްތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން
އިންތިޚާބުކޮށްގެން މި ތަނަށް ވައްދާ މެންބަރުން ހަމަ ހުރެފައި މި ތަނުން ބޭރުވެގެންދާންޖެހޭ ގޮތަކީ އެއީ އެއްވެސް
ރައްޔިތަކު އެދޭނެ ގޮތެއް ނޫން. ބޭނުންވާނެ ވެސް ގޮތެއް ނޫން. ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ މެންބަރުން ރައްޔިތުން
އިންތިޚާބުކުރާ ޝުޢޫރުގައި އޭނަ މަސައްކަތްކުރާހާ ހިނދަކު އޭނައަށް އެތަނުގައި ހުރެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެއާ
އިދިކޮޅަށް އޭނަ މަސައްކަތްކުރާ ވަގުތަކީ އޭނަ ގައިގައި އަތްލެވޭނެ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ މެކޭނިޒަމެއް
ޤާއިމުކޮށްދެންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މެކޭނިޒަމް ޤާއިމުކުރެވިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ދުވަހު
ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި ފާހަގަކުރި ފަދައިން، އަޅުގަނޑު ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ނިކުތެއް ކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކޯލިޝަނެއްގެ ތެރެއިން ދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގިނަ މީހުންތަކެއް ވޯޓުދީފައިވޭ. އެ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް
ހިމާޔަތްކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ މިއީ މިފަދަ ގާނޫނަކުން އަޅުގަނޑުމެން ރައްކާތެރިކަން ދޭންޖެހޭނެ ކަންތައްތައް. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ހަމަ ބޮޑުސިންގާ ކޯލީޝަނެއްގެ ތެރެއިން ވެރިކަމަށް ބޭފުޅަކު ހޮވިވަޑައިގެންނެވި ތަން.
މާދަމާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ގައިމު ވެސް ހޮވިގެންދާނީ ހަމަގައިމު ވެސް އެ ވިންދާ އި ރޫހުގެ ތެރެއިން. އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު މި ދަންނަވަނީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑު ވަނީ އަމިއްލަ މެންބަރެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން. އަމިއްލަ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި މަޖިލީހަށް ވަންއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 17 ވަނަ
މަޖިލީހުގައި 13 މެންބަރުން މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި އުޅެންޖެހުނު ހާލު އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑަށް އެންމެ މިނެޓެއް އިނގޭތޯ. އެއްޗެއް ދަންނަވާލަންވެ ގެން. އަޅުގަނޑުމެން އާ އްމުކޮށް
މަޖިލީހުގައި ހިނގަމުންދާ ބަހުސެއްގައި ވޯޓަށް އަހަން އޮންނާނެ 1:30ގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންދަނީ ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ ތެރެއިން
ނިންމާ ކަންތައްތަކެއް ކަމަށް ވާތީވެ، މިއަދުގެ 1:30ގައި ދަންނަވަންޖެހޭ ވޯޓަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަހުސް
ނިމުމާ އެކީގައި ދެން އޮތް މައްސަލައާއި މި މައްސަލައާ އެއްކޮށް ކަމަށް ވާތީ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދިއުން އެދެން.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މިތާ މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައިރުގައި މިއަދު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 3 މިނެޓު ލިބިދޭންވާނެ ކަމަށް، އެކަން އެގޮތަށް ނިންމައިފި ކަމަށް
47

ރިޔޔާސަތުން އިޢުލާންކުރިއިރުގައި 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހާލުގައި އުޅުނީ. ނަތީޖާއަކަށް
ވެގެންދިޔައީ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރުވީ ޕާޓީއެއް ހަދަން. މި
މަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ ވިންދާއި ރޫހާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން
ކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަގައިމު ވެސް ވަރަށް ކެރިހުރެ މިދަންނަވަނީ، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާއާއި މީދޫ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންގެ އިޒުނަލިބިގެން ސިޔާސީ ޕްލެޓްފޯމެއް އުފެއްދީ. އެ އުފައްދައިގެން މިތަނުގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދަނިކޮށް
އެ ޕާޓީ ވުޖޫދަވިޔަނުދިނުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުން، މަޖިލީހުގައި ހަމަ ބޮޑު މައި ޕާޓީއެއް، ބޮޑު ޕާޓީ، މެދު ޕާޓީ ފަދަ
ޕާޓީތަކުން ކަންތައް ކުރި ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން އެބަހުރި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ ، މި ހުރިހާ މި ކަންކަން
ހިނގާފައި ހުރި ގޮތް. ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ ޕާޓީ ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހުނީ
ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ދުސްތޫރީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައިގެން އޭގެތެރެއިން ވަކާލާތުކޮށްގެން އެތައް
ހާސް މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލިސް
އިޚްލާޞްތެރިވާން އެބަޖެހޭ. މި މަޖިލީހުންނޭ ޝަރްޢީ ދާއިރާ ވެސް އިޞްލާޙުކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، މި މަޖިލީހުގައި
ތިބޭ މީހުން އިޞްލާޙުވެގެން ނޫނިއްޔާ މިފަދަ ގާނޫނެއް ވެސް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ނުހެދޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
މި ބާރުތައް ވެސް މި ތަނުން ދޫކޮށްލާފައި މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން. އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން އެބަހުރި 17 ވަނަ
މަޖިލީހުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓެއް އުފެދިގެންދިޔަ ގޮތް. އޭރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތިބީ ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ސައިކޮޓަރީގައި ވާނުވާ ނޭނގި. ބައިބަހަމުން، ބައިބަހަމުން، ބައިބަހަމުން، ބައިބަހަމުން،
ބަހަމުން، ބަހަމުން، ބަހަމުން، ބަހަމުން، ބަހަމުން ގޮސް ހެދި އެއްޗެއް ހެދީ. ހަދައި ނިމުނީމަ އޭގެ އަނދިރިކަން
ހުރިހާ އެންމެންނަށް ތި ދަނީ ފޯރަމުން. އަދިވެސް ފޯރާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް މި ބިލާ
ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކޮށްލަން. ދެން ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ
އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 12 މެންބަރެއްގެ ގޮނޑި ނުޙައްޤުން
ގެއްލުވައިލުމަށް އަމާޒުކޮށްގެން މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނެކޭ. ޣައިރު ގާނޫނީ ގޮތުން މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން
48

ފާސްކުރި ގާނޫނެއް. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ފާސްކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނެއް. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ބާތިލުކޮށްލަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް
ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ އޮތް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ގޮނޑި ގެއްލެންޖެހޭ ކަމަށް ވާނަމަ، ގެއްލިގެންދާނެ
ގޮތްތައް. އެއީ އަދާކުރަންޖެހޭ ސާބިތު ދަރަންޏެއް އޮވެ، އެ ޙުކުމާ އެއްގޮތަށް އެ ދަރަނި އަދާކުރަމުންނުދާ ކަމަށް
ވާނަމަ، ނުވަތަ ޖިނާޢީ ކުށެއް ކުރިކަން ސާބިތުވެ، 12 މަހަށް ވުރެ ދިގު މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލެވިފައިވާ ކަމަށް ވާނަމަ.
އެ ނޫން ހާލަތުގައި ގޮނޑި ގެއްލިދާނެ ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު
އިޞްލާޙުކުރަން ބަލާއިރު ވެސް ޙަޤީޤަތުގަ އި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙެއް ނުގެނެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރެވޭކަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން، މި ރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ ހާލަތު
އޮތް ގޮތުން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއްގެ މުހިންމުކަން އެބައޮތް. އެ މުހިންމުކަން އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނު ވުޖޫދުގައި ބާއްވައިގެނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރިމަތިވެގެން އުޅޭ
މައްސަލައަކަށް ޙައްލެއް ނުހޯދޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޙަޤީޤަތަކީ، ޙަޤީޤަތަކީ އަޅު ގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ޒިންމާދާރު ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެހެން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނެއް ބޭނުމެއް ނުވޭ. މި ރާއްޖޭގައި ހެދިފައި ހުރި މިނިވަން މުއައްސަސާތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި
މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ބޭނުމެއް ނުވޭ.
މެންބަރެއްގެ މައްޗަށް ކޮރަޕްޝަނާއި ރިޝްވަތުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އެކަމަށް ޓަކައި ކަނޑައެޅިފައިވާ
މުއައްސަސާތަކުން އެ މައްސަލަ ބަލާ ހާލަތުގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑުމެން
އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ވުޖޫދުގައި ނެތިގެން އަޅުގަނޑުމެން ހާސްވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންބޮޑުވެގެން
އުޅޭކަށެއް ނުޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނާޖާއިޒު ގޮތުގައި މި ހޯދާ މުއްސަނދިކަން؛ އެކަން ބެލޭނެ ގޮތްތައް އެ
މެކޭނިޒަމް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނީ އޮނިގަނޑުގެ ތެރޭގަ އި ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ ކަމަށް ވާނަމަ، ޙަޤީޤަތުގައި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވަނުމަށްފަހުގައި މި ކުރެވޭ ތުހުމަތުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންގެ މައްސަލަތައް
ނުބެލި، މީގެން ސަލާމަތްނުވެވިގެން އަޅުގަނޑުމެން އުޅޭކަށްނުޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ
ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ހެދިފައި ހުރި މުއައްސަސާތައް ހަރުދަނާކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ކުރިމަތިވެގެން އުޅޭ މައްސަލަ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލުކުރެވިދާނެ. އަނެއް ނުކުތާއަކީ، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނެއް ފާސްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލާ ވާހަކަ.
މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރާ ވާހަކަ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއްގެ ޙަޤީޤީ އަމާޒަކީ މެންބަރެއްގެ މެންބަރުކަމުގެ ގޮނޑި
ގެއްލުވައިލުމެއް ނޫން. އެއީ އުސޫލެއް ނެތި ހަމަޔާއި އުސޫ ލުގެ ބޭރުން ޕާޓީ ޕުލެޓްފޯމް ހުރަސްކުރުން އަޅުގަނޑުމެން
މަނާކުރުމަށްޓަކައި ހަދަންޖެހޭ ގާނޫނެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑު ޕީ.ޕީ.އެމުން ކަނޑާލީ ކޮން އުސޫލެއް
49

އޮވެގެންތޯ؟ ކޮން ހަމައެއްގެ ތެރެއިންތޯ އަޅުގަނޑު ޕީ.ޕީ.އެމުން ކަނޑާލީ؟ ރަނގަޅު، ކަނޑާލުމަށްފަހުގައި ދެވަނަ
ފަހަރަށް ވައްދާފައި އަޅުގަނޑުގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް މި ކުރީ. ކޮބައިތޯ އިންސާފު؟ ކޮބައިތޯ
ހަމަހަމަކަން؟ ކޮބައިތޯ ހަމަޔާއި އުސޫލު؟ މި އުސޫލުގެ ތެރެއިން ގާނޫނުތައް ހަދައިގެން މެންބަރުންގެ ގޮނޑި
ގެއްލުވާލައި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަންނާކަށް މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ފުރުޞަތު ލިބިގެނެއް ނުވާނެ.
އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި އަންނަންޖެހޭ ބަދަލަކީ މެންބަރުން ޒިންމާދާރުވާންވީ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރޝިޕްތައް
ޒިންމާދާރުވާންވީ. އަނިޔާވެރި ވެރިންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު ނުދޭންވީ. ވަގުންނަށް ވެރިކަމަށް އާދެވޭ ނަމަ،
އަދިވެސް ވައްކަންކުރާނެ. އަނިޔާވެރިންނަށް ވެރިކަމަށް އާދެވޭނެ ނަމަ، ހަމަ އަނިޔާ ކުރާނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ
ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން ދީގެންނުވާނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤުތައް
ގެއްލުވައިލުމަށް އަމާޒުކޮށް ހެދި ގާނޫނެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ބާތިލުނުކުރަން
އަޅުގަނޑު ވޯޓުދީފި ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑަށް އެ ބުނަނީ ޔާމީން ކަހަލަ އަނިޔާވެރިއަކު މި ޤައުމަށް އައިސް
އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުގެ ކަރުގައި ހިފަން އާއެކޭ އަޅުގަނޑަށް އެ ބުނެވެނީ. އަޅުގަނޑަށް އެ ބުނެވެނީ ، ޙަޤީޤަތުގައި
ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ސުލޫކީ ކޮމިޓީގައި އިންނަ 3 މީހަކަށް 5 ހާސް ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ މެންބަރަކު މަޤާމުން
ދުރުކުރެވިދާނޭ. ޙަޤީޤަތުގައި، ޙަޤީޤަތުގައި ސުލޫކީ މައްސަލަތައް ބަލައިގެން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ތެރޭގައި މި ޖެހޭ
މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން އިންތިޚާބީ މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭ މީހުންގެ މަޤާމުތައް ގެއްލުވައިނުލެވޭ ގޮތަށް މިހާރުވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނީ ނިޒާމު އޮތީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ
(ބ) ގައި އޮންނާނެ، ސުލޫކީ މައްސަލައެއްގެ ސަބަބުން، އެ މައްސަލައެއް ބެލިގެން ނަމަވެސް އިންތިޚާބީ މަޤާމެއްގައި
ހުރި މީހެއްގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިނުލެވޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ މާއްދާ ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި ބާތިލުކޮށްލި ގާނޫނަކީ
މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު. މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ވުޖޫދުގައި ބާއްވާކަށް
އަޅުގަނޑެއް ތާއީދެއް ނުކުރާނަން. ޙައްލަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުން ޒިންމާދާރުވުން.
އިންސްޓިޓިއުޝަންތައް ހަރުދަނާކުރުން. ވަގުންނަށް، އަނިޔާވެރިންނަށް ވެރިކަމަށް ނާދެވޭ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ހެދުން.
އެއީ ޙަޤީޤީ ޙައްލަކީ. އެ ޙައްލު ގެނެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، މި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އުފެދިގެން އުޅޭ ކަންބޮޑުވުންތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި ޙައްލުކުރެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން
ބާތިލުކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙެއް ގެނެވިގެން
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރެއިން އާ ގާނޫނު ވުޖުދަށް ގެނެވޭނެ މަގުފަހިކޮށްގެން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ވުޖޫދަށް
ގެންނަން އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
50

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް.
ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިގެން ކުރިއަށް ބަހުސްގައި މި ދަނީ ފްލޯ
ކްރޮސްކުރުން ނުވަތަ އެންޓި -ޑިފެކްޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނު މި މަޖިލީހުން ނިންމިތާ މާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވަނީސް ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މި ގާނޫނު އުވާލުމަށް
ހުށަހަޅުއްވައިގެން ކުރިއަށްގެންދެވޭ ބަހުސެއް. އަޅުގަނޑު ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އޭރު ވެސް
މިހާރުވެސް މި ގާނޫނަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭ.
ޅަފަތުގެ ޑިމޮކްރެސީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދަތުރުކުރި ގޮތާއި، އޭރުގައި ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިލީ މަލްޓިޕާޓީ
ޑިމޮކްރެސީގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބަށްފަހުގައި އައި ބަރުލަމާނީ އިންތިޚާބު، ރައްޔިތުންގެ 17ވަނަ މަޖިލިސް
އެކުލަވައިލެވިގެން ރައްޔިތުން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ޕާޓީތަކަކަށް އަދި ޕާޓީތަކުން ދައްކާ ކެނޑިޑޭޓުންނަށް ވޯޓުދީ ، އެ
އުއްމީދުގައި ވަރަށް އުއްމީދުގައި އެ ބޭފުޅުން ތިއްބެވިތިއްބެވުން ނިމުމަކަށް އައީ ހަމަ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި.
2009 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރެއްހާ ދުވަސްވީ އިރުގައި އޭރުގައި
ވަކި ޕާޓީއަކަށް ވަކި ގޮތަކުން ހޮވިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުން ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ޝައްކުތަކާއި
ވަހުމްތައް އުފެދޭ ގޮތަށް އަދި ބައެއް ފަހަރު ފާޅު ގައި ވެސް ވިދާޅުވޭ ، މެންބަރުންތަކުގެ ޓްރާންސްފަރ މާކެޓު
ހުޅުއްވާލައްވައި ގެން އޭރުގެ ސަރުކާރުން ކުރިއަށްގެންދިޔަގެންދި އުން. ބައެއް ފަހަރު އެ ސަރުކާރުން އެކަން ކުރެއްވުމަށް
ފަހުގައި ބައްދަލުވުންތަކުގަ އި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން؛ އުފާއުފަލުން އުފާކުރަމުން ވަޔާއެ ކު އުދުހިދެވިދާނޭ. ތަފާތު އެކި
މާމަލުން ފޮނިބޮމުން މަޖާކޮށް ވެސް އުޅެވިދާނޭ. މި ބައިތު ވެސް ވިދާޅުވި. އޭރުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އެއް
ރޭގެ ޖަލްސާއެއްގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އޭރުގެ މެންބަރަކު؛ ޑީ.އާރް.ޕީ ޓިކެޓުގައި ހޮވިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރަކު
އެމް.ޑީ.ޕީއާ ގުޅިވަޑައިގަތުމުގެ އުފާފާޅުކުރުމަށްޓަކައި ދަރުބާރުގޭގައި ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގައި އެ މަނިކުފާނު
ވިދާޅުވެދެއްވި ބައިތު އަޅުގަނޑު ދެންމެ މި ތަނުގައި މި ކިޔާލީ. އެ އިހުސާސްތައް ރައްޔިތުންގެ ހިތްތަކުގައި ވަރަށް
ޒަމާންވަންދެން ދިގުދެމިގެންދިޔަ. އެކަމާ ހިތްހަމަނުޖެހުން ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އޮތް. އެއާއެކުގައި،
2013 ވަނަ އަހަރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމަށް ވަޑައިގަތުމަށް އެކި ޕާޓީތަކުން ކެމްޕޭންކުރަމުންދިޔައިރުގައި
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ކެނޑިޑޭޓު ރައީސް ޔާމީންގެ މައިގަނޑު މެނިފެސްޓޯގައި އެކުލަވަ އިލެވުނު އެއް ނުކުތާގައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަކީ ނަޒާހާތްތެރި، އަބުރުވެރި، ކަރާމާތްތެރި މަޖިލީހަކަށް ހެއްދެވުމަށްޓަކައި ފްލޯ ކްރޮސްކުރުން ނުވަތަ އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން އެއީ ގާނޫނެއްގެ ގޮތުގައި ވުޖޫދުކުރައްވާނެ ވާހަކަ ވާނީ ވިދާޅުވެފަ. އަދި އެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް އެކި
51

ފޯރަމުންތަކުގައި، އެކި ހާލަތްތަކުގައި، އެކި ސްޓޭޖުތަކުގައި، އެކި ޓީވީ ސްޓޭޝަންތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިޔައީ
ދައްކަމުން. ތެދެއްމެ، އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވެދެއްވައިފި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަކި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަކަށް
ހުރަސްއެޅޭ ގޮތަށް ގާނޫނެއް ނުވަތަ ގާނޫނުން ބައެއް ހެދުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެކަން އޮތީ
ވެސް އެހެންމެ. ނަމަވެސް މި ހާލަތު އުފައްދަންޖެހުނު ސަބަބާއި އުފައްދަންޖެހުނު ގޮތަކީ ކޮބައިކަން އި އްޒަތްތެރި
ރިޔާސަތާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި ޔައުމިއްޔާގެ ރެކޯޑަށްޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ދަންނަވާލަންވާނެ. އުފެދިދިޔަ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން 18 ވަނަ މަޖިލީހަށް މިއަށް ފަރުވާއެއް ހޯއްދުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ
ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރުން ވަޑައިގަތީ އަނެއް ބާރު، ސުޕްރީމް ކޯޓަށް. މެންބަރުން މި
ޢަމަލުކުރައްވާ ގޮތުން އޭރު ޙާ ލަތުއްޟަރޫރާއަށް ބަދަލުވެދާނެ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ނިކުންނަމުންދާތީވެ، އެކަމުގެ ފަރުވާ
ހޯއްދެވުމަށް ވަޑައިގަތީމާ ދުސްތޫރީ އެންމެ ފަހުބަސް ވެސް އަދި ގާނޫނީ ޙުކޫމަތުގެ މަރުޙަލާގައި ، ޢަދުލުއިންޞާފުގެ
އެންމެ ފަހުގެ މަރުޙަލާކަމުގައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅުއްވަ އި އުސޫލުތަކެއް ނެރުއްވީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން މިފަދަ ގާނޫނެއް ހައްދަވަންޖެހޭނެ ކަމަށާއި، އަދި އޭރުގަ އި އެ ނިމިގެންދިޔަ ނިންމުމަކީ ވެސް ސުޕްރީމް
ކޯޓުން ރަނގަޅު ނިންމުމެއް ކަމަށް ނިންމިނިންމެވުން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ފަދަ ހާލަތެއްގައި ވެސް ރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ
ނިޒާމުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް ތަބާވެ ކުރިއަށްދާ ބަޔަކަށް ވާތީވެ ، އެ އުސޫލާ އެކުގައި އެގޮތުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި މިދެންނެވި ގާނޫނު ވުޖޫދުވެގެން ކުރިއަށްދިޔައީ. އެއަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރި މައިގަނޑު ފުރަތަމަ ސަބަބު
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާލީ. ރައްޔިތުން ވަކި ޕާޓީއަކަށް ހޮއްވަވާ މެންބަރަކު އެ ޕާޓީއަށް އެ އޮންނަ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ
ޕާޓީ ދޫކޮށްލައްވާފައި އެހެން ޕާޓީއަކަށް ބަދަލުވުމުގެ އުސޫލު އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއަށް ކޮންމެހެން ވެސް ހަރުދަނާ
ގޮތެއްގައި ގެންނަންޖެހިއްޖެ އުސޫލެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރުން. ދެވަނަ އުސޫލަކަށް ވެގެންދިޔައީ 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވި މައްސަލައެއް. ސުޕްރީމް ކޯޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާފައިވާ ރަޢުޔާ އެއްކޮށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހުން. އެ މަސައްކަތުގައި އޭރު ބައިވެރިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންނަށް،
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ހަމަ ގިނަ މެންބަރުން މިއަށް ވޯޓުދެއްވައިގެން އެ ދުވަހުގެ އިއްތިފާޤުން މިކަން ނިމިގެންދިޔައީ.
ދެން މިއޮތީ މިއަދު މިކަން އުވާލުމުގެ މަސައްކަތް. އުވާލުމަށް ފެނިވަޑައިގަންނަ ވާ ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވި ސަބަބު
ފަހަރުގައި ތެދަކަށް ވެދާނެ ވެސް މެ. މެންބަރަކު އޭނަގެ އަމިއްލަ ވިސްނުމާއި ފިކުރާ އެއްގޮތަށް ވޯޓުދެއްވަންޖެހޭ ގޮތް
ނޫން ގޮތަކަށް އޭނަ އެހެން ގޮތަކުން މަޖުބޫރުކުރާ ހާލަތެއް އުފެއްދިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، ޤާ ނޫނުއަސާސީގެ ވަކި ކަހަލަ
މަފްހޫމްތަކަކާއި، އެ ވިސްނުމާ ތަންކޮޅެއް ތަފާތުގޮތަކަށް އެބަ ފެނޭމެ. އެހެންވީމާ، މިއަދުގެ މި ހުށަހެޅިފައި އޮތްއޮތުން
ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑު ތާއީދެއް ނުކުރަން އަދި އެއްވެސް ޒަމާނެއްގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދެއް ނުކުރަން އެންޓި-
ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން އުވާލަން ވާނެ ކަމަކަށް. ނެތިދާންވާނެ ކަމަކަށް. އަދި އެއާއެކުއެކުހެން އަބުރު
ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމުގެ ގާނޫނު ވެސް އުވާލަންޖެހޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެ އް ނުކުރަން. 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި
52

ވެސް އެ ބިލު؛ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ޗެޕްޓަރު އުވާލަން ގެނައި ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު ވޯޓެއް ނުދެން، އެއަކަށް
އެއްބަހެއް ނުވަން. އަދި ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ހުށަހަޅައިގެން ކުރިއަށްގެންދިޔަ މިދެންނެވި ދެ ބިލު ވެސް
ބާއްވަން، ވުޖޫދުގައި ބާއްވަން، މެންބަރުން އޭގެ ޒާތުގައި ތަރުތީބުވެ ތިބެ، މި މިންގަނޑުގެ ތެރޭގައި ތިއްބެވުމަށް ހަމަ
އަޅުގަނޑު އެދޭތީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު އޮންނަންޖެހޭނެ. މިއީ ގާނޫނު އުވާލުމަކަށް އަޅުގަނޑެއް
ވޯޓެއް ނުދޭނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފައިތުވެ މިދިޔަ 5 އަހަރު މި ރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ ހާލަތު އޮތް ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެންނަށް ވެސް ވަޒަން އެބަ ކުރެވޭ. އަދި މި 10 ވަރަކަށް އަހަރުވީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރެއިން ރާއްޖޭގައި
ވެރިކަންކުރަން ފެށި ފަހުން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ފިކުރުގައި މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ކަންކަން ނިންމުމުގެ ކަންކަން
ހިނގަމުން އައި ގޮތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އިނގޭ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ހޮވިގެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުން މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙުގައި ކަންކުރަމުންދާ ގޮތް ވެސް
ވަރަށް ރަނގަޅަށް އިނގޭ. ދަންނަވަން މި އުޅެނީ 10 ވަރަކަށް އަހަރު ތެރޭގައި މިދެންނެވި މިނިވަންކަމާއި، ޒަމާނީ
ޑިމޮކްރަސީގައި ރާއްޖެ ވެރިކަން އައި އައުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އުއްމީދުކުރާހާ ރަނގަޅަށް ހުރިހާ ކަމެއް
ހިނގާފައި ނުވެދާނެ. ހިނގާފައި ގޮސްފައި އޮ ވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންކަން އިޞްލާޙުވާން އަންނާނީ ގޯސްތައް
ފަހަނައަޅައި ރަނގަޅު ކަންކަން ގިނަވެގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިރާއްޖޭގެ މި ސިޔާސީ މަސްރަޙުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ޕާޓީތަކުން އެ ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުންގެ އުއްމީދުތަކާއެކު ފޮނުއްވަވާ މެންބަރުން ތަޅުން ހުރަސްކޮށް އަނެއް
ޕާޓީއަށް ދިއުން، މިއީ ރައްޔިތުން އެހާ ފަސޭހައިން ބަލައިގަންނަ ކަމެއް ނޫން. އަދި އެ ކަންކަމަކީ އެއީ އޭގައި
ނުރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ހިނގައިދާ ކަންކަން ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ.
އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް އައިސް މި ތިބެނީ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރަން. ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތްތަކަށް ކަންކަން
ކުރަން. އެ މީހުންގެ އުއްމީދުކުތަކާއެކު ރަނގަޅު ގޮތްތަކަށް މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙު ބައްޓަންކުރަން. އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. އެ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނަކީ ސަރުކާރުން
ހުށަހަޅައިގެން މިތާ ތިއްބެވި ޕީ.ޕީ.އެމް މެންބަރުން، ނިންމެވިނިންމެވުމުގެ ތެރެއިން މި ފާސްކުރެވުނު ގާނޫނަކީ ،
53

ސިޔާސީ ސަކަރާތެއް. އެއީ ބޮޑު ސިޔާސީ ސަކަރާތެއް. އެއީ އިޞްލާޙުކުރެވޭނެ ގާނޫނެއް ވެސް ނޫން. މިދެންނެވި
ގާނޫނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ފުށުއަރާ ގާނޫނެއް. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ފުށުއަރާއިރު، އެ ގާނޫނު ބާއްވައިގެން އެ ގާނޫނަށް
ޢަމަލުކުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ތަސައްރުފުނުފުދުން. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަންކަން ނިންމިޔަކަސް، އެއީ އެންމެ
ރަނގަޅަށް ހިނގައިދާ، އެންމެ ރަނގަޅަށް ނިމިފައި ހުރި ކަންކަން ބަލައިގެންނުވާނެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހާލަތަށް ނިކަން
ވިސްނަވާ! މި ރާއްޖޭގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރު؛ އެންމެ ބޮޑު ފަނޑިޔާރު ޖަލުގައި އޮންނެވީ. ޖަލުގައި އޮންނެވީ. އަދި
އިތުރު ފަނޑިޔާރެއް ވެސް. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެންމެ އިސް ފަނޑިޔާރެއް، ހަމަ ޖަލުގައި އޮންނެވީ. މި ހާލަތުގައި
ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހާލަތަށް ބަލާއިރު، ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާ ކަންކަމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަންކަމަށް ހަދައިގެން، މި
މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދީގެން ފަނޑިޔާރުންނަށް ވޯޓުދީގެން ފަނޑިޔާރުން ހޮވަނީ. މި މަޖިލީހަކީ ދައުލަތުގެ
އެންމެ ބޮޑު ބާރު. ރައްޔިތުންގެ ނިންމުން ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި އެންމެ ފުރިހަމަ ނިންމުމެއް ނިންމޭނީ މި ތަނުން.
ކަންކަން ގޯސްވެދިޔައިމާ އެއީ ވެރިކަމުގެ ބާރުން ވެސް ، ޖުޑިޝަރީ ތެރެއިން ވެސް ކަންކަން ގޯސްވެދިޔައިމަ ކަންކަން
ރަނގަޅުކުރަން މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެން. އަޅުގަނޑުމެން ކަމެއް ގޯސްވެފައި އޮތީމާ އެކަން ރަނގަޅޭ ބުނެ އެ
ޖަސްޓިފައިކުރެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނޯންނާނެ. ރައްޔިތުންނަށް މި ގާނޫނު މިއީ ފުރިހަމަ ގާނޫނެއް ކަމަށް ބުނެވޭނެ
އެއްވެސް ގޮތެއް ނޯންނާނެ. މި ގާނޫނުގެ ބޭނުންކޮށް ގެން ކަން ކުރެއްވީ ކިހިނެއްތޯ؟ ސަރުކާރުގެ ބާރުން ކަން ކުރެއްވީ
ކިހިނެއްތޯ؟ 12 މެންބަރަކު ވަކި ކުރަން ޕާޓީގައި އޮންނަ ސްލޫކީ ކޮމިޓީއަކުން ތިން ހަތަރު މީހުން އެއްވެ ގެން
މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑުމެން ހޮވާފައި މި ތަނަށް ފޮނުވާފައި ތިބި މެންބަރުން ވަކިވެއްޖެ ކަމަށް އެ ނިންމަނީ. މިއީ
ކޮންކަހަލަ ތާކުންތާކުނުޖެހޭ، ތަސައްރަފުނުފުދޭ ނިންމުމެއްތޯ. އެހެންނަމަވެސް މި ރަނގަޅު ކަމަށް ހަދައިގެން، މި
މަޖިލީހުގައި ތަޖުރިބާ ހުރި ސިޔާސީ ބޭފުޅުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ކުރުކޮށް ބުނަންޏާ އެ ބޭފުޅުން
ތަސައްރަފުނުފުދޭ. ގާނޫނީ ވާހަކަދައްކަން ތަސައްރަފުނުފުދެނީ. މި ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް
މިދަންނަވަނީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އޮންނަންޖެހޭ. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް މި މަޖިލީހުގެ ނަޒާހާތްތެރިކަން،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުންގެ ނަޒާހާތްތެރިކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް އިރުއިރުކޮޅާ
ޕާޓީ ހުރަސްކޮށްދިއުން އެއީ އެހާ ފަސޭހަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އޮތުން އެއީ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނަ ކަމަކަށް ނުވާތީ
އެކަން އެ އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނު އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން މިއީ ބޮޑު ސަކަރާތެއްގެ ތެރޭގައި
ތިބެވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަކަށްނުދެވޭނެ. މިއިން މިންޖުވެގެން؛ މިއިން އަޅުގަނޑުމެން ރެކިގެން ނޫން ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ކަންކަމެއް މި މަޖިލީހަކު ނުނިންމޭނެ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިންގެ
މުށުތެރޭގައި ތިބޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭކަށްނުޖެހޭ. އަޅުގަނޑުގެ ޕާޓީގެ ލީޑަރު ބުނާހާ ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑު މިތާ، އަޅުގަނޑުގެ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާކަށްނުޖެހޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ޔަޤީންކުރަންޖެހޭ ކަމެއް.
މިނިވަން މީހުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދިޔައީ މިދިޔަ 5
54

އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މިތާ އުޅުއްވި ގޮތް. އެ ބޭފުޅުން އަޅުވެތިވެފައި
ތިބިވަރު. ނިކަން ބައްލަވާ މިހާރު. މިނިވަންވުމަށް ކުރެއްވި މަސައްކަތް. މިނިވަންވުމަށް މަސައްކަތްކުރެއްވީމާ
ތަޅުއެޅުވުމަށް މި ގާނޫނު ގެނެވުނީ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު މި މަޖިލީހަށް ގެނެވުނީ މިދެންނެވި މިނިވަންކަމާއެކު
ރައީސް ޔާމީންގެ އަނިޔާއަށް ކެތްނުކުރެވިގެން، ރައްޔިތުންނަ ށް ކުރާ އަނިޔާއަށް ކެތްނުކުރެވިގެން މެންބަރުން، އެ ފަޅި
ދޫކުރައްވައި ވަޑައިގެންނެވީމާ އެ ބޭފުޅުންނަށް އަނިޔާކުރުމަށް ގެނައި ގާނޫނެއް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ. ވަރަށް
ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް ކަމެއް މިއީ. ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަންކުރެއްވި ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ އިނގޭ. ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އިނގޭ. އެ ނުރަނގަޅުވެގެން އެ ބޭފުޅުން ނިކުތީމާ އެ ބޭފުޅުން ތަޅުއެޅުވުމަށް
ގެނައި ގާނޫނެއް މިއީ. މިއީ ގާނޫނެއް ނޫން. ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އިނގެންޖެހޭ. މިއީ ގާނޫނެއް ނޫން.
މި އުވާލުމަކީ ރައް ޔިތުންނަށް ލިބޭ މިނިވަންކަމެއް. މި މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް މި
ގާނޫނު އުވާލުމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، މިތަނަށް ގާނޫނެއް ގެނައުމަކީ މި އުވާލުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. މި ގާނޫނު އުވާލުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޙަސަނަށް.
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ހުށަހެޅިގެން މިދާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑު
ވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ސަބަބަކީ، މި ގާނޫނަކީ އުފެދުމުގައި ވެސް ބާތިލު ގާނޫނެއް ކަމަށް ވަރަށް ގިނަ
ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ. ކަން އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރު މި ގާނޫނު ވުޖޫދަށް ގެނެސްގެން ކުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި
މަޖިލީހުގެ 12 މެންބަރެއްގެ ގޮނޑި ގެއްލުވައިލުން އެއީ މި ގާނޫނު ހެދި މަޤްޞަދުކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު
ގަބޫލުކުރެވޭ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި؛ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ވެސް، ފަހުން ވެސް މިދަންނަވަނީ މީހަކަށް، ވަކި މީހަކަށް
އަމާޒުކޮށްގެން މި މަޖިލީހުން ގާނޫނުތައް ނުހަދާށޭ. ވަކި ޖަމާޢަތަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން މަޖިލީހުން ގާނޫނުތައް ނުހަދާށޭ.
ވަކި ޕާޓީއަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން މި މަޖިލީހުން ގާނޫނުތައް ނުހަދާށޭ. މިހެން ދިވެހި މުޅި ޤައުމު ނިސްބަތްވާ ކަމެއްގައި
ތަމްސީލުކުރަން ތިބޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބެ، ވަކި މީހަކަށް، ވަކި ފަރުދަކަށް ގާނޫނުތައް ހެދީމާ
ދިމާވާނެ ކަންކަން މިހާރު މި ޤައުމުން މި ދަނީ ފެންނަމުން. އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ ވެރިކަން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި
55

މަޖިލީހުން ގާނޫނެއް ހެދިގެނެއް ނުވާނެ. އެއްވެސް ޕާޓީއެއްގެ ލީޑަރެއް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުން ގާނޫނެއް
ހެދިގެނެއް ނުވާނެ. އެއްވެސް ވިޔަފާރިވެރިއެއް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި މަޖލީހުން ގާނޫނެއް ހެދިގެނެއް ނުވާނެ. މި
މަޖިލީހުން ގާނޫނު ހެދެންވާނީ މުޅި ޤައުމުގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ޓަކައި. މުޅި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޞްލަޙަތަށްޓަކައި. މުޅި ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް ހެދޭ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ޝާމިލުވާނެ. އެއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަމަށް ވިޔަސް، މިނިސްޓަރެއް ކަމަށް ވިޔަސް، ވިޔަފާރިވެރިއެއް
ކަމަށް ވިޔަސް، އެނޫން ބޭފުޅެއް ކަމަށް ވިޔަސް، ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތެއް މި ޤައުމުގެ ވެރިކަމުގައި ހުންނާނީ.
އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހި ޤައުމަށް ލާބަޔާއި މަންފާހުރި ގޮތަށް ހެދޭ ގާނޫނުތަކުގައި މި
އެންމެންގެ ރައްކާތެރިކަން ޝާމިލުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މިއަދު މިފެންނަ ޙަޤީޤަތަކީ، ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ހަމަ
ކަނޑައެޅިގެން ބައެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި ކަރާމަތަށް އަރައިގަނެފައިވާ މަންޒަރު މި ގާނޫނު ބޭނުންކޮށްގެން. ހަމަ
އެދިޔަ ގޮތަށް ގޮސް މިހާރުވެސް މި ދަނީ އެކަންކަން ތަކުރާރުކުރަމުން. ކޯޓުތަކާއި ދިވެހި ޤައުމުގެ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް ވެސް މި ގާނޫނު ބޭނުންކޮށްގެން ހުރަސްއަޅަމުންދާ ތަން މި ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނަށް
ތާއީދުކުރެވެން ނެތް ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަންނަވަމުން، މި މަޖިލީހަށް މިއަދު ވަޑައިގަތް 12 މެންބަރުންނަށް އެ
ކުރެއްވި ހިތްވަރަށް އައްސަރިބަހާއި ސާބަސްދެމުން، މަރުޙަބާ ދަންނަވަމުން ނިންމާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީއަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފަސޭހަފުޅުވުމަށް ޓަކައި ކުރިއަށް މި ނަން ދަންނަވާލީ.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މި ބަހުސްކުރެވެމުންދާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އުފެދުމުގައި
ވެސް ބާތިލު ގާނޫނެއް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް ފާސްކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ
ޚިލާފަށް ކަމަށް ގިނަ ގާނޫނީ މާހިރުން ބުނަމުން މި އަންނަނީ. މި ގާނޫނު ވުޖޫދުކުރެވުނީ ވަކި ބަޔަކަށް އަމާޒުކޮށް.
ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ހާލަތްތަކަށް ބަލައިލީމަ ވެސް އެކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުވެގެންދޭ. މިއީ ވަކި
ބަޔަކަށް އަމާޒުކުރެވިގެން، ވަކި މަޤްޞަދެއްގައި ވަކި މީހަކު އަނިޔާވެރިވުމަށް ޓަކައި އުފައްދާފައި އޮތް ނޫނީ
ވުޖޫދުކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަންޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ އެއީ
ރައްޔިތުންގެ ވިންދު. އެގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެވިގެން ނޫނިއްޔާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރެއިން
56

ގާނޫނެއް އުފެދިގެން، ދެން އަންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެއްގައި ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތަށް މިފަދަ ގާނޫނެއް އުފެދިއްޖެ ކަމަށް
ވެއްޖެއްޔާ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕާޓީއަކުން ހޮވޭ މީހަކު،
އެހެން ޕާޓީއަކަށް ބަދަލުވެގެން މައްސަލަޖެހޭ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ޑީ.އާރު.ޕީން ހޮވިފައި ތިބި މީހުން ޕީ.ޕީ.އެމަށް ބަދަލުވީ ކޮން ހާލަތެއްގައިތޯއޭ؟ ކިހިނެއް ވެގެންތޯއޭ
އެގޮތަށް ބަދަލުވާންޖެހެނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޑީ.އާރު.ޕީ ޓިކެޓެއްގައި އެ ބޭފުޅުން ރައްޔިތުންގެ މަޖލީހަށް ހޮވުނީ.
އެކަމަކު ޕީ.ޕީއެމްއަށް ބަދަލުވާންޖެހޭ ސަބަބުތަކެއް އޮތީމަތާ އެ ބޭފުޅުން ޕީ.ޕީ.އެމަށް ބަދަލުވާނީ. ހަމަ އެގޮތަށް
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޓިކެޓުގައި ނުކުތްއިރު ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ރައީސަކަށް ހުންނެވީ ވަކި ބޭފުޅަކު. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
ފިކުރަކީ ވަކި ފިކުރެއް. ވަކި އުސޫލެއް. އެ ފިކުރާއި، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ރައީސް ބަދަލުވީމާ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ޕާޓީގައި ތިބެން އެބަ އުނދަގޫވޭ. ޕާޓީގެ ކަންތައްތައް ދިޔަ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ތަޙައްމަލެއް ނުކުރެވޭ ޕާޓީގައި
ތިބޭކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަކިވާންޖެހުނީ. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައި އޮތް ބާރެއްގެ
ދަށުން މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރު ނެތްކަމުގެ ވޯޓުގައި ސޮއިކުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލިސް ދޫކޮށްލާފައި
ގެއަށް ދާންޖެހޭ ސަބަބެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިދީފައި
އޮތް މުޠުލަޤު ބާރެއް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްފައި އޮތް ހުވާގައި އޮންނަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތަކަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތަން. އެއްގޮތަކަށްވެސް ޕާޓީއާއި ޕާޓީގައި ހުންނަ ލީޑަރަކު ކުރާހާ ކަމެއް ކުރާހާ ގޮތަކަށް އެކަން
ދިފާޢުކުރާކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލާޒިމެއް ނުކުރޭ. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ގާނޫނެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮނޑި
ގެއްލުވާލި ކަމަށް ހައްދަވާފައި ކަންތައްތައް ކުރެއްވިއިރު އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން، އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިފާޢުގައި ވަކާލާތުނުކުރެއްވީމާ. ހަމަ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާހާ
ސިޓީއެއް ގަބޫލުކުރައްވައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮނޑި ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ކަނޑައަޅަމުންދިޔައިރު އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ
މިއަދު ރިޔާސަތުގެ އިންނެވި ބޭފުޅާ ވެސް އަދި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވެސް މިކަމަށް ކީއްވެބާވައޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެހީތެރިކަމެއް ނުދެއްވީ. ތި ބޭފުޅުންނަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚުން. އަޅުގަނޑުމެންނާ އެއްފަދައިން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ހޮވިފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން. ތިބޭފުޅުންގެ ޙައްޤެކޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤެކޭ ވަކި ތަފާތެއް ނުވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤުތަކެއް ފޭރިގެންދިޔައިރު ތި ބޭފުޅުން އަޅައިނުލާ ލޯމަރައިގެން ތިއްބެވުމަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އެއީ ތި ބޭފުޅުންނަށް މުސްތަޤުބަލުގައި ވެސް އަދި ތި ބޭފުޅުންނަށް ލަޢުނަތް ލިބޭނެ
ކަމެއް އެއީ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މެންބަރުން، މެންބަރުކަމަށް އަންނައިރު ޕާޓީގެ ޓިކެޓުގައި އައިކަމުގައި
ވިޔަސް ވެސް ދެންމެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙު ސައިން ވިދާޅުވިހެން، މެންބަރުން ބަހައްޓާ ޕާޓީ ގޮއްސި
ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު ދެން ކިހިނެއްތޯ ވާންޖެހޭނީ؟ އެހެންވީމާ، މިހުރިހާ ކަމަކަށް ވިސްނައިގެން އެންޓި -ޑިފެކްޝަނުގެ
ގާނޫނެއް ހަދައިގެން، ވުޖޫދުކޮށްގެން އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑު
57

ހަމަ ދަންނަވާނީ މި ގާނޫނުން ވަކި މީހަކު ވަކި މަޤްޞަދެއް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް ކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް
ވެސް اެلهގ ރޭވުންތެރިކަން މާ މޮޅޭ. އެގޮތަކަށް އެކަމެއް ނުދިޔައޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިމަޖިލީހަށް ނުވަދެވޭނެ ކަމާއި،
އަދި ދުވަހަކު ވެސް މި މަޖިލިސް ތެރެއަށް ނުވަދެވޭނެ ކަމަށް ބުނަމުންދިޔަ މެންބަރުންނަށް މިއަދު އެފަދަ ގަދަ
ބަސްތައް ނުބުނަން އަޅުގަނޑު ނަސޭހަތްތެރިވަން. اެلهގ މަތިވެރި ރޭވުން އެއްވެސް މީހަކަށް ނޭނގޭނެ. އަދި
އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ ވަރަކަށް ރޭވުންތަކެއް ރޭވިކަމުގައި ވިޔަސް، ޙައްޤަށް ނަސްރު ދެއްވާނެ ކަމަށް އެކަލާނގެ
ވަޢުދު ބަސްފުޅުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވޭ. އެހެންވީމާ ، މިފަދަ ގަދަ ބަސްތަކާ އެއްޗެހި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ބުނެގެންނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިންނަށް އަނިޔާވެރިންނާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިންނަށް ވައްކަންކުރާ މީހުންނާއި
ކޮރަޕްޝަން ހިންގާ މީހުން ބައިތިއްބަން އަޅުގަނޑުމެން ނޭދެމު. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ނޭދޭނަން. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރާނީ ރައްޔިތުންގެ ވިންދާއި އަދި ގާނޫނާއި، ޤާނޫނުއަސާސީއާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ
އާދަމަށް. ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދު.
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ ، ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018)އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނު(އުވާލުމު ގެ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް
ތަމްސީލުކުރަން އެ ޕާޓީއެއްގެ ޓިކެޓުގައި ހޮވޭ ބަޔަކު އެ ޕާޓީއެއް ދޫކޮށްފައިދާއިރު ކޮންމެވެސް ކަހަލަ އުޖޫރައެއް
ދައްކަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނަނީ 2 މޫސުން. އެއީ
އިރުވައިމޫސުމާއި ހުޅަނގު މޫސުން. ހަމަ ސިޔާސީ ދަނޑުގައި ވެސް މި އަންނަނީ އެގޮތަށް. 23 ސެޕްޓެންބަރު ގެ
ކުރިން ސިޔާސީ އޮއިވަރު އޮތް ގޮތަކަށް ނޫން 23 ސެޕްޓެންބަރުގެ ފަހުގައި މި އޮންނަނީ. ބައެއް މީހުންނަށް މިއަދަކީ
ހުޅަނގު މޫސުން. އަނެއްބައި މީހުންނަށް މިއަދަކީ އިރުވައި މޫސުން. ދަންނަވަންތޯ! އަޅުގަނޑުމެން މީގައި ކަންބޮޑުވާ
ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވަނީ އެއްވެސް ޙުދޫދެއް، އިމެއްމިނެއް ނެތި ޕާޓީން
ވަކިކުރާ ވަކިކުރުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 42 މެންބަރުންގެ ބާރަށްވުރެ ، ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ސުލޫކީ ކޮމިޓީގައި
ހިމެނޭ 4 މެންބަރެއްގެ ނުވަތަ 3 މެންބަރުންގެ ބާރު ގަދަވި ތަން މިއީ މި ގާނޫނުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
58

ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތް. އަޅުގަނޑު މިހެން މިދަންނަވަނީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނަ ބޭފުޅަކު ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ނުވަތަ ނައިބު ރައީސްގެ ވޯޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރަތަމަ މި މަޖިލީހަށް ވެއްދެނީ ވެސް 42 މެންބަރުން
ސޮއިކުރުމަށްފަހު. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 82 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވެސް ވަކިވޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަން ގެއްލުނީމަ. ސިޔާ ސީ ޕާޓީގެ މިދެންނެވި ސުލޫކީ
ކޮމިޓީގެ 3 މެންބަރުން އެރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވެސް މެންބަރުކަމުން ވަކިކޮށްފިއްޔާ އެ ގޮނޑި ގެއްލުނީ. 42
މެންބަރުންނަށް ވުރެ ބާރުގަދަވޭ އާދައިގެ ކޯޑިނޭޓަރުންތަކެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަދިވެސް
ދަންނަވައިލާނަން. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 100 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ޢަޒުލުކުރަން މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅާފައިވަނިކޮށް އެ ބޭފުޅާ ނިސްބަތްވާ ޕާޓީގެ މެންބަރުންތައް މަޖިލީހުގެ މެންބަރކަމުން ވަކިކޮށްފިއްޔާ ދެން ކޯރަމް
ހަމަނުވެގެން އެފަދަ ހާލަތެއްގައި ވޯޓަށް އެހޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް މި ގާނޫނު ދުނިޔޭގައި އޮވެގެން ނޯންނާނެކަމީ
ޙަޤީޤަތް. ދަންނަވަންތޯ! އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވިސްނަންޖެހެނީ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މުސްތަޤްބަލަށް.
މި ތަނުގައި ވާހަކަދެއްކި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވެދެއްވަ އިފި، ޕާޓީތައް ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން
އޭގެ ތެރޭގައި ރިޝްވަތާއި، ކޮރަޕްޝަނާއި، ފަސާދަ އުފެދުނު ވާހަކަ. ނުވަތަ އެ ކަންތައް އޮތް ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ އޭގައި ކުށްވެރި ވަނީ ހަމައެކަނި މެންބަރެއް ނޫނޭ އެކަން އޮތިއްޔާ. އޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ ވެސް ކުށްވެރި
އެބަވޭ. މެންބަރު އެކަނި ޕާޓީއަކަށް ނުދޭ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ވެސް އިޚްލާޞްތެރިކަން ދައްކަންވީ ނޫންތޯ. ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ޢަޒުމް ކަނޑައަޅަންވީ ނޫންތޯ ނުވަތަ އެ މީހުންގެ އަސާސީ ގަވާއިދު އިޞްލާޙު ކުރަންވީ ނޫންތޯ މަޖިލީހުގެ
ހޮވޭ މެންބަރަކު އެ މީހަކު ހޮވުނު ޕާޓީގެ ޓިކެޓުގައި ހުއްޓާ ތިމަންނަމެން ޕާޓީއަކަށް ނުގެންނާނަމޭ. އޭރުން މެންބަރަކު
ދާނެ ޕާޓީއެއް ނޯންނާނެ. މީގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވެސް ބޭނުންވަނީ އިޚުލާޞްތެރިކަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި
ރާއްޖޭގައި ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައާއި އަނިޔާވެރިކަމާއި ހުރިހާ ކަމެއް އައިއްސަ ވަނީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
އިޚުލާޞްތެރިކަންނެތީމަ. ކޮންމެ ނިޒާމުގެ މައްސަލަތަކެއް ހުރެގެނެއް ނޫން. ނިޒާމުގެ މައްސަލަތައް ދިމާވީ ވެސް
އިޚުލާޞްތެރިކަންނެތީމަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑު މި ބިލު ނުވަތަ މި ބިލަށް މިއަދު ތާއީދުކުރާ އެންމެ ބޮޑު
ސަބަބަކީ މީގައި ޙުދޫދެއް ، އިމެއް، މިނެއް ނެތި ވަކިކުރާވަކިކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެންމެ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ
މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ ވިދާޅުވެދެއްވައިފި ކުރީގެ ދައުރުގައި ނުވަތަ މަޖިލިސް ތެރޭގައި ޕާޓީތަކަށް ބަދަލުކުރި
ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެއީ ހަމަ އަތުވެދާނެ ހާލަތެކޭ. އަތުވެދާނެ ހާލަތެއް. ޕާޓީ ދޫކޮށްލާފައި ދާންޖެހޭ ހާލަތެއް
އަތުވެދާނެ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މިއަދު މި ބިލު ނުވަތަ މި ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ތަންފީޒުކުރަމުންދާއިރު ޕާޓީއެއް
އުވާލައިފިއްޔާ ދެން އެޕާޓީގެ ތިބި މެންބަރުންނަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށްވަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެ މީހުން
ގޮނޑި ގެއްލުނީތޯ؟ ނުވަތަ އެ މީހުންނަށް ވާ ގޮތެއް ވެސް މިއަކުން އިނގެނީކީ ނޫ ން. މިއީ އެއްވެސް ކަހަލަ
އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް އޮވެގެން ތެދު ނިޔަތުގައި ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް ނޫންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުރިހާ ކަމަކުން
59

ސާބިތުވޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެ
ޓްރާންސްފަރ މާކެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ ނުވަތަ ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުން ވެސް އިޚުލާޞްތެރިކަން ދައްކަވާށޭ. ތި ބޭފުޅުން ވެސް ޕާޓީތަކުގެ އަސާސީ ގަވާއިދު އިޞްލާޙުކުރައްވާށޭ.
މަޖިލީހަށް ތިމަންނަމެންގެ ޓިކެޓުގައި ހޮވުނު މީހުން ނޫން ބަޔަކަށް ތިމަންނަމެން އެ ޕާޓީގެ މެންބަރުކަން ނުދޭނަމޭ.
އޭރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދާނެ ތަނެއް ނޯންނާނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް ތާ އީދުކުރަން ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް. މީގައި އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކޮށްގެން
މި ކަންތައް ކުރަން. ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެން ހޮވީމާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް އިޚުލާޞްތެރިކަން
ދައްކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ބިލާ ދޭތެރޭގައި ފުންކޮށް
ވިސްނާފައި މިއަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ވޯޓުދީފައި މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލަން އެބަޖެހެއޭ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ ނޮޅިވަރަން ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން ޢަރީފަށް ކަމަށް ވެސް ދަންނަވާލަން.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް މި
ގާނޫނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ބައްޓަންކުރެވިގެން މި ތަނަށް ގެނެވުނު ގާނޫނެއް ކަމަށް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 73ވަނަ
މާއްދާ މިހާރު އެ އޮތް ގޮތުގައި އޮއްވާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އިތުރު ޝަރުތުތަކެއް ލައިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން މެންބަރުކަމުން ވަކިވާނެ އިތުރު ޝަރުތުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާނޫނެއްގެ ތެރެއިން ބައްޓަންކޮށްގެން
ގެނެވޭނެ ކަމަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އޭރުވެސް ތަކުރާރުކޮށް ދައްކަމުންގެންދިޔައިން.
އެހެންވީމާ، މިއަދު ވެސް މި ގާނޫނު މިހާރު ވެސް މި އޮތީ ޙަޤީޤަތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހަމަ ޚިލާފު ބާތިލު
ގާނޫނެއްގެ ގޮތުގައި. ދެންމެއަކު ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ އެ ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ރައްޔިތުން މެންބަރުން
އިންތިޚާބުކޮށްފައިވަނީ ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް މިތާނގައި މަސައްކަތް ކުރަން. އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި
މަސައްކަތްކުރަން. މިއީ ވިޔަފާރިކުރާ ތާކަށް ހަދައިގެން މި ތަނުގައި ތިމާގެ ވޯޓާއި ތިމާގެ ޕާޓީއަކީ ތިމާ ފައިސާ ހޯދަން
60

ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަކީ އެއީ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. މި ގާނޫނާ ދޭތެރޭގައި ރައްޔިތުން
ކުޑަކޮށް ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ، މި ގާނޫނު އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނަ ސަބަބަކީ، ތަކުރާރުކޮށް
ފައިސާގެ ޓްރާންސެކްޝަން ހިނގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވޯޓު ވިއްކައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ފައިސާއަށް ޕާޓީ ބަދަލުކޮށް މިކަންކަން ހިނގާތީ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް އޮތް ޙައްލަކީ،
ޕާޓީއެއްގެ ވެރިއެއްގެ ކަސްތޮޅުގެ ދަށަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ގެނައުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދިޔައީ އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރީމަ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ނިކަމެތިކަން ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްކޮޅުތަކުގެ
ތެރޭގައި. ޕީ.ޕީ.އެމުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހޮވިވަޑއިގެންނެވި މެންބަރުންނަކީ، ދެންމެގައި ވެސް މިތާގައި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވިހެން ވަކި މަޤްޞަދެއްގައި، ވަކި ގޮތަކަށް ޕާޓީ ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި އެގޮތުގެ
މަތީން މި ތަނުގައި މަސައްކަތްކުރަން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުން. ވަކި ހިސާބަކުން ވަކި މީހަކު ޕާޓީ ހިސޯރުކޮށް،
ޕާޓީއަކީ އަދި ޕާޓީން ކުރާ ކަންތައްތަކަކީ، ދިވެހި ދައުލަތަށް ގެއްލުންވާ، ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންވާ، ރައްޔިތުންގެ
މާލިއްޔަތުން ވައްކަންކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ކުރަމުންގެންދާ ކަންތައްތަކަށް ބަދަލުވެގެންދިޔައިމާ ދެން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މި މަޖިލީހަށް ވަނުމަށް އޮތް ހުރަހަކަށް ޕާޓީގެ ލީޑަރަކަށް ވެވިގެނެއް ނުވާނެ. ޙައްޤުބަސް
ބުނަންޖެހޭ ވަގުތު މިނިވަންކަމާ އެކީގައި ޙައްޤުބަސް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް
އަބަދުވެސް، އަބަދުވެސް އޮންނަންވާނެ. ވަކި މީހަކު ބޭނުންވާއިރަށް އެތައް ރައްޔިތުންނެއް ވޯޓުލައިގެން ހޮވާ މެންބަރު،
އެ މީހާ ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ކަމެއް ނުކުރާއިރަށް ނަގާފައި އެއްލައިލެވޭ މީހަކަށް ވެގެނެއް ނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިކަމަށް އޮތް ޙައްލަކީ، މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ވެސް މިނިވަންކަމާ އެކީގައި އެ ބޭފުޅުން އަދާކުރަންޖެހޭ ދައުރު
އަދާކުރެއްވުން. ޕާޓީގެ ގޮނޑި ވިއްކުން ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ވޯޓު ވިއްކުމަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ކޮރަޕްޝަންގެ
ޢަމަލުތައް. ވައްކަމުގެ ޢަމަލުތައް. މި ކަންކަމަކީ އެއީ ބަލަންޖެހޭ މުއައްސަސާތަކުން ބަލަންޖެހޭ ޢަމަލުތައް. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ޕާޓީ ބަދަލުކުރީ ފައިސާ ނަގައިގެން ކަމަށް ވަންޏާ އެ ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލަށް އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތައް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ބަލައި، އަޅައި، އެ މީހަކު ހައްޔަރުކުރަންޏާ ހައްޔަރުކޮށް، ޖަލަށް ލަންޏާ
ޖަލަށް ލައި، އެކަންކަން ކުރިއަށްގެންދަން އެބަޖެހޭ. މިކަމަށް އޮތް ޙައްލަކީ، ދެން މިޓާ ތިބި ހުރިހާ އެންމެން ވެސް
ކަސްތޮޅުއަޅުވައިގެން ގެންގުޅުމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ފެށުނީއްސުރެ، އަޅުގަނޑުމެން ހޮވުނު ޕާޓީގައި މި ތަނު ގައި
މިތިބީ. މި ފަސް އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ހޭދަކުރަމުން މި ދަނީ، އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ހޭދަކުރަމުން މި ދަނީ
އަޅުގަނޑު ހޮވި ޕާޓީގެ ޓިކެޓުގައި. ވޯޓެއް ވިއްކައިގެނެއް ނޫން. ޕާޓީ ބަދަލުކޮށްގެނެއް ނޫން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު އެކަން
ކުރަމުން މިއައީކީ ވަކި ގާނޫނެ އް އޮވެގެނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު ކުރަންޖެހޭ
މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވިގެން އަޅުގަނޑު ކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރި މި އޮތް ގޮތަށް މި ގާނޫނު އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މިއި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިޅާފު
61

ގާނޫނަކަށް ވެފައި، ޕާޓީގެ ލީޑަރުންގެ ކަސްތޮޅުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ތަޅުއަޅުވާފައި އޮތް
ގާނޫނަކަށް ނޫނީ ނުވާނޭ. މި ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބައްޓަންކޮށްގެން މަޖިލީހަށް ގެނެވެން އެބަޖެހޭ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނޮޅިވަރަން ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފަށް.
ނޮޅިވަރަން ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، .` ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަރުވަން. އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންކުރަން އެބަޖެހޭ
އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހަށް ވަދެ، މިތާ ތިބެ އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ހުވާގެ މަތިން. އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ހުވާގެ ތެރޭގައި
ހިމެނިގެން އެބަދޭ، ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް؛ ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
ކުރި ހުވައެއްގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުމެން، މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މި
މަޖިލިސް އަޅުވެތިކޮށްގެން، މި މަޖިލިސް އޮބާބާއްވައިގެން މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާއި،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ވަސީލަތްތައ، އެ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ކަތިލެވި، އެކަންކަން އިންތިހާއަށް މައްޗަށް
ގޮސް، ހައްދުފަހަނަޅައިދިޔަ ހިސާބުން މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ހިތްވަރު ހުރި މަޖިލިސް މެންބަރުންކޮޅެއް ނުކުމެ،
އާނދޮގޭވޭ، ދެން ތިޔަހެނެއް ނުވާނޭ، ތިމަންނަމެން ތިކަންތައް ހުއްޓުވާނަމޭ ބުނެ ނުކުތް ހިސާބުން މިފަދަ ގާނޫނުތައް
ވުޖޫދުވެގެން އައީ. ޙަޤީޤަތުގައި މިފަދަ އެއްޗެއްސަށް ގާނޫނޭ ކިޔާކަށްނުވާނެ. މި ގާނޫނަކީ މި ސަރުކާރު؛ އަޅުގަނޑު
ސާފުބަހުން ދަންނަވަންޏާ މި މަޖިލީހަށް ދިމާވި ކަންތައްތައް ވެސް، މި ޤައުމަށް ދިމާވި ކަންތައްތަކުގައި ވެސް
ޙަޤީޤަތަކީ ހުރިހާ ކަމެއް ގޮސް ހުއްޓެނީ އެންމެ މީހަކަށް އިނގޭތޯ. އެންމެ މީހެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ޠަބީޢަތް ފާސިދުވެ، ބުއްދި ފަސްވެފައި ހުރި މީހަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގެ ލަގަން ހަވާލުކުރެވުނީމާ
މި ޤައުމަށް ޖެހުނު އާފާތެއް މިއަކީ. އޭނާގެ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ހިތި ތަށީން ބޯންނުޖެހޭ އެއްވެސް ދިވެހި ދަރިއެއް،
އެއްވެސް ދިވެހި ރައްޔިތަކު މިތާކު ނެތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ދުވަސްތައް ތަ ޙައްމަލުކުރަން މި ޖެހުނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންކުރަން އެބަޖެހޭ މި ގާނޫނަކީ އެފަދަ އަނިޔާވެރި އަނިޔާތައް ހުއްޓުވަން ޖެހި މުކައްބައެއްކަން.
މިފަދަ އެއްޗެ އްސަށް ގާނޫނޭ ކިޔަން ހެޔޮ ވެސް ނުވާނެ. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް އެތައް ގޮތަކުން ނިގުޅައިގަތް
އަނިޔާވެރި އެއްޗެއް. މިޔަކީ ރައްޔިތުންގެ ފައި ގައި، ހަތަރެސްފައިގައި ޖެހިގެންދިޔަ އަނދަގޮނޑިތަކެއް. އަނދަގޮނޑި އެއް.
މީގެ އެތައް އަނދަގޮނޑިއެއް މި ތަނުން ފާސްކޮށްފައި ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މުސްލިމުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
62

އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެންމެ އިހަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނީ މުސްލިމުން
ކަމުގައި ވެއްޖެއްޔާ އިޞްލާޙީ މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭނީ އެންމެ ގާތުން. އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭނީކީ
ހަމައެކަނި ވެރިކަމުގައި ހުންނަ މީހާ ކުރާ ގޯސް ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޢާއިލާއެއް ކަމުގައި
ވިޔަސް ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޢާއި ލާ ތެރޭގައި ހިނގާ ގޯސްކަންތަކާ ދެކޮޅަށް ވެސް ދެކޮޅުހަދަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ޖަމާޢަތެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އެ ޖަމާޢަތުގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ގޯސް ކަންތައްތަކަށް ވެސް ދެކޮޅުހަދަން. އެކަންކަން
އިޞްލާޙުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެއީ ޕާޓީއެއް ކަމުގައި ވި ޔަސް އެ ޕާޓީގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ގޯސް
ކަންތައްތަކަށް ވެސް ނޫނެކޭ ބުނެ ދެކޮޅުހަދައި އިޞްލާޙުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވިގެންދިޔަ ކުށްތަކަށް ތަޢުބާވެ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވީ ކަމަކީ
މިތަނުން ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ކަތިލެވިގެންދާ ގޮތަށް ފާސްކޮށްފައި ހުރި ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ސާފުކޮށް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ބަރާބަރަށް ދީ މި ތަން އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވީ. މި ގާނޫނު
މިހިނދުން މިހިނދަށް ނައްތާލަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ، ވަރަށް އިޙްތިރާމާއެކު
ދަންނަވަން. 2010ގައި ފާސްކޮށްފައި އޮތް ސިޓިޒަންޝިޕް ގާނޫނުގެ ދަށުން، ދިވެހި ރަށްވެހިކަން ނިގުޅައިގަނެ މި
ވައްކަންތަކާއި ޖަރީމާތައް ހިން ގި މީހުން ފިލައިގެން ހިނގައިދާނެ. ހެޔޮނުވާނެ، މި މަޖިލީހުން އަވަހަށް އިސްނަގައިގެން
ގަރާރެއް ފާސްކޮށް އެ ވައްކަންތައް ކުރި މީހުންގެ ފުޅާ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގުމަށް މުއައްސަސާތަކަށް އަންގަން ހިނގާށޭ.
ހުރިހާ އެއްޗެއް ރާވައިގެން ތިބީ. ފިލައިގެން، ބަޗައިގެން ދެވޭނެ ގޮތަށް ގާނޫނުތަކަށް އިޞްލާޙުގެނެސްފައި އެ ތިބީ.
ދިވެހި ރަށްވެހިކަން ވެސް ދޫކޮށްލާފައި ދެވޭ ގޮތަށް ހަދައިގެން އެ ތިބީ. އަޅުގަނޑުމެން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ހަމަ ވަރަށް ވެސް އުފާކުރާ މަންޒަރުތަކެއް މި ފެނިގެން
އަންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅުންހުރި ބިލުތަކެއް ވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރު ން ކަހަލަ
ގޮތަކަށް ވަރަށް ޝައުޤުވެރިކަމާއެކު މި ބިލަށް ވާހަކަދެއްކުމަށްޓަކައި ފުރުޞަތު އެބަ ހޯދާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރައްޔިތުންނާ ގުޅުންހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޯޓު ހަމަނުވެގެން
ފާސްނުކުރެވިގެން މި މަޖިލިސް ތެރޭގައި ޕެންޑިންވެފައި ވެސް އެބަހުރި. ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ހުރި މަޤާމަކަށް
63

އަޅުގަނޑުމެން އަންނަނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ކުރިއަށް އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ ނަން ޖަހާފައި، އެއަށްވުރެ އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން ކައިރިއަށް ގޮސްގެން އަޅުގަނޑުމެން ހޯދާފައި ހުންނަ
ވޯޓުތަކެއް ހޯދައިގެން މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބޭ ފުރުޞަތު ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް ރައްޔިތުންގެ ފިކުރާ
ދެކޮޅަށް، ރައްޔިތުންގެ އިހުސާސްތަކާ ދެކޮޅަށް ޕާޓީ ބަދަލުކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމާ ދެކޮޅަށް، ރައްޔިތުންގެ
ވިސްނުމާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދުމަކީ އެއީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން.
އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. އެ ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވަރަށް؛ މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެން މި ދެކޭ ގާނޫނުގައި ހުރި ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ހޯދަންޖެހޭނެ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އައިސްފަ އި މިތިބީ މިދެންނެވި އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ
ކުރިއަށް ގޮސް އެ މީހުންނަށް ވުރެ ނިކަމެތިވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ވިއްކި އެއްޗެއް ވިއްކައިގެން، އަޅުގަނޑުމެން
މެނިފެސްޓޯއެއް ވިއްކައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި މުހިންމު މަސައްކަތާ ހަމައަށް އައިސްފަ އި މި ތިބީ ރައްޔިތުންގެ
ފުރިހަމަ ތާއީދާއެކު. އެ ތާއީދާ ދެކޮޅަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ވިސްނުން
ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި ވަކާލާތުކުރުމަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ދުނިޔޭގައި ހެދިފައި ހުރި
ރިސަރޗްތަކުގެ ތެރޭގައި މިކަމާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ އަރގިއުމަންޓުތައް އެބަހުރި. ވަރަށް ގިނަ އަރގިއުމަންޓުތައް
އެބަހުރި. ފުރަތަމަ ކަމަކީ ޕާޓީއަކުން އަންނަ ވިސްނުމެއްގައި އަންނަ މީހުން، މިސާލަކަށް ޕާޓީ އުވާލައިފިއްޔާ ދެން އެ
މެންބަރުންނަށް ވާނީ ކިހިނެއް ހެއްޔޭ. އިލެކްޝަނަށް ލިބިގެން އެބަވޭ ޕާޓީތައް އުވާލުމުގެ ބާރު ވެސް. އެހެންވީމާ،
ޕާޓީއެއް އުވައިލާ ހާލަތުގައި ޕާޓީގެ މެންބަރުންނަށް ވެގެންދާނީ ކިހިނެއް ހެއްޔޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް ހަމައެކަނި ވޯޓު
މިއަންނަނީ ޕާޓީއަކަށް ބަލާފައެއް ނޫން. އެބަ އާދޭ ކުރިމަތިލާފައި ހުންނަ، ކުރިމަތިލާ ކެން ޑިޑޭޓަށާއި ، އެ ކެނޑިޑޭޓުގެ
މާޒީއާއި އޭނަގެ ތެދުވެރިކަމާއި ، އޭނަގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ، ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އޭނަ
އުޅެފައި ހުރި މިންވަރަށް ބަލާފައި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ގިނަ ފިކުރު ގައި ރައްޔިތުން ވޯޓުދީފައި
އެބަހުރި. ހަމަ އެއާއެއްގޮތަށް އަމިއްލަ ގޮތުން ހޮވިފައި އަންނަ ކެނޑިޑޭޓުން އެބަތިބި. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ
ހަމައެކަނި ޕާޓީތަކުން ކުރިމަތިލައިގެން ހޮވިފައި ތިބި ކެނޑި ޑޭޓުން އެއް ޕާޓީން އަނެއް ޕާޓީއަށް ބަދަލުކުރާ ވާހަކަ.
ހާލަތެއް އަތުވެދާނެ. އެކަމަކު ރާއްޖޭގައި މި ހާލަތު މި އޮތީ އިންތިހާއަށް ގޮސްފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި އުފެދިފައި މި އޮތް އެކްޓިވްކޮށް މަސައްކަތްކުރާ 6 ޕާޓީގައި؛ މިއަދު 6 ޕާޓީއަށް ބަދަލުވެފައި
ތިބި މެންބަރުން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި އެބަތިބި. މިއީކީ ރައްޔިތުންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ހާލަތްތަކެއް
އަތުވެދާނޭ މިދެންނެވީ ހޮވޭ ޕާޓީގައި ، ޕާޓީގެ މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުން، ޤައުމާ
ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުން، ދީނާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ވިސްނުމެއް ފިކުރެއް އަތުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީ
ބަދަލުކުރަންޖެހޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ގޮނޑި ގެއްލުނު ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން އެ ޕާޓީން ވަކިވާންޖެހޭނެ.
64

އެފަދަ ހާލަތެއް އަތުވެދާނެ. ރަ އްޔިތުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ
އެކަންތައް ކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަނޑު ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ
ގެމަނަފުށްޓާއި، ކަނޑުހުޅުދޫއާއި، ދެއްވަދޫއާއި އަދި ކޮނޑޭއަށް ކުރި ކޮންމެ ދަތުރެއްގައި ރައްޔިތުން މިދެންނެވި
ވާހަކައަކީ، ތިމަންނަމެންގެ މެންބަރުން ނޫނީ ރައްޔިތުން މަޖިލިސް ތެރެއިން ވޭތުވެދިޔަ ދައުރުގައި ފެނިގެންދިޔަ
ކަންތައްތައް މި މަޖިލީހުގައި ތެރޭގައި ތަކުރާރުވެގެންނުވާނޭ. އެއީ ގޮނޑި މައްޗަށް އަރައި، މޭޒުތައް ފުނޑާލަ އި،
ސައުންޑް ސިސްޓަމް ހަލާކުކޮށް، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް އަރައި، މިފަދަ ހަޑިހުތުރު ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ
ތިމަންނަމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫނޭ. އެ ކަންތައްތައް މި މަޖިލިސް ތެރެއިންވެސް ފެނިގެންދިޔައިމާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މަޖިލި ސް ތެރޭގައި މިއަދު ފެންސު ޖަހާލައިގެން ވެސް ރިޔާސަތު ހިމާޔަތްކުރަންޖެހިފައި މި އޮތީ.
އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާހަކަ ދެއްކޭނެ ކަހަލަ މާޙައުލެއް އެބައޮތް. އެ މާޙައުލުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއުފުލަމުންދާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިދެންނެވި ފިކުރާއި ވިސްނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ބޮޑަށް ބަލަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަމުގެ ކުރިއަށް އިއްޒަތްތެރި އައި ގޮތަށް، އެއަށްވުރެ މާ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް
ރައްޔިތުންނަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ދެން އޮންނަ ދައުރެއްގައި ވެސް، ދެން އޮންނަ އިންތިޚާބެއްގައި ވެ ސް އަޅުގަނޑުމެން
ދާންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް. ރައްޔިތުން ހަވާލުކުރި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާނުކޮށް މި ތަނުގައި މަޖިލީހުގެ ބިލުތައް
ފާސްކުރަމުންދިޔައިރު މި ތަނުގެ ތަޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުވަދެ މި ކަންތައްތައް ކުރަމުންދިޔައިރުގައި މި ކަންތައްތައް
ރައްޔިތުން ބަލަން ތިބީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިނގަ އިދިޔަ ކޮންމެ
ދައުރެއްގައި ވެސް ހުރިހާ ޖަލްސާއަކަށް؛ ނާންނަ އެންމެ ދުވަހެއް ވެސް ނޯންނަ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި
މަޖިލިސް ތެރޭގައި ހިނގަމުންދިޔަ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް އެނގޭ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން . އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގައި
ކޮމިޓީތަކަށް ހާޒިރުނުވެ ، މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުން ބޭރުގައި ތިބެ ކޮފީބޮއި، މަޖިލީހުގެ ބޭރުގައި ތިބެ އަޅުގަނޑުމެން ހާޒިރުވި
ކަމަށް ސޮއިކޮށްފައި މިފަދަ ޢަމަލުތައް ކުރުމަކީ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނާނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނާ
ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފޯރިއަރާފައި ވަރަށް ޖޯޝާ އެކު މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
މިދެންނެވީ، އިއްޔެގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން ބޭރުކޮށްލަން މި ޖެހުނީ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓެއް
ފާސްނުވެގެންނޭ. އަންނަން އޮތް ދައުރުގެ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައާއި، މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ބެލުމަށްޓަކައި އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް އޮފީހަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭ އަދަދު ނުދެވިގެން އެ ފާސްނުވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުކުރަންޖެހުނީ.
މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނާ ގުޅުންހުރި ބިލެއް ވީމާ، މިއަދު 7:30ގައި
އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން އައިސް 1:30 ގައި ނަގަން އޮތް ވޯޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ނުނެގީ 3 ،2:30
ޖަހަންދެން ބަހުސްކުރިއަށްދާއި ރުގައި މިއީ ވެސް ރައްޔިތުން ބަލައި، ވިސްނަ އި ފިކުރުކުރާނެ ކަންތައްތަކެ އް. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
65

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެންނަން ވަރަށް
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ސަބަބަކީ، މި ގާނޫނަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ މުޅިން ޚިލާފަށް ހެދިފައިވާ، ވަކި ބަޔަކަށް
އަމާޒުކޮށްގެން ހެދިފައިވާ ، އަނެއްކާ ކުރިއަށް ހެދިފައިވާ ގާނޫނަކަށް ވާތީވެ. ޚާއްޞަކޮށް 12 މެންބަރުންނަށް. ދެން
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ކަނޑައެޅިގެން ޚިލާފު ގާނޫނެއް ކަމަށް ވާތީވެ، މި ގާނޫނަށް
އަޅުގަނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިގޮތަށް ބައިވަރު ގާނޫނުތައް ހެދިފައިވޭ.
އެއްވެއުޅުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ގާނޫނާއި ، ނޫސްވެރިކަމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ގާނޫނާ މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ހެދިފައިވާ ގާނޫނުތައް. މިގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އިމްތިޔާޒުގެ ގާނޫނަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ އިމްތިޔާޒުތަކުގެ ގާނޫނު ގެ ވަރަށް ބައިވަރު މާއްދާތަކަ ށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންގެ ނިކަމެތިކަން އޮތީ މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ތެރޭގައި ގެނެސްފަ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުގެންނަންޖެހޭ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރޭގައި ،
އިޞްލާޙުގެންނަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަން. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވިގެން މި ދިޔައީ މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންގެ 85 މެންބަރުން ތެރޭގައި ހުރިހާ މެންބަރުން ކަހަލަ ގޮތަކަށް ވަރަށް މިނިވަންކަމާ އެކުގައި
ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔަ ދުވަހެއްގެ ގޮތުގައި. ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް އެ މެންބަރަކު ބޭނުން އެއްޗެއް
ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔަ މަޖިލީހެއްގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު މެންބަރުން ކަމުގައި ވިޔަސް،
ސަރުކާރު މެންބަރުން ކަމުގައި ވިޔަސް، 12 މެންބަރުން ކަމުގައި ވިޔަސް، ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ވަކިން އެ ބޭފުޅެއްގެ
އަމިއްލަ މިނިވަންކަމާ އެކުގައި ބޭނުން އެއްޗެއް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު މިއަދު މި އޮތީ ލިބިފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ކަންބޮޑުވެގެން މި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ގާނޫނުތައް ހެދިފައިވާ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބަޔަކު
ކުށްވެރިކުރާކަށް ނުވަތަ އަދަބެއް ދޭކަށް ހަދާ އެއްޗެއް ނޫން ގާނޫނަކީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލު މި ކުރަނީ ރަނގަޅަށް
ހަމަމަގަށް ނުވަތަ އެކަމެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި ހެދޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ގާނޫނު. ހެދޭ އެއްޗެއް ގެ ގޮތުގައި ގާނޫނު
66

އަޅުގަނޑު ގަބޫލު މި ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ބާތިލުކޮށްލަން މި ހުށަ ހެޅިފައިވާ ނުވަތަ އިޞްލާޙުކުރަން
ހުށަހެޅިފައިވާ 2/2008 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ގާނޫނެއް
ކަމުގައި ދަންނަވަމުން، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފަށް.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުށަހެޅިފައިވާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އުވާލުމަށް އަޅުގަނޑު
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ސަބަބަކީ ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް މި
ތަނުން ހިންގާފައިވާ ބޮޑު ޖަރިމާއެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާތީ. ހަމަމިއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން.
މިދިޔަ 4 ވަރަކަށް ، 5 ވަރަކަށް އަހަރުދުވަހަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތާރީޚުގައި މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވެސް އެންމެ ނިކަމެތިކޮށްލި، ނޫންނަމަ ކޮށްލާފައިވާ ދުވަސްތައް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން؛ އަޙްމަދު މަޚްލޫފެއް ނޫން ގ. ހާފްސީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ
މެންބަރު ދޫނިދޫއަށް ގެންދިޔަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ގޮޅިއަށް ގެންނަން ތުވާއްޔެއް އަންދަވާފައި ބޮކްސާ ބޭލި. އެހެން
އެކަންކަން ވެގެންނުވާނެ. މިތަނުން ގާނޫނުހަދައި ފާސްކޮށް ވަކި އިމްތިޔާޒުތަކެއް ކަނޑައެޅިފައި ހުއްޓާ އެކަން
ބަލައިލަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަސީޙް ، ނޫންނަމަ މި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވެސް އެކަމާ ދޭތެރޭގައި
ވިސްނައި ފިކުރުކޮށްލާފައި ނެތް. މިއަދު އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންފައިވާ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ޖަލަށް
ގެންދިޔަ ރޭ ހަމަ އެގޮތަށް ސްޓްރިކްޓު ސަރޗް ކުރީމާ އެކަން ކުރި ކުދިން ކައިރީ އަޅުގަނޑު ބުނީމޭ، އެނގޭހޭ ތިކަން
ކުރި މީހާއަކީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދެން މި ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއޭ. އެހާ ނިކަމެތިކޮށް މި މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނާ ދޭތެރޭ ކަންތައް ކުރީ. އެކަންކަން ރޭވިގެން އައި ކަންތައް ؛ ސީދާ ރައީސް ޔާމީނުގެ ރޭވުމުގެ ދަށުން،
ބެލުމުގެ ދަށުން މި މަޖިލީހުގައި ތިބި ޕީ.ޕީ.އެމް މެންބަރުން މެދުވެރިކޮށް ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އޭގެތެރެއިން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާ އިދާ ކަނޑައެޅިގެން ޚިލާފަށް ކުރެވުނު އެއް
ކަމެއް މިއީ މި ގާނޫނު މިހެން ގެނައުން. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެނގޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް
ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމަކީ. އޭގަ އި އޮތް އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭގެތެރޭގައި ފައިސާގެ
މުޢާމަލާތްތަކެއް ހިނގައިގެން ވޯޓު ވިއްކުން ، ޕާޓީއަށް ފައިސާ ނަގައިގެން ބަދަލުކުރުން؛ މިއީ. އެކަމަކު މިސާލަކަށް
67

އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ މާދަމާ ވެސް އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ
ގޮނޑިއަށް ކުރިމަތިލައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހޮވޭނެ. ތަފާތު ބޮޑުކޮށް އަދި ހޮވޭނަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު
ފުރަތަމަ އިންތިޚާބުވީ ޕީ.ޕީ.އެމް ޓިކެޓުގައޭ އިނގޭތޯ. މިއަދު އަޅުގަނޑު އެމް.ޑީ.ޕީ ޓިކެޓެއް ގައި ވިޔަސް، ޖޭ.ޕީ ޓިކެޓެއް
އަދި އަދާލަތު ޕާޓީގެ ޓިކެޓެއްގައި ދިޔަ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން ރައްޔިތުން އަޅު ގަނޑު ބަލައިގަންނާނެ. ކީއްވެތޯ؟
އެއީ ރައްޔިތުން އެދުނު ގޮތަށް މިދިޔަ 5 އަހަރު ތެރޭގައި އެ ރައްޔިތުން އެދުނުވަރުގެ ނިންމުމެއް އަޅުގަނޑަށް ވެސް
ނިންމިފައި އޮތީމަ. އެއީ އަނިޔާވެރިކޮށް ޚުދުމުޚްތާރުކޮށް، ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ނޫންނަމަ އެކަން ހިންގަމުން
ވެރިކަންކުރި މީހަކާ ދެކޮޅަށް ތެދުވީމަ. އެކަމު ގެ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޔާސީ އިންތިޚާބުން ދައްކައިދީފި. އެކަމުގެ
ނަތީޖާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލޯކަލް ކައުންސިލު އިންތިޚާބުން ދައްކައިދީފި. މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބުނީ ރަނގަޅޭ.
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ކުރި މަސައްކަތް ރަނގަޅު ކަމަށް ބުނީ. މިތާ ދެކޮޅަށް ދުވެ، ހަޅޭއްލަވައި، އަޑުގަދަކޮށް ،
މޭޒުމަތީ ދުވެ، މިތަނަށް ވަދެތިބި ސިފައިންނާ ތަޅާފޮޅަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖުބޫރުވާ ހާލަތަށް ދިޔައިމާ އެ
މަސައްކަތް ކުރީތީ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތް އެ އޮތީ ބަލައިގަނެފަ. އެއީ އެ ހާލަތް. އެފަދަ ހާލަތެއް
މެދުވެރިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. މިކަން ކޮށްފައި އޮތް ގޮތް ގޯހޭ. ނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މިދެންނެވި
ކަންބޮޑުވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އިޙްތިރާމުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދޭތޯ ބެލުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން
ގުޅިންގެން މަސައްކަތްކޮށްގެން ގޮތެއް ފެނޭތޯ ބަލަންޖެހޭ. މިސާލަކަށް މިހެން ކުއްލިއަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ތިބެފައި ހޮވޭ
ޕާޓީން އެހެން ޕާޓީއަކަށް ބަދަލުވާއިރަށް ގޮނޑި ގެއްލުނީއޭ ބުންޏަސް އަދި އެއީކީ ޙައްލެއް ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑަށް
ނުވިސްނޭ. މިސާލަކަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ޓިކެޓެއްގައި ހޮވޭ މެންބަރަކު ، އެމް.ޑީ.ޕީން ކެނޑިގެންގޮސް ޕީ.ޕީ.އެމަށް ވަނީ. ވަންނަ
ހިސާބުން ގޮނޑި ގެއްލެނީ. އެކަމަކު އެމް.ޑީ.ޕީން ނުކެނޑިހުރެގެން ހަމަ ޕީ.ޕީ.އެމުން އެދޭ ގޮތަށް ހަމަ ވޯޓުދިނީމަ
ވެސް ޙައްލެއް ނުފެނޭތާ މީގައި. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްގެން ޙަޤީޤަތުގައި ބަލާފައި
ކުރަންވާނެވަރުގެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޙަޤީޤަތަކީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސިސްޓަމް،
ނިޒާމުގައި މައްސަލައެއް ނެތް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. މައްސަލަ އޮތީ މީހާގެ. މިސާލެއް އިނގޭތޯ ޓީ.ވީ.އެމްގެ
ޚަލީލް. ރައީސް މައުމޫނު ދައުރުގައި ވެސް ޚަލީލް. ރައީސް ނަޝީދު ދައުރުގައި ވެސް ޚަލީލް. ރައީސް ވަޙީދުގެ
ދައުރުގައި ވެސް ޚަލީލް. ރައީސް ޔާމީނު ދައުރުގައި ވެސް ޚަލީލް. ހަމަ ޓީ.ވީ މޯލްޑިވްސް އެއްގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ،
މައްސަލައަކީ މީހާ. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅު ގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުކުރާ މެންބަރުން ދެވަނަ ފަހަރު
ރައްޔިތުން ކުރިމައްޗަށް ދިޔައިމާ ރައްޔިތުން ޙަޤީޤަތުގައި މި ނިންމުން ނިންމަންޖެހެނީ. އެއީ އިތުބާރުކުރެވޭ،
ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާ ގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާނެ ބަޔަކަށް ވާ ގޮތަށް އިންތިޚާބުކޮށްދީފިއްޔާ ރަނގަޅުވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ޖުމުލަކޮށް ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާނީ މި
ހުށަހެޅިފައި، ނޫންނަމަ މިހާރު މި އޮތް ބިލަކީ ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ފާސްކޮށްފައި އޮތް
68

ބިލަކަށް ވާތީ ގާނޫނަކަށް ވާތީވެ، މި ގާނޫނު މިހާރަށް އުވާލަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމޭ. އަދި އެއަށްފަހު ރައްޔިތުންގެ
މި ކަންބޮޑުވުމަށް އިޖާބަދިނުމުގެ ގޮތުން ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރެވިގެން މިކަމުގައި ޙައްލެއް ލިބޭނެ ގޮތަކަށް މިކަން
ކުރަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަމިއްލަ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ސިހުން ލިބޭ ކަމެއް ރަނގަބީލުޖަހާލުން.
އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ . ކުރިން ދެމުން އައި 30 ސިކުންތު، 40 ސިކުންތު ދޫކޮށްލާފައި އަޅުގަނޑު ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަން
ފެށި ފަހުން މި އަރުވަނީ 3 މިނެޓު އެންމެ މަދުވެގެން ވެސް. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ރަނގަބީލާ އެކީގައި އެހާބޮޑަށް
ސިއްސައިގެންނުގޮސް ހަމަ ކުރިއަށްގެންދިއުން އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަންގެ ގާނޫނަކީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރި ގާނޫނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ގާނޫނެއް ކަމަށް. އަދި ހަމައެހެންމެ އެއަށްވުރެ ކުރިން 13 ޖުލައިގައި
ނިކުތް ޙުކުމް ނިކުތުމުގެ ކުރިން ވެސް، މި ބަހުސް ފުރަތަމަ ފެށިގެން ދެންމެދެންމެ ޙުކުމެއް ނިކުމެދާނެ ކަމަށް
އަޑުތައް ފެތުރުނު ހިސާބުން ފެށިގެން ވެސް އަޅުގަނޑު ދިޔައީ މިކަމާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަދައްކަމުން. ތެދުފުޅެއް؛
ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް އެއްޗެއް ނުބުނަން. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ބެހޭ ގޮތުން
މިގޮތަށް ވާހަކަދެކެވެން ފެށި ހިސާބުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑު ހުންނާނެ ބައެއް މައުޟޫޢުތަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލު
ފާޅުކޮށްފަ. އަޅު ގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ނިކުތް ހުކުމަކީ ރަނގަޅު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތަރަހައިގެ
ތެރޭގައި ނިކުތް ޙުކުމެއް ކަމަކަށް. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޙުކުމެއް ކަމަށް ވާތީ އެއަށް އިޙްތިރާމުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ޙުކުމްގައިވާ ކޮންޓެންޓް ބަލައިގަތުމަކީ ފަސޭހަކަމެއް ނޫން. އެ ޙުކުމާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅުގަނޑު ހަތަރު ފަހަރަކަށް
އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭ ގޮތް މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިން. އަދި ހަމައެހެންމެ، މަޖިލީހަށް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެކިއެކި
ތުހުމަތުތަކުގައި ބަންދުކުރެވިގެން ތިބޭއިރުގައި މަޖިލީހަށް ހާޒިރުނުވެވޭ މައްސަލައިގައި، ޚާއްޞަކޮށް ފާރިސް
މައުމޫނަށް، ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުނުވެވުނު މައްސަލައިގައި
މަޖިލީހަށް މެންބަރުން ހާޒިރުކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވާނީ ވާހަކަދައްކާފަ. ޤާސިމް އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ޣައިރު
ހާޒިރުގައި ޙުކުމްކުރުމުން އެއާ ދެކޮޅަށް، ތިމާގެ ހާޒިރުގައި ޝަރީޢަތް ހިންގައި ޙުކުމްކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް
އަޅުގަނޑު ވާނީ ވާހަކަދައްކާފަ. މަޖިލީހުގެ 12 މެންބަރުން މަޖިލީހަށް ނުވަދެވި، އޭގެތެރެއިން ބައެއް މީހުން ބަންދުވުމާ
69

ގުޅިގެން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޒިންމާއާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވާނީ ވާހަކަދައްކާފަ. އަޅުގަނޑަށް މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނާ ބެހޭ ގޮތުން އޭރުގައި ކަންތައްތައް ވަމުންދިޔަ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑު އެއްއިރެއްގައި ވެސް ގަބޫލުކުރި ކަމެއް
ނޫން. އަދި އެއާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ދެއްކުނު މިންވަރަކަށް އަޅުގަނޑު ހުންނާނީ ވާހަކަދައްކާފަ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަށް އިތުރަށް ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ވެސް އޭރަކުއެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު
އައުމާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރީ، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް އައި ގާނޫނެއް ކަމަށް. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ޙުކުމަށް ގާނޫނީ އޮނިގަނޑެއް ތައްޔާރުކުރުމަށް ގެނައި އެއްޗެއް ކަމަށް. އަޅުގަނޑަކަށް އެއަށް ވޯޓަށް އެހި ގޮތް ވެސް
އަދި އޭގައި ލިޔެފައިވާ އެއްޗެއް ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރުމަކީ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަކަށް ނުފެނުނު.
އަޅުގަނޑު އަދިވެސް ގަބޫލުކުރަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 73 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައެޅިގެން 4 ހާލަތެއް ބަޔާންކޮށްފައި
އޮތްއިރުގައި އޭގެތެރެއަށް އިތުރު ހާލަތެއް ގާނޫނަކުން ވެސް އަދި ޙުކުމަކުން ވެސް ދެނެއް އިތުރެއް ނުކުރެވޭނޭ. އެކަން
ކުރަންޖެހޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށްގެނޭ. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތް. އެހެންނޫންނަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ކޮންމެ ތަނެއްގައި ލިޔަން. ލިސްޓެއް ލިޔެފައި 4 ހާލަތް ލިޔެފިއްޔާ ތިރީގައި ލިޔަންޖެހޭނެ ދެން
އިތުރު ހާލަތެއް ނުގެނެވޭނޭ. އެހެން ނުލިޔާހާ ހިނދަކު ގެނެވޭނެ ކަމަށް ބަޔަކު ގަބޫލުކުރަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު
މައްސަލައެއް. ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަކު ނޯވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަންޖެހޭނީ އެންމެ ރައީސުލްޖުހޫރިއްޔާއެކޭ.
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނާނީ އެންމެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެކޭ. އެކަމަކު އެހެން ބަލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ
ޤާނޫނުއަސާސީ ކިޔައިގެން. އެހެން މީހަކު އަމިއްލައަށް ދެވަނަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަކަށް ވެއްޖެއްޔާ ނުވަތަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދެވަނަ މީހަކު އުފައްދައިފިއްޔާ ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް ބުނެވޭކަށެއް ރާއްޖޭގައި
އޮންނާނީ އެންމެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެކޭ. އެކަހަލަ ކަމެއް މިއީ. ހަތަރު ހާލަތް ދީފައި އޮއްވައި، ބައެއް މީހުން
ވާހަކަދެއްކީ ފަސްވަނަ ހާލަތެއް ގެނެވިދާނޭ، ޙުކުމަކުން ވެސް ގެނެވިދާނޭ، ގާނޫނަކުން ވެސް ގެނެވިދާނޭ. އެއީ
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ ޤާނޫނުއަސާސީ ދެން ހުޅުވާލައިގެން ލިޔާ
ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ލިޔަންޖެހޭ މި ލިސްޓުގެ ތިރިޔަކަށް ދެން އިތުރު އެއްޗެއް ނުގެނެވޭނޭ. އެއްވެސް
ޝައްކަކަށް ޖާގައެއް ނުދިނުމަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބައިވަރު ކަންކަމާ މި ގާނޫނު ޚިލާފު
ކަމަށް. 73 ވަނަ މާއްދާގައި މި ހަތަރު ހާލަތުގެ ތެރެއަށް އިތުރު ހާލަތެއް އައުން އެއީ އޭގެތެރެއިން އެއް ކަންތައް.
އަނެއް ކަމަކީ، އެއްފޫޓު އެއްފޫޓުގެ ގޮޅިއެއްގެ ތެރެއަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު؛ އެއްފޫޓު އެއްފޫޓުގެ
ތަށިމުށިގަނޑެއްގެ މައްޗަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ލީމަ، ދެން އޭނައަށް 75 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ގޮތަށް
މުޅި ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތުގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތުގެ ވާހަކައެއް ނުދެއްކޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު
ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއް. މީތި މިއަދު މި ދަނީ އުވާލަން. އެކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު އެއް ނުކުތާ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އިށީނުމުގެ ކުރިން. އެއީ މި ގެނެއްސަ މި އޮތީ
70

ޙުކުމެއްގެ ދަށުން. އެ ޙުކުމުގައި އެބަ ބުނޭ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އަންނަންދެން މި ޙުކުމް ދެމިއޮންނާނޭ.
ބައެއްފަހަރު އެ ޙުކުމް ކީމާ ހީވޭ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ގެންނަންޖެހޭނީ އެ ޙުކުމްގައި ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި
އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ މި ގާނޫނު އުވާލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް ނުވަތަ އުވާލުމުން އެ
؟
ޙުކުމަށް ދެން ވާނީ ކިހިނެއްތޯއޭ އެ ޙުކުމް ދެމިއޮންނާނީ ގާނޫނު ތަޢާރުފުކުރުމާ ހަމައަށްތޯއޭ ނުވަތަ ގާނޫނު އުވާލި
ކަމަށް ވީނަމަވެސް އެ ޙުކުމް އަދިވެސް ދެމިގެންދާނެތޯއޭ؟ އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މި މައްސަލައަކަށް އަދިވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެދެވޭ ޙައްލެއް ނުލިބޭ. އެ މައްސަލައަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ވަކި ދިރާސާއެއް
ކޮށް، އެ ހުކުމަކީ ދެމިނެތް ޙުކުމެއް ކަމަށް ވަންޏާ މައްސަލައެއް ނެތް. ދެމިއޮތް ޙުކުމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެއަށްވެސް
ފަރުވާއެއް ހޯދައި މި މައްސަލަ ވަޅުލާން އެބަޖެހޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ރިޔާސަތުން ބަހުސްގެ ތެރެއަށް ވަނުމަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތުގައި ޙުކުމެއް އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޙުކުމެއް އޮތް ކަމަށް ވަނީ ގާނޫނެއް ހަދަން. ގާނޫނެއް ހެދުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ނަޒަރުގައި އެކަން އެ ދިޔައީ. ދެން
ރިޔާސަތުން ހަމަ ޖަވާބުދޭކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ އުސޫލެއް ނޫން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމަންޖެހޭ ކޮންމެ ގާނޫނެއް ނިންމުމަށްފަހުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ރުހުން ހޯދައިގެން އެ
ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމަކީ ވެސް، އަދި އުވާލުމަކީ ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރައްޔިތުންގެ ގާނޫނުހަދާ މަޖިލިސް ކަމަށް
ވާއިރު، ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގެ ނިންމުންތަކާ އެއްގޮތަށް މިއަދުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ކަންކަން ކުރައް ވަމުންގެންދަވާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޙްތިރާމާ އެކީގައި މިއަދުގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރުން އެކަން ކުރައްވާ ގޮތުން އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. މިހިސާބުން މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތަށް ވަޑައިގަތުމަށް، ވެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
މުޙައްމަދަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އަޅުގަނޑު މިހާރު ބަހުސްކުރަމުންދާ ބިލަށް
ބަހުސްކުރުމަށްޓަކައި ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކީ ދެކޮޅަށް ވެސް ބަހުސްކުރެވިދާނެ
މައްސަލައެއް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ހަދަނީ އެ ޤައުމެއްގެ ސިޔާސީ މަޝްރަޙާއި، އެ ޤައުމެއްގެ ސިޔާސީ
މަޝްރަޙްގައި ކަންކަން ކުރާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި އެފަދަ ގާނޫނެއް އޮތުމަށް މަޖުބޫރުވާ ހާލަތްތަކުގައި.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަޝްރަޙް ތަޣައްޔަރުވެ ކިލނބުވެފައިވާ
71

މިންވަރުން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެއީ މިތާގައި ތިބި ޕާޓީ ބަދަލުނުކުރާ
މެންބަރުންގެ ވެސް ޙައްޤަށްޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބައެއް މިކަމާ އިދިކޮޅަށް ވަކާލާތުކުރާ މީހުން ވިދާޅުވޭ މިއީ
ޑިމޮކްރަސީގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފު ކަމެކޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބަހުސްކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު ލިބިފައެއް ނެތޭ. އަނެއްކޮޅަށް ދައްކާ މީހުން އެބަ ބުނޭ، ޕާޓީ ނިޒާމު ތަޢާރުފުވުމުން ޕާޓީއެއްގެ ކޮހިޝަން
ނުވަތަ އެއްބައިވަންތަކަން ނުދެމެހެއްޓޭނޭ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ނެތި. ކޯސްޓް ޓް ރޭޑިންގ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި
ގޮސް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުތައް ހަދާފައި ހުރި ޤައުމުތަކުގައި ހަދާފައި ހުރީ އެކަމަށް އެއްވެސް ފަރުވާއެއް
ނުލިބިގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ޑިމޮކްރަސީ ތަޢާރުފުވީ ފަހުން މިވީ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއް. 2008 ވަނަ އަހަރުގެ މި
ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ތަޢާރުފުވެގެން ޢަމަލުކުރަން ފެށި ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ޕާޓީ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުވެގެން މި ދިޔައީ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ހެދުމަށް މަޖުބޫރުވެގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ހެދުމަށް މާ ލަސް ވެސް ވެއްޖޭ. ވަރަށް ދުވަސްވީ ފަހުން ދެން މިކަން
މި އޮތީ. ތެދުފުޅެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ރައީސް ޔާމީން ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް ތިބި މީހުންނަށް މާ ފަސޭހަ ކަމަކަށް
ނުވާނެ ސަރުކާރުން ގެނެއްސަ ހުރި ބިލުތައް ނުވަތަ އުފެއްދި ގާނޫނުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އެ ބާއްވަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ވަކާލާތުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ، އެ ޤައުމެއްގެ ޟަރޫރީ ހާލަތު މަޖުބޫރުކުރާ ކަންތައްތައް ކުރަންޖެހޭނެ. މި ގާނޫނު
އުވާލުމުގެ ކުރިން މިއަށް ވުރެ ފުރިހަމަ ގާނޫނެއް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ތެދުފުޅެއް. ޕާޓީގައި ތިބޭ ތިންހަތަރު ބޭފުޅަކު
އެއްވެގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ވަކިކުރުމަކީ އެހާ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެވެސް
މެކޭނިޒަމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. މި ޕާޓީ އަމިއްލައަށް ވޮލަންޓަރަލީ ދޫކުރާ މީހުން ޕާޓީ ދޫކޮށްލާފައި ދާންވާނީ ގޮނޑި
ދޫކޮށްފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ރައްޔިތުން ވަކި ފިކުރެއްގެ ވަކި ޚިޔާލެއްގެ، ވަކި ތަރުތީބަކުން އިންތިޚާބުކުރާ
މެންބަރަކަށް ވާތީ. އެ ބޭފުޅަކަށް ރައްޔިތުން ތާއީދުކުރާ ނަމަ، އަލުން ކުރިމަތިލައްވައިގެން ހޮވުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ
އޮތް. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވެއްޖެ، ތިމަންނަ ހޮވިވަޑައި ގަންނަވާނޭ. ތެދުފުޅެއް. އެގޮތަށް
އެ ޔަޤީންކަން އޮތިއް ޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާކަށްނުޖެހޭ. އަނެއްކާ ދެން ބަދަލުވި ޕާޓީއަކުން ނުވަތަ އަމިއްލަ
މެންބަރެއް ގޮތަށް ކުރިމަތިލައިގެން ހޮވެންވީ. އެހެންނަމަވެސް، އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮވެގެންނުވާނެ ކަމަށް
ވިދާޅުވާވިދާޅުވުމާ އަޅުގަނޑު ދެކޮޅު. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އަޅުގަނޑު ދައްކާ ވާހަކައެއް. މި ޤައުމުގެ ސިޔާސީ
މަޝްރަޙު އޮތް ގޮތުން މި ހޯސްޓް ޓްރޭޑިންގއާއި މަޖިލީހުގެ ގޮނޑިތައް އެއް ފަރާތުން އަނެއް ފަރާތަށް ބަދަލުވެގެން
މިދާދިއުން މިހާ ފަސޭހަ ގޮތަކަށް އޮވެއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓޭބަލް ސަރުކާރެއް، ދައުލަތެއް ހިންގުމަކީ
މުސްތަޙީލު ކަމަކަށް ވާނީ. ސްޓޭބަލް ސަރުކާރެއް ހިންގޭނީ އެ ސަރުކާރެއް ހިންގުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުން ހޮވި ބަޔަކު، އެ
ހޮވި ގޮތަށް އެ ސަރުކާރުގެ މުއްދަތުގައި ތިބެގެން. އެނޫން ގޮތަކަށް އެކަމެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މާދަމާ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންތިޚާބީ ސަރުކާރު ވެރިކަމަށް އައިސްފައި ދަތި އުނދަގޫ ނިންމުންތައް ނިންމަންޖެހޭ ދުވަހެއް
72

އަތުވެއްޖެ ނަމަ ދެން ކިހިނެއްތޯ ވެގެންދާނީ؟ މިއީ ވެސް ފުންކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ މޮޅުވާ ގޮތަކަށް ނޫން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކަންކަން؛ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތާއި، މި
ދައުލަތުގެ މަޞްލަޙަތާއި، މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތުގެ މައްޗަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ވިސްނައި، ފުންކޮށް
ވިސްނައި، ކަމުގެ އެކޮޅުމިކޮޅު ބަލައިލާ ކަންކަން ކުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް. މިތާނގައި ބަހުސްކުރެއްވި ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވެއްޖެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ތަޢާރުޟޭ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ތަޢާރުޟުވުމެއް އޮތް ކަމެއް ވާނަމަ، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް
ބަދަލުގެންނަވާ. ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެންގެވީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ފާސްކުރާށޭ. އެހެންކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އެއީ
ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވިއްޔާ ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށްގެން އެކަން ކުރާނީ. އެވެސް
މި މަޖިލީހަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތަށް ވުރެ ބޮޑަށް ފުޅާކޮށް
ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތު، ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތު، މި ޤައުމުގެ ވެރިކަން އަމާންކަމާއި ސުލްޙަވެރިކަމާއެކު އޮންނާނެ
ގޮތެއްގެ މަތީން ކަންކަން ހިންގާ ރާވައި ހިންގަން. ތެދެއް! އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް އެންމެ މޮޅު،
އެންމެ ފައާިދުހރި ގޮތަކީ އެއްވެސް ކަހަލަ ބަނދެވުމަކުން ބަނދެވިފައިނެތުން. އެކަމަކު ޕާޓީ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަންކަން ކުރެވިދާނެތޯ މިހާރު މި އޮތް ގޮތަށް މިހެން، އެ މީހަކު ހަދާނެ އެއްޗެއް ހަދައި، އުޅޭނެ
ގޮތަކަށް އުޅެން ދޫކޮށްލައިފިއްޔާ. ތެދުފުޅެއް. ޕާޓީގައި ކޮންމެވެސް އުސޫލެއް އެބަ ގެންގުޅެންޖެހޭ. ހަމަ ޕާޓީގެ
ލީޑަރޝިޕުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ނުރުހޭއިރަށް މެންބަރުކަން ގެއްލޭ ގޮތަށް އޮންނައޮތުން. އެކަމަށް ފަރުވާއެއް ހޯދަން.
އެވެސް ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދިދާނެ ފަރުވާއެއް. މި ރާއްޖޭގެ މި ހުރި ހާލަތްތަކަށް ބަލައި
ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނުމަށްފަހު އެބަޖެހޭ މި ޤައުމުގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙާއި ހާލަތަށް ބަލާފައި
ގާނޫނު ގެންނަން. ހަމައެކަނި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފުވެއްޖޭ، މިއީ ޑިމޮކްރަސީއާ ޚިލާފު ކަމެކޭ، މިހެން ވިދާޅުވެފައި
ހުއްޓުވޭކަށް ނެތް. އިންޑިޔާގައި ވެސް، އިނގިރޭސިވިލާތު ތަންތަނުގައި ވެސް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. الحمدهل. ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރަކަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފްލޯގައި
ބަހުސްކޮށްލަން ރައްޔިތުންގެ އަޑުއުފުލަން ފުރުޞަތު ނުލިބުމަށްފަހު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފުރުޞަތު
ލިބިގެންދިޔަ ކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު هلا سبحانه وتعالى އަށް ޙަމްދާއި ޝުކުރުކުރަމުން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން
ބޭނުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިގެން މި ދިޔަ ފުރުޞަތަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހެޔޮ ދުޢާއާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހެޔޮ
73

އެދުމުގެ ނަތީޖާ ކަމަށް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މިއަދު ހުށަހެޅި ބަހުސްކުރެވެމުނދާ މައްސަލައާ ބެހޭ ގޮތުން
އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ގާނޫނު ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޙުދޫދުގެ ތެރެއިން
ފައްކާވެގެން އަންނަ ގާނޫނަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު
ކުރިމައްޗަށް ގެނެވިފައި މި އޮތް ގާނޫނަކީ ކޮން މަޤްޞަދެއްގައި، އަދި ސާފު ނިޔަތެއްގައި ކުރެވިފައި ކަމެއް ކަމާ
ދޭތެރޭގައި ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ސުވާލުއުފެދޭ. އެއީ މި ރައް ޔިތުން މަޖިލީހުގެ ތާރީޚުގައި މި
ހިނގަމުންދާ ދައުރުގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. 2014 ވަނަ އަހަރުގެ މެއި
27 ވަނަ ދުވަހު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހުވާކުރެއްވިއިރު އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން ޕާޓީތައް
ބެހިފައި ހުރީ؛ ޕީ.ޕީ.އެމަށް 33 މެންބަރުން. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 26 މެންބަރުން.ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 15 މެންބަރުން.
އެމް.ޑީ.އޭއަށް 5 މެންބަރުން. އަދި މިނިވަން މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި 5 މެންބަރުން. އަދި އަދާލަތު ޕާޓީ
ތަމްސީލުކުރައްވާ 1 މެންބަރެއް. އެއީ އެ ދުވަހު ހުވާކުރެވިގެން ދިޔަ ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ކައިރި ތާރީޚުތަކުގައި މާ
ދިގުނޫން މުއްދަތުތަކުގައި ކުރިއަށް އޮތް 2 އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި މުޅި މަންޒަރު ބަދަލުވެގެންދިޔައީ؛ އެމް.ޑީ.ޕީން 5
މެންބަރުން، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީން 8 މެންބަރުން އަދި މިނިވަން ގޮތުގައި ހޮވިވަޑައިގެން 5 މެންބަރުން ވެރިކަންކުރާ ޕާޓީ
ޕީ.ޕީ.އެމާ ގުޅިވަޑައިގަތްކަން. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެނގޭ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެނިފެސްޓުގައި އަބުރުވެރި، ޝަރަފުވެރި
މަޖިލިސް ހިމެނިފައިވާކަން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ސާފު ނިޔަތެއްގައި ހެދުނު ގާނޫނެއް ނަމަ، ވެރިކަމުގެ 4 އަހަރު
ހަމަވަނިކޮށް އަދި އެއާއެއްކޮށް އެކި ޕާޓީތަކުން މެންބަރުން ގެނެސް ބޮޑު ސްޕަރ މެޖޯރިޓީއެއް އޮވެ ކުރަމުންދިޔަ
ކަންތަކުން މެޖޯރިޓީ ގެއްލިގެންދިއުމުން މިފަދަ ގާނޫނެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ގެނެސް، އަވަސްއަރުވައިލާފައި
ފާސްކޮށްގެންދިޔަދިޔުމަކީ އެއްވެސް ސާފު ނިޔަތެއްގައި ކުރި ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. 2017
ޖުލައި 13 ވަނަ ދުވަހު ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނެރުއްވި އަމުރުގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ބަޔާންކޮށްފައި ވީ ނަމަވެސް، މި މަޖިލީހުގައި ވެރިކަންކުރާ ޕާޓީން ބޭނުންފުޅިއްޔާ ހަމަ އެ ދުވަހަކު ހަމަ އެ ގާނޫނެއް
ފާސްކުރެވެމުންގޮއްސަ ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، 13 ޖުލައި ގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ރޫލިންގއަށް ފަހު، 7 މަސް
ވެގެންދިޔައިރު ވެސް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުގެ މަސައްކަތެއް ކޮށްފައެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑު ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ހުރި ކަންތައްތަކާ މެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އަޅުގަނޑުމެން
ނުކުތްނުކުތުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭ އަދަބެއްގެ ގޮތުގައި މި ގާނޫނު ފާސްވެގެންދިޔަކަން.
އަޅުގަނޑުމެންގެ 12 މެންބަރުންނަށް ލިބިގެންދިޔަ އަދަބެއްގެ ގޮތުގައި މި ގާނޫނު ފާސް ވެގެންދިޔަކަން. އެހެންވީމާ،
މިހާރު މިއޮތް ގާނޫނަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސާފު ނިޔަތެއްގައި، ސާފު ވިސްނުމެއްގައި ކޮށްފައިވާ
މަސައްކަތެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ފުރިހަމަ ތަރަހައިގެ ތެރޭގައި މިފަދަ ގާނޫނެއް ގެނައުމަށް. އެ މަސައްކަތް މުސްތަޤުބަލުގައި ކޮށް،
74

އަދި ކުރިއަށް އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ތަމްސީލުކުރައްވަން މި ފްލޯއަށް ވަޑައިގަންނަވާ ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންނަށް
ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން މި ކަންކަން ހާމަވެގެންގޮސްފައި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އަދި އޭގެކުރިން
އެފަދަ ގާނޫނެއް އައުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ކަމެއް ކަމަށް ދަންނަވާލަން. އާދެ! ބާކީ 1 މިނެޓަށް ވުމާ
އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ދިވެހި ރައްޔިތުން 23 ސެޕްޓެންބަރުގައި ތި
ނިންމެވިނިންމެވުމަށް ހަމަ ފަށްފަށުން ޝުކުރު އަދާކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ގާނޫނެއް.
މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑު އިންތިޚާބުވުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ އަޅުގަނޑު ބައްދަލުކޮށް ދެއްކި
ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ދެއްކި ވާހަކައަކީ ސާބިތުކަމާއެކު ހޮވުނީމަ، ހޮވުނު ޕާޓީއެއްގައި
ސާބިތުކަމާއެކު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން. އެ ނަމޫނާ
އަޅުގަނޑު މިއަދު މި ވަނީ ދައްކާފަ. އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީގެ ލީޑަރޝިޕްގެ ތެރެއަށް ބޮޑެތި އިންޤިލާބުތަކެއް
އައިސްގެންދިޔައިރު ވެސް އެއްވެސް ކޮޅަކަށް ނުގޮސް ޕާޓީގެ ދިފާޢުގައި ޕާޓީގައި ސާބިތިކަމާއެކު ޕާޓީގައި އަޅުގަނޑަށް
ހުރެވުނު. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައީމަ މި ގާނޫނަށް ބާރު ނުލިބޭ ގޮތަށް، މި ގާނޫނު ރޭޕްކޮށްގެން އުޅެނީ
ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ވަކި ނުފޫޒެއް
ވަދެގެން، ބިރުވެރިކަމެއް ވަދެގެން ކުރެވުނު ކަމަކަށް. މިހާތަނަށް މި މަޖިލީހުގައި ފޭދޫ ދާއިރާ ނިސްބަތްވާ މި
ޕޯޑިއަމްގައި މިހިރަ ބަޓަނަށް އަޅުގަނޑު ފިތާފައި ނުހުންނާނެ އެއްވެސް ނުފޫޒެއް އަޅުގަނޑަށް އައިސްގެން. އެއްވެސް
ސިޔާސީ ވެރިއެއްގެ ނުފޫޒެއް އައިސްގެން، އެއްވެސް ފައިސާއެއްގެ ނުފޫޒެއް އައިސްގެން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ނުފޫޒެއް އައިސްގެން ވެސް. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ވަކި ގޮތަކަށް ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ބައްދަލުވުންތައް
ބާއްވައިގެން، ޕާލިމެންޓް ގްރޫޕުން ވަކިގޮތަކަށް ވިޕް ނެރެގެން މިއަދު ޢަމަލުކުރާނީ މިވެނި ގޮތަކަށޭ ނިންމީމަ، އެގޮތަށް
ފިތާފައި ހުންނާނީ. އެއީ ޑިމޮކްރަސީގައި މިއަދު ޕާޓީތަކުގައި އޮތް އުސޫލަކީ. އެހެންވީމާ، އެ ޒިންމާ އަޅުގަނޑު ނަގަން.
އަޅުގަނޑު ފިތާފައި ހުރި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ފިތާފައި ހުންނާނީ ފުރިހަމަ، ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރެގެން. ހަމަހޭގައި
ހުރެގެން. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާ ހުރި ގޮތް ކަމަށް ފެންނާތީ އެގޮތަށް ފިތާފައި ހުންނާނީ. މިއަދު މި
ރާއްޖޭގައި ދިމާވެގެން އުޅޭ މައްސަލައަކީ މިއީ ވަކި ނުފޫޒެއް މިތާތެރޭގައި ފޮރުވައިގެން ދިމާވެގެން އުޅޭ މައްސަލައެއް
75

ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އަނިޔާވެރި ގޮތަކަށް މަޖިލީހުން ވަކިވެ،
ޖަލަށް ދިޔައިއްޔާ ދިޔައީ، މި ރާއްޖޭގައި ފަނޑިޔާރުންގެ މައްސަލަ. މި ރާއްޖޭގައި ފުލުހުންގެ މައްސަލަ. ފުލުހުންގެ
މުއައްސަސާތަކުން ތަޙުޤީޤު މިނިވަންކޮށް ނުކުރަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެ ބޭފުޅުން ކީއްވެގެންތޯ ނިއުސްކޮންފަރެންސް
ބާއްވާފައި ނުބުނަނީ ތިމަންނަމެންގެ މައްޗަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނުފޫޒު ފޯރުވާ ވާހަކަ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނަރަލަކީ
މިނިވަން މުޞްތަޤިއްލު މުއައްސަސާއެއް. ކީއްވެގެންތޯ އެ ބޭފުޅާ ވިދާޅުނުވަނީ ތިމަންނަ ކޯޓުތަކަށް މައްސަލަ
ނުފޮނުވަނީ ނުފޫޒު އޮވެގެން ކަމަށް. ފަނޑިޔާރުގެތަކަށް މި ބޭފުޅުން ޙުކުމްކޮށްފައި ޖަލަށް ލެއްވިއިރު، އެ ބޭފުޅުންގެ
މައްޗަށް ނުފޫޒު އަންނަންޏާ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާންޖެހޭނެ ތިމަންނާމެންގެ މައްޗަށް ނުފޫޒު އައިއްސިއޭ. އެހެންވީމާ،
ތިމަންނަމެން އިސްތިއުފާދިނީއޭ. މިއީ ޑިމޮކްރަސީއަކީ. ޑިމޮކްރަސީގައި އޮންނަންޖެހޭނީ މި އުސޫލު. ދެން މިއަދު
އަނެއްކާ އެ ފަނޑިޔާރުން ދަށު ކޯޓުން، ހައި ކޯޓުން، ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ނިންމަނީ އެ މައްސަލަތައް އެއީ ބާތިލު
މައްސަލަތައް ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ފަނޑިޔާރުން ޒިންމާނަގަންޖެހޭނީ މިކަމުގައި. މި މައްސަލަތައް ހިންގީ އެ
ބޭފުޅުން. މި މައްސަލަތަކުގެ ޒިންމާ އަޅުގަނޑު ނާޅުވާނަން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ވެރިންނަށް. ރައީސް މައުމޫނުގެ
ޒަމާނުގައި މި ޤައުމުގައި ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ރައީސް މައުމޫނުގެ ބޮލަށް ކަނޑާލައިފި ދެން އަންނަ ވެރިކަމުގައި.
މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި މި ޤައުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮލަށް ކަނޑާލައިފި. މިކަން
އޭރުވެސް ކުރީ ފަނޑިޔާރުން. މިއަދު މި ވެރިކަމުގައި ކުރި ހުރިހާ ކަމެއް މި އޮތީ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ބޮލަށް ކަނޑައިލާފަ. އެހެންވީމާ، މި މުއައްސަސާތައް ޒިންމާދާރުވާން އެބޖެހޭ. މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ހަދަން
މި މަޖިލީހަށް އެންގީ ރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން. މި ގާނޫނު، ޤާނޫނުއަސާސީއ ޚިލާފަށް ހަދާފައި އޮތިއްޔާ އެ
ބޭފުޅުންގެ ލަފާ އަޅުގަނޑުމެން އެހިން. ކީއްވެގެންތޯ މި މަޖިލީހުން ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު
ހަދާފައި އޮތިއްޔާ އެ ބޭފުޅުން މި ގާނޫނަކަށް ބަލައިގަތީ؟ މިއީ ސުވާލު އުފެދޭ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މި ކަންތައް، މިހާރު މި މަޖިލީހުގައި 100% މެންބަރުން، ވާހަކަދެއްކި ހުރިހާ
މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަނީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފޭ.
ވަރަށް ރީތި ރާގަކަށް އެ ބޭފުޅުން ބުނަނީ. ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލުގެނެވެއޭ މި މަޖިލީހުގައި. ގެންނަންވީއެއް ނޫންތޯ.
މި މަޖިލީހުގައި 85 މެންބަރުން ވޯޓުލައިގެން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލުގެނެވޭނެ. ގެނެސްގެން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނު ބާއްވަން؛ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ސިޔާސީ ޕާޓީއަކުން އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑާފަ އި އެއްލައިލައިގެންނުވާނެ. އެ
ބާރު ދީފައި ވެސް އޮވެގެންނުވާނެ. އެހެންނަމަވެސް މެންބަރު އަމިއްލައަށް އިސްތިއުފާދީފައި ދަންޏާ، ނޫނިއްޔާ
ކެނޑިގެން ދަންޏާ ގޮނޑި ގެއްލެންޖެހޭނެ. ގޮނޑި ގެއްލެންޖެހޭނެ. ގޮނޑިއަކީ ގަނެވިއްކޭ އެއްޗަކަށް ވެގެންނުވާނެ.
އެހެންވީމާ، ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ކޯލިޝަންތަކަކީ މިއީ ޑިމޮކްރަސީގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަ
އެއްޗެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ކޯލިޝަންތަކުން މީހުން ހޮވިއްޖެއްޔާ ވަރަށް ތާއީދު މަދު ދާއިރާއަކަށް ލިބިދާނެ އެ
76

ބޭފުޅުންނަށް އެ ދާއިރާ ގޮނޑި. ލިބުނީމަ އެ ދާއިރާ ތަމްސީލު ކުރާ ބޮޑު މެޖޯރިޓީން ވޯޓުލާން އެބަޖެހޭ އެ ކޯލިޝަނުން
އެ ގޮނޑި ދިން ފަރާތަށް. ކޯލިޝަން ރޫޅިއްޖެއްޔާ އެއްކަލަ ގޮނޑިދާނީ ކޮންދިމާލަކަށްތޯ ދެން؟ ކުޑަ ޕާޓީއަށް ލިބުނީ އެ
ދާއިރާ. އެކަމަކު ބޮޑު ޕާޓީން ވޯޓުލައިގެން ހޮވުނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ކޯލިޝަން ރޫޅޭއިރު މި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން
ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އެކަން ވެސް އަންނަންޖެހޭނެ. އެ ހާލަތުގައި އެތާނގެ މެޖޯރިޓީ އޮތް ގޮތަކަށް އެ މީހާގެ މިހާރު
ގޮނޑި ބަދަލުވާންޖެހޭނެ. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެންނައިރު މީގެތެރޭގައި ހިމެނެންޖެހޭނެ. މި
ގާނޫނަކީ އޮންނަންޖެހޭނެ އެއްޗެއް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މި ގާނޫނުގައި މައްސަލަ
ހުރި ވާހަކަދައްކަވާތީ، ވަކާލާތުކުރައްވާތީ އެކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. ގާނޫނެއް ވުޖޫދުގައި އޮންނަން
އެބަޖެހޭ. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަން ޖެހިއްޖެއްޔާ ކުރަންޖެހޭނެ. މި އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި މި ރާއްޖޭގެ
ފަނޑިޔާރުގެތަކުން ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ޙުކުމްކޮށްގެން އަނިޔާ ލިބުނު ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް އެރުވުނު އަނިޔާތަކަކީ
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު އެކަންކަމަށް ތާއީދުކުރާ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އަދި މިއަދު އެ ބޭފުޅުންނަށް
އިންސާފު ލިބުނީތީވެ، އެ ބޭފުޅުންނަށް އިންސާފު ލިބުނީމަ ވެސް އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. އެއީ އިންސާފު ލިބިއްޖޭ.
އެކަމު ފަނޑިޔާރުގެތަކުން ދެއްތޯ މި ހުރިހާ ކަމެއް މި ކުރެއްވީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ.
އަޅުގަނޑަކަށް ނެތް ނުފޫޒެއް. ދެން ކޮން ފަނޑިޔާރުންނަކަށް ނުފޫޒު އޮންނަންވީ؟ އަޅުގަނޑަކަށް ނެތް ފައިސާއެއް.
ދެން ކޮން ފަނޑިޔާރުންނަކަށް ފައިސާ އޮންނަންވީ؟ އަޅުގަނޑަކަށް ނެތް ބިރުވެރިކަމެއް. ދެން ކޮން ފަނޑިޔާރަކަށް
ބިރުވެރިކަން އޮންނަންވީ؟ އަޖައިބެއް ކަހަލަ ކަމެއް މިއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ކަންކަމަށް ރިއާޔަތްކޮށް މަޖިލީހުން
ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް ބަދަލުގެންނަން އެބަޖެހޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދަށް. އެއަށްފަހު
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމަށް. މިހާރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދުގެ ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ބަހުސްކުރެވެމުން މި ދާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުގެ
މައްސަލައިގައި ދެންމެ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވި ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ އެ ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅުތަކަށް، އެ ވާހަކަފުޅުގެ ބައެއް ބައިތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ. މުއައްސަސާތަކާއި އަދި ކޯޓުތަކޭ
ކިޔައިގެން އެމަނިކުފާނު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުތަކަކީ ވިސްނާލަންޖެހޭ، ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ވާހަކަތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
77

މިހާރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކުރީ ގަ އި ކިޔަމުންދިޔައީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެހެން ކިޔޭނެތޯ ވެސް ސުވާލު އުފައްދަންޖެހޭ. އެއީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ މަތީ ކޯޓުން އޮތީ ކަނޑައަޅާފައި
މި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ތަޢާރުޟުނުވާ ކަމަށް، ސައްޙަ ގާނޫނެއް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަޖިލީހަކީ، 18 ވަނަ
މަޖިލީހަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑަށް އަނިޔާވެރި ކަންތަކެއް ހިންގުމަށް ވާގިވެރިވި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ނިކަމެތިކުރުމަށް ވާގިވެރިވެ، ބައިވެރިވެ، އެކަންތައްތައް ހިންގުނު މަޖިލިސް. ވަރަށް ދެރަވަރުކޮށް ދިޔައީ.
އަޅުގަނޑު މިއަދު އުފާކުރަން، މަރުޙަބާކިޔަން 12 މެންބަރުން އަނިޔާވެރިކަމުގައި، އިންސާފުން ބޭރުން ގޮނޑި ގެއްލުނު
ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ، ޖަލުގައި ގެންގުޅުނު މެންބަރުންނާއި، ގޮނޑި ގެއްލުނު ކަމަށާއި، މަޖިލީހަށް ވަނަނުދީ
އުކާލަމުންގެންދިޔަ މެންބަރުންނާ، މި ބޭފުޅުންނަށް މަޖިލީހަށް ވަދެވޭގޮތް ވެ، އެ ބޭފުޅުންނަށް އިންސާފު ލިބުނީތީވެ، އެ
ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އާދެ! މި ގާނޫނަކީ ވެސް އޭގެ، އެ ސިލްސިލާގެ ބައެއްކަން އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. މި ގާނޫނުގެ ތަރިކައަކީ ނުވަތަ މީގެ ނަތީޖާއަކީ 12 މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ނަގާލުމާއި، 12
މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ނަގާލުމާއި، އަދި އެކަންކަން ހުއްޓުވުން. އެކަމަކު އެހެން ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވެދެއްވައިފި، މިކަމުގެ
ތާރީޚު ހިނގަމުން އައި ގޮތް. އަޅުގަނޑު ވެސް މިއީ އާންމުކޮށް ޕާޓީ ބަދަލުކުރާ މީހެއް ނޫން. ބަދަލުކޮށްފައެއް ވެސް
ނޯންނާނެ. ބަދަލުކުރުމުގެ ވިސްނުމެއް ވެސް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މި ވިދާޅުވަނީ ބައެއް ގިނަ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން
ހުރީ އެކަންކަން ހުއްޓުވުމަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް،
ވިދާޅުވެބައްލަވާ! ޕާޓީގެ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވެ، ޕާޓީން ނިންމާ ނިންމުންތައް ގަބޫލުކުރީމާ ވަކނުކުރެވޭ ކަމަށް ވެ އްޖެއްޔާ
ދެން ކޮންގޮތަކަށްތޯ މިކަން ކުރާނީ. މިއީ ސުވާލެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރަނގަޅެއް ނޫނޭ. މި ކަމަކުނުދެއޭ މިހެން
ކިޔައިބަހައްޓާފައި މި ބުނަނީ އެކަމަކު އޮންނަން އެބަ ޖެހެއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފުނުވެ،
މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިވެގެން މި އޮންނަ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަދި މިހާރު
އޮތް ގޮތަށް އޮތަސް މާ ބޮޑު މައްސަލައެއް ނެތް. އަދި ގިނަ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް މި އުވާލިޔަސް މ ބޮާާޑު
މައްސަލައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ، ޙަޤީޤަތުގައި މީހުން އިޞްލާޙުވެގެން، ދެންމެ
އިބްރާހީމްދީދީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން، މީހުން މީހުންނަށް ވެގެން، އެ މީހުންގެ ޒިންމާއާއި ވާޖިބުތައް
އަދާކުރަން ކެރިގެން އުޅޭ ދުވަހަކުން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ ނަތީޖާއެއް ނުފެންނާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު
އިބްރާހީމަށް.
78

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދުނިޔެއަށް ވުޖޫދުކުރިއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
ވަކި ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކާ މުޅިން ތަފާތު. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ވަކި
ގޮތަކަށް ޙުކުމް ބަޔާންކުރުމަށްފަހު އެއަށް އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ ގޮތުން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ހެދިއިރުގައި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތަކެއް ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް
ގާނޫނެއް ފާސްކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަ ސްދީގުކުރެއްވިކަމީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. މިއަދު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތަކެއް މިނިވަންކަމުގެ ފޮނިރަހަ ހުރިހާ މެންބަރުން ލިބިގަންނަމުންދާއިރުގައި މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ބައެއް މެންބަރުން ކުރި ވަރަށް މަތިވެރި ޖިހާދެއްގެ ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިގެން އެ ދިޔައީ. އެއްވެސް
ހާލެއްގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅަކު ދެއްވި ޖަވާބެއް ނޫން އެއީކީ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ތެރެއިން ޤާނޫނުއަސާސީގެ މާއްދާއެއް ސަސްޕެންޑުކުރައްވާފައި ގާނޫނެއް ފާސްކުރައްވާފައި އެކަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ތަސްދީގުކުރައްވިކަމީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ޖެއްސެވި ގޮންޖެއްސެވުމެކޭ. އެއީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 154 ވަނަ މާއްދާއަށް ގޮންޖައްސަވައި ލައްވާފައި ގާނޫނަކުން އެ މާއްދާ ސަސްޕެންޑުކޮށްފައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރަކާ އި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރު ޖަލަށްލައި އަދިވެސް އެ ވަނީ ޖަލު
ގޮޅީގައި ބައިތިއްބާފަ. މި އަނިޔާ ދެމުންގެންދާއިރުގައި މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ހުރިހާ އެލަވަންސްތަކަކާއި މުސާރައެއް
ނަންގަވައި، ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުންގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް މެންބަރެއްގެ
އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ހުރިކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ދެން އަންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކާ ހަމައަށް
އަންނަންވާއިރަށް ހުރިހާ ކަމަކަށް ވުރެ އިސްކަމެއް ދޭން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމަށް އާދެވުމުގައި
ތަޢުލީމީ އަސާސީ މިންގަނޑެއް ކަނޑައެޅުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިކަމާ ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު
ހިތްހަމަޖެހިވަޑައިނުގެންފާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއީ މުހިންމު ކަމެއް. މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ
ގާނޫނުތަކުގައި އެކިއެކި މަޤާމުތަކަށް ވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ ބޭފުޅުން ޑިޕްލޮމާއާއި، މާސްޓަރސް ޑިގްރީއާއި ، މި ނޫން
ޑިގްރީތަކުގެ ވާހަކަދައްކަމުންގެންދާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އޮތް ހާލާ މެދުގައި ވެސް ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ.
79

އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ރަނގަޅުވެގެން ނޫން ގޮތަކަށެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނުތައް
ބައްޓަންކުރާ ބައެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ރަނގަޅުވެގެން ނޫން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ ރަނގަޅުވާކަށް ނެތް. އަނިޔާވެރިކަމުގެ
ހައްދުފަހަނަޅާފައި އޮތް 5 އަހަރުގެ ދައުރު ވޭތުވެގެންދިޔައިރުގައި ހަމައެކަނި 12 މެންބަރުންނަކަށް ނޫން 5 އަހަރުގެ
ދައުރު ގެއްލިގެންދިޔައީ. އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް 5 އަހަރުގެ ދައުރު ގެއްލިއްޖެ. ޙަޤީޤަތަކީ މި 5 އަހަރުގެ ދައުރަކީ،
ރައީސް ޔާމީން އޭނަގެ މަޤާމާއި ނުފޫޒު ބޭނުންކުރައްވައިގެން ބޭކާރުކޮށްލި 5 އަހަރު. އެ މަނިކުފާނު އަރިހުގައި ތި އްބެވި
ބޭފުޅުން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަދި އެ މަނިކުފާނާއި ދުރުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންކަމުގައި ވީނަމަވެސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އޮތް ޕާޓީގެ 8 މެންބަރުން ވެރިކަންކުރާ ޕާޓީއެއް ގެ ގޮތުގައި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ގެންދިޔައީ.
ހިތަކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނާރާ. އަސަރެއް ވެސް ނުކުރޭ. އެކަމަކު އޭނަގެ ޕާޓީން އެހެން ފަރާތަކަށް ޙައްޤު ބަހެއް
ބުނެފިކަމުގައި ވާނަމަ، އެ އޮތީ ކަންތަކާ ޖެހިފައި ކަމަށް އެ މަނިކުފާނު ގަބޫލުކުރައްވާ. ޙަޤީޤަތުގައި މި ދައުރު
ހަލާކުކޮށްލީ މި މަޖިލީހުގެ ރައީސެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނެވި ރައީސް މަސީޙް. މި މަޖިލިސް ހަމައަކަށް އެޅުއްވުމަށްޓަކައި
އެއްވެސް ބަޔަކު އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރައްވާފައެއް ނުވޭ. މި މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސުން ފެށިގެން
ގޮސް މިތަނުގެ ޒިންމާދާރު ވަޒީފާގައި ތިއްބެވި އެންމެހައި ބޭފުޅުން މި ޒިންމާ ނަންގަވަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ޖަލަށް
ލުމުގައި މި މަޖިލީހުގެ މުވައްޒަފަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޓީ ކުރަހައިލާފައި ފުލުސް އޮފީހަށް ހުށަހެޅީ. އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ އެއީ މިހާރު ބާތިލުކުރަންޖެހިފައި އޮތް ގާނޫނެއްކަން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލު މި
ކުރެވެނީ، އެ ގާނޫނު ހަދާފައި އޮތް ގޮތުން. އޭރުގައި މި ގާނޫނު ފާސްކުރެވުނުއިރުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ގާނޫނުގެ
ކުރީގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ). މިހާރު 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ވުޖޫދުގައި ދެމިއޮތް. އެކަމަކު މަޖިލީހުން
ފާސްކުރެއްވިއިރުގައި ފާސްކުރެއްވީ، އެ ފާސްވާ ދުވަހުން ފެށިގެން އެ މާއްދާ އުވޭ ގޮތަށް. އެކަމަކު، މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުކަމުގެ ގޮނޑި ގެއްލޭ ގޮތަށް ހަދާފައި މި އޮތީ 13 ޖުލައިއާ ހަމައިން. މިއީ މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ
ގާނޫނެއްގައި ހުރީ ނުކުޅެދޭކަން. މިހެންގޮސް އެތައް ގާނޫނުތަކެއް ހަދައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ޚަރާބުގެ ތެރެއަށް
ލައި، ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން އޮތް އެއް ބާރުކަމުގައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ދައުރު ކުޑައެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދު ގޮވާލަން، ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހުގެ އަޅުގަނޑުމެން ނޯކޮންފިޑެންސް ވޯޓަކަށް އެއް ފަހަރު
ލީމާ އަދަދު އިތުރުކޮށްފައި އަނެއްކާ އެ އަދަދު ލީމަ އަނެއްކާ 12 މެންބަރަކު ވަކިކޮށްލި މައްސަލަ މިއަދުން މިއަދަށް
ތާވަލުކޮށް، މިއަދުން މިއަދަށް މަސީޙް ބޭރުކުރުމުގެ ޖާގަ ގާނޫނީ ގޮތުން ހުޅުވިގެންހިނގައްޖޭ 12 މެންބަރުން މިތަނަށް
ވަނުމާ އެކީގައި. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ގޮވާލަން އެ މައްސަލަ މިއަދުން މިއަދަށް ތާވަލުކޮށް މަސީޙް
މިތަނުން ބޭރުކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު އަދި ގޮވާލަން، އަޅުގަނޑު 1 ފެބުރުާަ ރީގެ ޙުކުމް މިއަދު ބައިބަޔަށް އެހެރަ
ތަންފީޒުވަމުންދަނީ. މިއަދު ބައިބަޔަށް އެހެރަ ތަންފީޒުވެގެންދަނީ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި 1 ފެބުރުވަރީގެ ޙުކުމް
ތަންފީޒުކުރަން މިތަނުގެ އަމީންޢާއްމު މަސައްކަތްކުރުމާ ގުޅިގެން ދެން ކަންތައް ވެގެންދިޔަ ގޮތެއް ނޭނގުނު ކަމުގައި
80

ވީނަމަވެސް. ޢަމީންޢާއްމު ވަޒީފާއިން އިސްތިއުފާދޭންޖެހުނު ސަބަބު ހޯދައި، އަނެއްކާ އަލުން އަނބުރާ އަމީންޢާއްމު މި
ތަނަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. މި މަޖިލިސް ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. މަޖިލިސް ރަނގަޅުވެގެން ނޫން ގޮތަކަށް ތިމާ
އަމިއްލަ ނަފްސު ތިމަންނަ އަމިއްލައަށް އިޞްލާޙުވެފައި ނޫނިއްޔާ އެހެން މީހުންނަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު اله ޚަލީލަށް.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަން ފަށާއިރުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް ކަމެއް
ހަނދުމަފުޅުކޮށްއެރުވުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދާނީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 9 ވަނަ
މާއްދާގެ (ނ) ބުނާ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމުގައި، ރިޔާސަތުގައި އިންނަވާ ބޭފުޅަކު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މި ކުރައްވާ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވަޑައިނުގެންނެވޭނެ ކަމަށް ވަރަށް ސާފު ބަހުން ވިދާޅުވެފައި
އޮވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން
މަނިކުފާނު ވެސް ބަހުސްގައި ބައިވެރިވަޑައިނުގެންނެވުން. އަޅުގަނޑު މަނިކުފާނު ތި ތަނުގައި އިންނެވީމާ މަނިކުފާނަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް މި ވަގުތު މުޚާތަބުކުރަނީ. މީގެ ކުރީގައި އިންނެވި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ނައިބު ރައީސް ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ތަން އަޅުގަނޑަށް ފެނިފައިވާތީ އެ ވާހަކަ
ހަނދުމަފުޅުކޮށްއެރުވުމުގެ ގޮތުން އެ ވާހަކަ މި ދަންނަވާލީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ
އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނެއް. އެ ގާނޫނު އަދިވެސް ފާސްކުރެވުނީތީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، އޭގައި އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންތަކެއް ހުރި ކަމަށް ވާނަމަ އިޞްލާޙުކުރުމަކީ ހަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު މިހެން ދަންނަވާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ރާއްޖޭގެ ނިޒާމު މިހާރު މި
އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި ވެރިކަމުގެ ވޯޓު 23 ސެޕްޓެންބަރުގައި ނެގުނު ހިސާބުން ފެށިގެން، މިހާރުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ނާކާމިޔާބުވެވަޑައިގެންނެވި ހިސާބުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ
ޤާއިމުކުރެވިފައި ހުރި ނިޒާމުގެ އެކިއެކި ކަންތައްތައް ފުރޮޅިގެންދާ މަންޒަރު. މިއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑަށް މިހާރު
ގަބޫލުކުރެވެނީ ޙުކުމްތަކެއް ހުރިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، ޕީ.ޕީ.އެމް ވެސް މިހާރު މި އޮތް ނިޒާމުގެ ތެރޭން
ފުރޮޅިގެންގޮސް އެހެން ދިމާލަކަށް އެނބުރިދާނެކަމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް ކަމަށް އެނގޭ ހިނދު، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ
މިދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، ޕީ.ޕީ.އެމް ވެސް ރައީސް ޔާމީން މިހާރު އެ ހުންނެވީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ރައީސްކަމުގެ މަޤާމުގައި.
81

އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އެ އޮތްއޮތުން ބަދަލުވެ އެހެން ބޭފުޅެއްގެ އަތްމައްޗަށް ދިއުމަށް ޙުކުމް އައުމަކީ ހަމަ ވަރަށް
އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފުރޮޅިގެންދާ ގޮތްތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެކަން އެނގިހުރެ އަޅުގަނޑު
މި ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ހަމަ އޮންނަންޖެހޭނެ ގާނޫނެއް. އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަން އޮތީ، މި ގާނޫނު މިހެން އޮންނަންޖެހޭ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން ވެސް، ރާއްޖޭގައި މިހާރު؛ ދެންމެއަކު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔަ އިއްޒަތްތެރި ވަރަށްގިނަ މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންގެ ގޮނޑިއާ ދޭތެރޭގައި ގޮތްތަކެއް
ނިމިގެންދިޔަ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔަ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން އަޅުގަނޑުގެ އަޚުންގެ ގޮތުގައި
މިކޮޅުގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްކުރެއްވި ގިނަ މެންބަރުންތަކެއް، ހުރިހާ މެންބަރުން ކަހަލަ ގޮތަކަށް
ވަޑައިގެން މިހާރު މަސައްކަތްޕުޅުކުރައްވާކަން. އެއީ ވަރަށް އުފާކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް އުފެދޭ ސުވާލަކީ، ރާއްޖޭގެ
ނިޒާމުތައް ބައްޓަންވެފައިވާ ގޮތުން، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ފަނޑިޔާރުގޭގައި މިހާރު ޙުކުމްތައް ބަދަލުވެގެންދާ ގޮތަށް
ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާނީ މީގެ ކުރީގައި އޮތް ޙުކުމްބާއޭ މިހާރު މި އައި ޙުކުމްބާއޭ. އެއީ ހަމަ
ސުވާލުއުފެދޭ ކަންތައްތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ސުވާލުއުފެދޭ، ކޮން ނުފޫޒުތަކެއް އޮވެގެންބާއޭ
މީގެކުރީގައި ޙުކުމް އައީ. މިހާރުގެ ޙުކުމް އައީ ނޫނިއްޔާ ނުފޫޒުތަކެއް އޮވެގެންބާއޭ. މީގެތެރެއިން ކޮން ޙުކުމަކަށްބާއޭ
ރައްޔިތުން ތަބާވާންވީ. މީ އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލުއުފައްދަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި އޭގެއިތުރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ގޮތުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައި ހުރި ބައެއް މުއައްސަސާތަކުން ވެސް މީގެ
ކުރީގައި އެ ބޭފުޅުން ނަންގަވާފައި ހުރި ސްޓޭންޑު ބަދަލުކޮށް، މުޅިން އާ ސްޓޭންޑުތަކެއް، ތަޢާރަޟުވާ ސްޓޭންޑުތަކެއް
ނަގަމުންގެންދާ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ 23 ސެޕްޓެންބަރަށް ފަހުގައި. އެހެންވީމާ، އޭރުގައި
ނުފޫޒުތަކެއް އޮތީތޯ. ނޫނިއްޔާ މިހާރު އާ ނުފޫޒުތަކެއް ވަނީތޯ މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ސުވާލުކުރާނެ
ކަންތައްތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަމާހިނގާ، ދައުލަތެއްގެ، މި ދައުލަތުގެ އެންމެ ވަރުގަދަ ބާރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީ
ބުނާ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަކީ ވެސް ނަޒާހާތްތެރި ބަޔަކަށް ވެގެން،
އަޚްލާޤީ ގޮތުން ރަނގަޅު ބަޔަކަށް ވެގެން، ދެންމެއަކު މި ތަނުގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި
ފަދައިން ތަޢުލީމީ ރަނގަޅު ބަޔަކަށް ވެގެން ނޫނިއްޔާ މި ޤައުމު ހަމަޔަކަށް އެޅުވުމުގައި އެއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ އެއްކޮޅުން ނަޒާހާތްތެރި ތަނަކަށް ވުން
އެއީ ލާޒިމުކުރާ ކަމެއް. އެއާއެއްކޮށް ދައުލަތުގެ ހުރި އެހެން މުއައްސަސާތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ އިތުބާރު
އުފެދޭ ގޮތަށް ކަންކަން ހިނގުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމަކަށް ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް
އިންސާފު ހޯދައިދޭން އޮންނަ ފަނޑިޔާރުގެ އަދި ރައްޔިތުންނަށް އިންޞާފު ކަށަވަރުކޮށްދޭތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ
ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ހުންނަ މިނިވަން މުއައްސަސާތައް؛ އެ މުއައްސަސާތަކުން އަދާކުރާ ދައުރު އިތުބާރު
ހިފޭކަހަލަ ގޮތަކަށް ކުރިއަށްގެންދިއުން ވެގެންދާނެ ދައުލަތެއްގެ ނިސްބަތުން ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވޭނެ އެންމެ މުހިންމު
82

އެއް މަސައްކަތަށް. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކުރަންވީ އެ މަސައްކަތް. އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު ވެގެން މިދަނީ، އެ އޮތުން ވެގެން މި ދަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މާކެޓުގައި ވިއްކާ
މުދަލެއްގެ ގޮތުގައި ބަދަލުވެގެންދާދިއުން ހުއްޓުވާ އެއްޗަކަށް. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުން އެބަ ގަބޫލުކުރޭ އެކަހަލަ
ފުރުޞަތުތަކެއް އޮވެއްޖެއްޔާ ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ޕާޓީ
ބަދަލުކުރެވިގެންދަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި އިނާޔަތްތަކަކާއި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.
އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاަلهއށް. ދެން
اله
ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު އަޙްމަދަށް. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަކީ ރާއްޖޭގެ މިހާރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސްގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ޢަބްދުاله ޔާމީނާއި މެޑަމް ފާޠިމަތު އިބްރާހީމް ދީދީ ގެންގުޅުނު ބޮޑު މަޅިފައްޗެއް.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހިފައި ހައްޔަރުކުރަން ގެންގުޅުނު ބޮޑު މަޅިފައްޗެއް. އެ މަޅިފަތި އެބަޖެހޭ އަތުލަން
އަޅުގަނޑުމެން. 23 ސެޕްޓެންބަރުގައި ރައްޔިތުން ވަނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ކިބައިން، މެޑަމް ފާޠިމަތު އިބްރާހީމްދީދީގެ
ކިބައިން އެ މަޅިފަތި ރައްޔިތުން އަތުލާފަ. ދެން އޮތީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން އެ މަޅިފަތި އަތުލީމާ އެ ހިސާބުން އެ ނިމުނީ. މާތްاله ރަޙްމަތްފުޅާއި މިންވަރުފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިއަދު. އަޅުގަނޑުމެން 12 މެންބަރުން. ހަމައެކަނި 12 މެންބަރުންނެއް ނޫން. 12
މެންބަރުންނާ އެއްކޮށް އަދި އެހެނިހެން މެންބަރުން ވެސް، ގާތްގަނޑަކަށް 16 ވަރަކަށް މެންބަރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތުނުދީ މިދެންނެވި އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނެއް ހެދީ. ކޮބައިތޯ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤު؟ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޑު؟ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުތަކާ ޚިލާފަށް. ރާއްޖޭގެ ބަންޑާރަ
ނައިބު؛ ވަރުގަދަ ފަލަ އަނިލް، ދުސްތޫރީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ދިޔައީ. އެ ހިފައިގެން ދިޔައީ.
އަޅުގަނޑުމެން ދިޔައިރު ވެސް ދެންނެވިން، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު އެއްޗެކޭ. ތިއެއް ނުހެދޭނޭ. ދުނިޔޭގައި މިއަދު
އުވެމުންދާ އުސޫލުތަކެއް މިއީ. ހިފައި ހައްޔަރުކޮށްގެން، މީހުންނަށް އަނިޔާވެރިކޮށްގެން، ހަންމުށިއަޅައިގެން، ޗޭންބްލޮކް
ޖަހައިގެނ ބޭނުން ކަންތައް ކުރުން. އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. ޕީ.ޕީ.އެމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެސް މިތިބީ. ރައީސް
83

މައުމޫންގެ ފަހަތުގައި މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެން. ސާބިތުކަމާ އެއްކޮށް މިތިބީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މާތް اله ރަޙުމަތްފުޅާއި
މިންވަރުފުޅުން ލަސްތަކެއް ނުވެ ޕީ.ޕީ.އެމް އޭގެ ޙައްޤަށް ރުޖޫޢަވާނެ. ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ދަންނަވާލަން އޮތީ، ރައީސް
ޔާމީނޭ ތިޔަ އަނިޔާވެރިކަމުގައި އަބަދު ނުހުރެވޭނެ ވާހަކަ. 3 މީހުންގެ ކޮޓަރިއަކުން ކިހިނެއްތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
މެންބަރުންގެ ގޮނޑި ގެއްލުވޭނީ. ޢަލީ ވަޙީދަކާއި ޔޫސުފަކާ ކަލޭމެން ގޮނޑި ގެއްލިއްޖޭ ބުނީމަ ގޮނޑި ގެއްލޭތޯ.
ކޮބައިތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ވަކާލާތުކުރަން ތިބި މެންބަރުގެ ޒިންމާތަކާއި
މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް؟ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެކަންކަމެއް ނުކުރެވޭނޭ. މާތް اله ރަޙްމަތްފުޅާއި މިންވަރުފުޅުން
އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ކާމިޔާބުކޮށްގެން. ފެންސްތައް ވެސް ނައްތައިލާނަން. މިނިވަން ކަން ވެސް ހޯދައިދޭނަން. ބާރާއި
އާރާއި ލިބުނީ. ޔާމީނަށް ވެރިކަން އަތުން އެ ދިޔައީ ބީވެގެން ކުޑަކުޑަ ހިނދުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި. ކިހިނެއްތޯ ވީ؟
ކުރެވުނުތޯ ކަމެއް؟ މިއަދު އަޅުގަނޑު އައިލެންޑް އޭވިޝަނަށް ދިޔަތަނާ ބުނީ 4 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ދަރާ އެބައޮތޭ.
ކީއްވެގެންތޯ؟ ޕީ.ޕީ.އެމުން ޓިކެޓު ނަގައިގެން ލާރިނުދީ އޮތް ވާހަކަ. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއަށް ދިޔައީމަ ބުނީ ކީކޭތޯ؟ ނެތޭ
ދޭނެ ލާރިއެއް މި ތަނުގައި. ކީކޭތޯ އެޗް.ޑީ.ސީއަށް ދިޔައީމަ ބުނީ؟ ނެތޭ މިތާ އެއްޗެއް. ޔާމީން ކެމްޕޭނަށް
ޚަރަދުކޮށްކޮށް ހުސްވިއްޔޭ. ޔާމީންގެ ކެމްޕޭނެއްތޯ މި ކުރީ އަޅުގަނޑުމެން؟ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޙައްޤުތައް ހޯދައިދޭން
މަސައްކަތްކުރަން ތިބި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާ ދޭތެރޭ އިހާނެތިކޮށް ކޮން ފަދަ ހަޑިހުތުރު ގޮތަކަށްތޯ
އަޅުގަނޑުމެންނާ ދޭތެރޭ ކަންތައް ކުރީ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވަގުންނަށް ހެދީ. ބާޣީންނަށް ހެދީ. ރައީސް ޔާމީނޭ
ބާޣީއަކަށް ވީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاަلهއށް.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު މި
ބަހުސްކުރެވެމުންދާ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އޮންނަން އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމޭ. ހަމައެއާއެކީގައި ރިޔާސަތަށް
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު މި ބަހުސްގައި މި ވާހަކަދެކެވެމުންދާ ގޮތަށް ހަމަ އެ އުސޫލުން ވާހަކަދެއްކުމުގެ
ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަމޭ. އެހެން މިދަންނަވާލީ މީގެކުރިން މިއަދު މި ބަހުސް
ފެށިގެން މިހާތަނަށް އައި އިރު ، ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ވާހަކަ ފައް ޓަވަމުން އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނުގެ ވާހަކަ
ވިދާޅުވެފައި، ދެން އެ ބޭފުޅުން ހަމަ ދައްކަވަން ބޭނުންފުޅު ހުރިހާ ވާހަކައެއް ދައްކަވަންދެން ރިޔާސަތުން އެ ފުރުޞަތު
ދެއްވަމުންގެންދަވާތީ، އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެ ފުރުޞަތު ދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަމުން މި ވާހަކަ މިދަންނަވާލީ.
84

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިރުދޮށުން ޖެހެމުން އައި ވައިރޯޅި ހުޅަނގަށް ބަދަލުވެއްޖެ. އިއްޔެ ތަޢުރީފާއި ސަނާއިން
ހުސްވުމެއް ނެތި ވާހަކަދައްކަމުންދިޔަ ދޫތައް މިއަދު އޭގެ އަނެއްކޮޅަށް ބަދަލުވެއްޖެ. މިއަދު ސުޕްރީމް ކޯޓު ވަރުގެ
ކޯޓެއް ނެތް ކަމަށް ބައެއް ބޭފުޅުން މި ތަނުގައި ވިދާޅުވަމުން އެބަ ގެންދަވާ. އިއްޔެގައި ކަމުނުދިޔަ ފަނޑިޔާރުން
މިއަދު ކަމުހިނގައްޖެ. ޝަރްޢީ ނިޒާމު ވެސް އިއްޔެ އޮތީ ގޯސްކޮށް ކަމަށް ބުނެ، މިއަދު ރަނގަޅު ކަމަށް އެބަ
ވިދާޅުވޭ. މިއީ ދުނިޔެ ދައްކަމުންދާ ޙަޤީޤަތް. އެ މީހަކާ އެއްކޮޅަށް ކަމެއް ނިމިގެންދާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އެކަން ނިންމަން
ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ރަނގަޅު ބަޔަކު ނޯވޭ. އަދި އެ ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ކަމެއް ނިމިއްޖެއްޔާ އެކަން ނިންމި ފަރާތްތަކަށް ވުރެ
ގޯސް ފަރާތްތަކެއް ވެސް ނުހުރޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތަކީ، ވަކި ފިކުރެއްގައި، ވަކި ޕާޓީއެއްގެ ވަކި ލޯގޯއެއް
ހިފައިގެން ނިކުމެ އިންތިޚާބެއް ކާމިޔާބުކޮށް އަތުވެއްޖެއްޔާ، އެ އިންތިޚާބުގެ މުއްދަތު ނިމެންދެން ހުންނަންޖެހޭނީ އެ
ހިޔާވެހިކަމުގެ ދަށުގައި ކަމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ އަބަދުވެސް ގަބޫލުކުރާ އުސޫލު. ވަކި މިއަދަކު ނޫން. 17 ވަނަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރީ ޕާޓީ ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ ރައްޔިތުން އެ މީހާ އިންތިޚާބުކުރި
ހައިސިއްޔަތު ގެއްލިއްޖެއްޔާ އޭނައަށް އަދަބެއް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް. އޭ ގެ މާނައަކީ އޭނަ އިންތިޚާބުކުރި ގޮނޑީގައި
އޭނައަށް އިނދެވިގެންނުވާނެ ކަމަށް، އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާ
ގާނޫނު، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފު ކަމަށް ވިދާޅުވެ، މި ތަނުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވަރަށް ވަރުގަދައަށް
ވާހަކަދައްކަވަމުން ގެންދަވާއިރު، އެ ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ ކޮންމެ ކަމެއްގެ ވެސް އެންމެ ފަހުބަސް ބުނާނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުންނޭ. ދައުލަތުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުންނޭ. އެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި ގާނޫނު ބާތިލުކުރާނެ
ޖާގައެއް ނެތް ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި އޮތްއިރު ، އެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެހެން ވިދާޅުވީމަ، އެ ވިދާޅުވިވިދާޅު ވުން
ކަމަކުނުދިޔަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ވެސް ނިންމާނިންމުން، އެ ނިންމުން
ނިމޭނީ ކޮންއިރަކުންތޯ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ އެންމެ ފަހުގެ ނިންމުން ކަމަށް ވާއިރު، ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާ
ނިންމުމެއް ނިމިގެންދާނެ ދުވަހަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އިން ތިޒާރުކުރަންޖެހޭ. މިއަދު ނިންމާނިންމުން އޭގެތެރެއަށް ވަކި
އިތުރު ކަންތައްތަކެއް ނުވަދެ، މާދަމާ އަނެއްކާ އެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކޮށްފައި އެހެން ގޮތަކަށް ނިންމުމުގެ ބާރު މި
ޤާނޫނުއަސާސީން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ލިބޭތޯ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ. ޤާނޫނއަސާސީއަކީ ހަމައެކަނި
ތިމާމެން ބޭނުންވީމާ، ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް މާނަކުރަން އޮންނަ އެއްޗެއް ނޫން. މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި
އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ބާރު ލިބިގެނެއް ނުވާނެ. ހަމައެކަނި އިޞްލާޙުކުރަންޖެހިފައި އޮތީކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހެއް
ނޫން. އިޞްލާޙުކުރަންޖެހިފައި އޮތީކީ ސުޕްރީމް ކޯޓެއް ވެސް ނޫން. އިޞްލާޙު ކުރަންޖެހިފައި އޮތީކީ ދައުލަތުގެ އެހެން
މުއައްސަސާތަކެއް ވެސް ނޫން. އިޞްލާޙުކުރަންޖެހިފައި އޮތީ އަޅު ގަނޑުމެން އެންމެގެ ހިތް. އިޚްލާޞްތެރިވާންވީ.
ހަމައެކަނި އިޚްލާޞްތެރިވުމަކީ ތިމާ ބޭނުންވާ ކަމެއް ނުވީމާ، ނުވަތަ ތިމާ ބޭނުންވާ ކަމެއް ވީމާ، ދައްކަން އޮންނަ
ވާހަކައަކަށް ވެގެނެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅު ގަނޑުމެން ވޭތުވެގެންދިޔަ 5 އަހަރު ދިވެހިރާއްޖެއަށް
85

ހޯދައިދިން ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީގެ ވާހަކަ ދައްކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ފުރުޞަތު އޮންނަންވާނެ. އެއީ
މިއަދު ރިޔާސަތުން ޖާގަދެއްވަމުން ގެންދެވި ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނާތީ. އަޅުގަނޑު އެ މަންޒަރު ބަލަން އިނީ.
އެ އަޑުތައް އަހަން އިނީ. މިތާގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ބުނާ ގޮތުން ބަހުސްގައި ވާހަކަދެއްކޭނީ އެ
ދުވަހަކު ހުށަހެޅި ބަހުސްކުރަމުންދާ ބިލަކަށް. އެނޫން ހާލަތްތަކެއްގައި ރިޔާސަތުން ބަހުސް ހުއްޓުވާލުވުމުގެ ޖާގަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ރިޔާސަތަށް ހޯދައިދީފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަމުންދިޔައީ އެ މަންޒަރެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުންދިޔަ މަންޒަރަކީ، އެ މީހަކު ތެދުވެ އެ މީހެއްގެ
ހިތުގައި ހުރި ހުރިހާ ޝުޢޫރެއް މިތަނަށް ބަންޑުންކޮށްލުމުގެ ޖާގަ ރިޔާސަތުން ދެއްވަމުންގެންދެވީ. ފަހަރެއްގައި ވެސް
އަޅުގަނޑު މި އިޝާރާތްކުރަނީ މި ވަގުތު މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނެވި ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މުޙައްމަދަކަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަ މިދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑު މިއަދު
ވެސް ފަޚުރުވެރިވޭ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑަށް ވޯ ޓުދެވުނީތީ. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން
ބޭނުންވަނީ އެ ގާނޫނު އޮންނަން. އެފަދަ ގާނޫނަކާ އެކީގައި ކުރިއަށްދާން ބޭނުންވަނީ. އަޅުގަނޑަށް ވޯޓުދެއްވި
ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް ނުވޭ އަޅުގަނޑު ޕީ.ޕީ.އެމް ދޫކޮށްފައި އެހެން ޕާޓީއަކަށް ދާކަށެއް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް
ހުންނާނީ ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވާލަން. ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި ޕާޓީ މިހާރު މި އޮތް ގޮތް ނޫން ގޮތަކަށް
ބަދަލުވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑެއް ހަމަގައިމު ވެސް އެގޮތުގައި ދެމިއެއް ނުހުންނާނަން. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ގޮޑި ގެއްލުނު
ކަމަށް ވިޔަސް ، އަޅުގަނޑުގެ އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުގެ ގޮނޑި ގެއްލުނު ކަމަށް ވިޔަސް އަޅުގަނޑު
އެކަމަކާ ފަރުވާލެއް ނެތް. އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިހާއީ ޙުކުމެއް އިއްވާފައި އޮންނާނެ
ޕީ.ޕީ.އެމް މިހާރު ހިނގަމުންދަނީ ރަނގަޅަށް ކަމަށް. މައްސަލަ އެނޫން ގޮތަކަށް ނިމިގެންދާ ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑެއް އެ
ނިމިގެންދާދިއުމާ އެކީގައި ކުރިއަށްދާކަށް ނެތިން. އެ ވާހަކަ؛ އަޅުގަނޑު ދައްކާ ވާހަކައަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެހެން މެންބަރަކަށް ރިޔާސަތުން ދެއްވައިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު އެދެން އަޅުގަނޑުމެން ގެ
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުގެ އަރިހުން ޕާޓީގެ ވަގުތު އިތުރަށް އޮތިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް އިތުރު ވަގުތު ދެއްވަން. އާދެ!
އެހެން މިދަންނަވާލީ، އަޅުގަނޑު މި ބަހުސްގައި ވާހަކަނުދައްކަން ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، ވާހަކަދައްކާލަންޖެހުނީ
ސަބަބުތަކެއް ހުރީމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާ ދިގުކޮށް ދައްކާކަށް ނޫން މި އުޅެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ
ވެސް ހިތުގައި ހުރި ޝުޢޫރުތަކެއް މި ތަނަށް ފާޅުކޮށްލުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ލިބެންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު މި ދައްކަމުން ގެންދާ ވާހަކައަށް ހުރަސްއެޅުމުގެ ގޮތުން މެންބަރުން ވާހަކަދައްކާއިރު ރިޔާސަތުން އެބަޖެހޭ އެ
މެންބަރުން ހުއްޓުވަން. އެއީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އޮތް ގޮތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
86

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވާލަން. މިހާރު ވާހަކަދައްކަމުންގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ
ވާހަކަފުޅު އަޑުއައްސަވަން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ތިއްބެވުން އެދެން. މިދެންނެވީ، އެ އްވެސް އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އުނދަގޫވާ ގޮތަށް އަނެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވާހަކަދެއްކުމަކީ ގަވާއިދު ތަންދޭ
ކަމެއް ނޫން. އެހެންކަމުން، މި ވަގުތު ވާހަކަދެއްކުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވާފައިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު
ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިގެ ވާހަކަ ވެސް ނިކަން ރަނގަޅަށް ދައްކާލެވިދާނެ. ކޮރަޕްޝަނާއި
ފަސާދައިގެ ވާހަކަ މިއަދު މި ތަނަށް ތެދުވެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން އަޑުހަރުކޮށް ބާރަށް ދައްކަމުންގެންދާއިރު،
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ނިމިގެންދިޔައިރު ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިގެ ކަންތައްތައް ހުރީ ކިހާވަރަކަށްތޯ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ. މިއަދު މިތާނގައި ކުރިން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިގެ ވާހަކަދެއްކެވި
ބޭފުޅުން އެއަށް ތަޢުރީފުކުރައްވައި މިއަދު ވާހަކަ ދައްކަމުންގެންދާއިރު އެއީ ހަމަ އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކީގައި ދައްކާ
ވާހަކަތޯ އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލުކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި ޔޫތު މިނިސްޓަރާއި، ފޮރިންގ
މިނިސްޓަރާއި، ޑިފެންސް މިނިސްޓަރާއި، ހެލްތު މިނިސްޓަރާއި، އަދި މިނޫން ވަޒީރުން ފައިސާއަށް
ޚިޔާނާތްތެރިވެވަޑައިގެން ވާހަކަ ނުވަތަ އެ މިނިސްޓްރީތަކުގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުން ފެންނަން ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ
ކީއްވެގެންތޯ މިއަދު އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޑަށް ބާރުލާފައި ނުދެއްކިގެން މި އުޅެނީ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލު
އުފައްދަން އެބަޖެހޭ. އިޚްލާޞްތެރިކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެ ވާހަކަ ދެއް ކިދާނެ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކެރިހުރެގެން ސާބިތުކަމާ އެކީގައި މިދަންނަވަނީ، ވޭތުވެގެން މި ދާ 5 އަހަރަށް
ވުރެ ދިވެހިރާއްޖެ ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީ ހޯދައިދިން 5 އަހަރެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ދެކިފައެ އް ނުވާނެ.
ރައްޔިތުންނަށް މިއަށްވުރެ ލާބަޔާއި މަންފާކުރަނިވި 5 އަހަރެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ދެކިފައެއް ނުވާނެ. ދި އްދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިއަދު ރައީސް ޔާމީނަށް ފާޑުވިދާޅުވަމުންދާއިރު ދިއްދޫ ދާއިރާއަށް މިއަށްވުރެ ބޮޑު
ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީ ގެނެސްދިން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ވާހަކަދައްކަމުންގެންދަވާ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު މަޑުކޮށްލައްވާ! ވާހަކަދައްކަވަމުންގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލައްވާ! ނިޒާމީ މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅުމަށްޓަކައި މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދަށް.
87

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢަބްދުއްރަޙީމަކަށް އެ ގޮތަކަށް ވާހަކައެއް ނުދެއްކޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާ މުޚާޠަބުކޮށް ވެސް ވާހަ ކަދައްކާފައި އޮންނާނީ. ޢަބްދުއްރަޙީމް ވިދާޅުވީ، ދި އްދޫ ދާއިރާގެ
މެންބަރަކީ އެއްވެސް ސަޕޯޓެއް، ތާއީދެއް ނެތް މެންބަރެކޭ. ތާއީދު އޮތްކަން މިހާރު އޮންނާނީ ޢަބްދުއްރަޙީމަށް
ދައްކައިލާފަ. ތާއީދު އޮތްކަން އޮންނާނީ ޢަބްދުއްރަޙީމަށް ދައްކާފަ. އެ މަނިކުފާނު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިށީނދެވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. މިހާރު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިހާރު
ވާހަކަދައްކަމުނގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ، ވިލުފުށީ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލަށް ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދައްކަމުންގެންދާއިރު
ވިލުފުށީ ދާއިރާއަށް މިއަށްވުރެ ބޮޑު ތަރައްޤީއަކާއި ކުރިއެރުމެއް ގެނެސްދިން ސަރުކާރެއް މި ރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ދެކެފައެއް
ނޯންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލަދެއްވާ! 25 މިނެޓު އަދި ބާކީ އެބައޮތް. އެހެންކަމުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ މިތާނގައި އެހެން މެންބަރުން ވެސް
ވާހަކަދައްކަމުންގެންދިޔައިރު ވާހަކަދެއްކީކީ ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލަކަށް ނޫން. އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ
88

ރިޔާސަތުގައި ދެންނެވިން، އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަން ވެސް މިއަދު ޖާގަދެއްވަންވާނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ތި ބޭފުޅުން ދެއްވަންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބްރިޖު އެޅީމަ ބްރިޖު
ކަމުދެއޭ، އަގު ބޮޑޭ ވިދާޅުވާއިރު ކީއްވެގެންތޯ އެމް.ޑީޕީގެ ވެރިކަމުގައި ބްރިޖު ނޭޅީ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ސުވާލުކުރަން ބޭނުން. ކީއްވެގެންތޯ 25 ބުރިއަށް އިމާރާތެއް ނެހެދީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ސުވާލުއުފައްދަން ބޭނުން.
ކީއްވެގެންތޯ ހުޅުމާލޭގައި 2 ވަނަ ފޭސް ނުހިއްކީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ސުވާލުކުރަން ބޭނުން. ކީއްވެގެންތޯ ހުޅުލޭ
އެއަރޕޯޓް އެއް ބިލިއަނުގެ މަޝްރޫޢެއް އެތާނގައި ނުހިންގީ. އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލުކުރަން ބޭނުން. މި ކަންކަން
ކުރަން ނޭނގުނީމާ، މި ކަންކަން ކުރުމުގެ ވިސްނުން ނެތީމާ، މި ކަންކަން ކުރުމުގެ ޚިޔާލު ނެތީމަ، މި ކަންކަން
ކުރުމުގެ ފިކުރުނެތީމަ، ދެން މިއަދު ކޮން ވާހަކައެއްތޯ ދައްކާނީ؟ މިއަދު ދެއްކޭނެ ވާހަކައެއް ނޯންނާނެ. މިއަދު ދެއްކޭނެ
ހުއްޖަތެއް ނޯންނާނެ. މިއަދު ކުރެވޭނެ ބަހުސެއް ނޯންނާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވަން މިއަދު
ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވަން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ވެރިކަމެއްގައި މި ރާއްޖެއަށް ހޯއްދަވައިދެއްވި
ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި. އެ ވަރުގެ ވިޜަނަރީ ލީޑަރެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ނުދެކޭ. ހަޖަމުކުރެވުނަސް
ނުކުރެވުނަސް މިއީ މިކަން އޮތް ގޮތް. މިއީ މި ކަމުގެ ޙަޤީޤަތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު
އޮންނަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެ ގާނޫނު އޮންނަންޖެހޭ. އެއީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގާނޫނެއް. ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް
ނުވޭ، ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަކި ފިކުރެއްގައި ވޯޓުދިނީމާ މާދަމާ އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނަށް އައިއްސަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ފައިދާއަށް ޓަކައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ޓަކައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖާހާއި އިއްޒަތަށްޓަކައި އެހެން ޕާޓީއަކަށް ބަދަލުވާކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
ބޭނުމެއް ނުވޭ. މިއީ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތް. މި ޙަޤީޤަތާ އެކީގައި ކުރިއަށްދާންވާނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަކީ މަޖިލީހުގައި ދައްކާ ވާހަކަ އަޑުއަހަން ވަރަށް ކަނުލާ ފަރުވާތެރިކަމާ އެކީގައި ތިބޭ ރައްޔިތުން.
އެހެންވެގެން މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ތާއީދުކުރަމޭ އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އޮންނަން. އެ ގާނޫނަށް
ވޯޓުދެވުނީތީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އުފާކުރޭ އަޅުގަނޑު ވޯޓުދިނީތީ. އަޅު ގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން
އަޅުގަނޑަށް ތާއީދުކުރޭ. އެކަން އޮންނާނެ ދެންމެގައި ތި ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން، ނިމިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ
ވޯޓުން ދައްކައިދީފަ. ނިމިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ވޯޓުން އޮންނާނީ އެކަން ދައްކައިދީފަ. އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އައްސަރިބަހާއި ސާބަސް ރައްދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މިތާނގައި
ރައީސް ޔާމީނުގެ އަނިޔާވެރިކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ، ކީއްވެގެންތޯ އެ ބޭފުޅުން ހަނދުމަފުޅުނެތީ ޢަބްދުاله ޤާޟީ
ރޭގަނޑު ދަންވަރު ނިދާފައި އޮއްވާ ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ބާރުގެ ބޭފުޅުން ފޮނުވައިގެން ހިފައި ހައްޔަރުކޮށްގެން
އެކަހެރިކޮށްފައި ނުވަތަ ރަހީނުކޮށްފައި ބެހެއްޓި ވާހަކަ ކީއްވެގެންތޯ މިއަދު މިތާ ނުދެއްކިގެން މި އުޅެނީ؟ ކީއްވެގެންތޯ
މި ވާހަކަ އަޑުއަހަން ނުކެރިގެން މި އުޅެނީ؟ އެއީ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ކުރި ކަމެއްތޯ؟ އެއީ ޢަދުލުއިންޞާފުގެ
89

ދާއިރާއިން ބާރު ހޯދައިގެން ކުރި ކަމެއްތޯ؟ ވިދާޅުވެދެއްވާ! ކީއްވެގެންތޯ ޤާސިމް އިބްރާހީމް ހައްޔަރުކުރި ވާހަކަ މިއަދު
ނުދެއްކެނީ؟ ކީއްވެގެންތޯ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޣައްޔޫމް ދޫނިދޫގައި އެކަހެރިކޮށްފަ އި ބެހެއްޓި ވާހަކަ މިއަދު
ނުދެއްކެނީ؟ އެއީ ކޮންކަހަލަ ގާނޫނެއްގެ ދަށުން ކުރި ކަމެއްތޯ؟ ކޮން ގާނޫނަކުން ބާރު ލިބުނު ކަމެއްތޯ؟ ކޮންތާކު އޮތް
ޢަދުލުއިންޞާފެއްތޯ އެއީ؟ އެހެންވީމާ، މިއަދު ތި ބޭފުޅުން ތި މަސައްކަތްކުރައްވަނީކީ ޤައުމުގެ ޙައްޤު ގައެއް ނޫން.
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައެއް ނޫން. މި ޤައުމަށް ލާބަޔާއި މަންފާ ހޯދައިދޭކަށް ނޫން. ޤައުމިއްޔަތުގެ ޙައްޤުގައެއް ނޫން.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޙައްޤުގައެއް ނޫން. މާތްވެގެންވާ އިސްލާމް ދީނުގެ ޙައްޤުގައެއް ނޫން. ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ
ފައިދާއަށްޓަކައި، ލާބައަށްޓަކައި، ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ކުރިއެރުމަށްޓަކައި، ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ތަނަވަސްކަމަށްޓަކައި، ތިޔަ
ބޭފުޅުންގެ ޖާހާއި އިއްޒަތް މަތިވެރިކުރުމަށްޓަކައި ތި ވާހަކަދައްކަނީ. އެހެންނޫންނަމަ، ތިޔަ ބޭފުޅުންނަށް މިއަދު ވެސް
އަޑަށް ބާރުލާފައި ޢަބްދުاله ޤާޟީ ހައްޔަރުކުރި ވާހަކަ ދެއްކެންޖެހޭނެ. ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޓެރަރިޒަމްގެ
ދަޢުވާކުރީމަ އެކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން ވާހަކަދައްކާއިރު މި މަޖިލީހުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ޓެރަރިޒަމްގެ
ގާނޫނުގެ ދަށުންނޭ އޭނައަށް އަދަބުދީފައި ވަނީ. އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބުދީފައި ވަނީ. ތީގެތެރެއިން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު
ވިދާޅުވެދެއްވާ އަޅުގަނޑަށް ޢަބްދުاله ޤާޟީ ހައްޔަރުނުކުރޭތޯ. ވިދާޅުވެދެއްވާ! ޢަބްދުاله ޤާޟީ ހައްޔަރުކޮށްގެން 22 ރޭ
22 ދުވާ ވަންދެން މުޒާހަރާކުރެއްވި ބޭފުޅުން ނޫންތޯ މިއަދު އެ ހަނދާންނެތިގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަނޑުމެން ނޫންތޯ އެ
ވާހަކަ ދެއްކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ވަރަށް ކެރިހުރެގެން ސާބިތުކަމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ސަރުކާރު، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރަކީ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ދްުށ އެންމެ ކާމިޔާބު ސަރުކާރޭ. އެންމެ ކާމިޔާބު
ސަރުކާރޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އުފާވަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އުފާވަނީ ރައީސް ޔާމީނު ފުރަތަމަ މަލްޓިޕާޓީ ޑިމޮކްރަސީގެ
ތެރެއިން 5 އަހަރުގެ ދައުރެއް ފުރިހަމަކުރައްވާތީ. އެކަން ކީއްވެގެންތޯ ކެނެރީގޭ ނަޝީދަށް ނުކުރެއްވުނީ؟
އޮޅުވާލި އޮޅުވާލުން އޮތްތާނގައި ބާއްވާފައި އެކަނިމައިއެކަނި، އެކަނިމައިއެކަނި ނުކުމެވަޑައިގެން ތި ބޭފުޅުންނަށް
އޮޅުވައިނުލެވުނު ވޯޓު މި އޮތީ 96000 ވޯޓު. 96000 ވޯޓު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާ! މިއީ
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ހަޤީޤަތެކޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ އަޅުގަނޑުމެން ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ތި ބޭފުޅުން ތި
އޮޅުވާލިއޮޅުވާލުމެއްގެ ސަބަބުން މައްސަލައެއް ނެތް ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ތި ބޭފުޅުން ކާމިޔާބު ހޯދިއްޔޯ. ކާމިޔާބު
ހޯދައިގެން މިއަދު މި ތަނަށް ޢަދުލުއިންޞާފާއި، ހަމަހަމަކަމާ އެކީގައި ވެރިކަންކުރަން އައި މީހަކު ކޮން ވާހަކައެއްތޯ މި
ދައްކަނީ؟ ކޮން އަސާސެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްތޯ ވަގަށް ތި ގޮވަނީ؟ އަޅުގަނޑަށް ވިދާޅުވެދެއްވާ! ކޮން ޙުއްޖަތެއްތޯ
އެކަމަށް ދައްކަވާނީ؟ ވިދާޅު ވެދެއްވާ! މިއަދު ކިތަންމެ ހިތްހަމަނުޖެހުނަސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު...
90

ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިނަދޫގެ ބިން ހިއްކެވީ ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަސުރު ނަމާދު ބަންގި ގޮވާތީ ކުޑައިރުކޮޅަކަށް މަދުކޮށްލަދެއްވުމަށް. ކުޑައިރުކޮޅަކަށް މަޑުކޮށްލަދެއްވާ ބަންގި ގޮވާތީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ވާހަކަދައްކަވަމުންގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށްގެ ންގޮސް ނިންމާލުމަށް. އާދެ،
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލުމަށްޓަކައި ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاަلهއށް.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކިތަންމެ ވަރަކަށް، ކިތަންމެ ވަރަކަށް ޙަޤީޤަތް ގަބޫލުނުކުރަން
އުޅުނަސް، ކުޅުދުއްފުށީ އެއާރޕޯޓެއް ހަދައި ފުރަތަމަ ޓެސްޓް ފްލައިޓު ޖެއްސީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ނޫން
ކަމަކަށް ނުހެދޭނެ. އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކިތަންމެ ވަރަކަށް އެކަން ކުރަންއުޅުނަސް އިނގޭތޯ.
ކިހިނެއްތޯ އެކަން ކުރާނީ؟ ށ. އަތޮޅު ފުނަދޫގައި އެއާރޕޯޓުގެ މަސައްކަތް ފެއްޓީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ނޫން
ކަމަކަށް ނުހެދޭނެ. ކިހިނެއްތޯ މިކަން ކުރާނީ؟ ހައްދުންމަތީ ފޮނަދޫން ފެށިގެން ގަމު ތުޑިއަށް ލިންކު ރޯޑް ތާރުއަޅައި
ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ހެދީ މި ސަރުކާރު ނޫން ކަމަކަށް ނުހެދޭނެ. ތ. އަތޮޅު މަޑިފުށީގައި މަގުތަކުގައި ތާރުއަޅައި ،
ނަރުދަމާ އަޅައި، އެނޫން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޖިލީހުގައި ކޮޅަށް ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތަރައްޤީ ގެނައީ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ނޫން ކަމަކަށް ނެހެދޭނެ. މިކަން ކިހިނެއްތޯ ކުރާނީ؟ އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. ތިނަދޫގައި އިސްލާމީ މަރުކަޒެއް ހެދީ މި ސަރުކާރުން ނޫން ކަމަކަށް ނެހެދޭނެ. ދިއްދޫ
މަގުތަކުގައި ތާރުއެޅީ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ނޫން ކަމަކަށް ނެހެދޭނެ. މިއީ ޙަޤީޤީ ވާހަކަ.
91

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވާލަން. ކޮޅަށް ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގެން އެ
ބޭފުޅެއްގެ ގޮނޑިކޮޅުގައި އިށީ ނދެވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުނިޔޭގެ ކުރިއަރަމުން އަންނަ ބޮޑެތި އިޤްތިޞާދުތަކާއި ބާރުގަދަ ޤައުމުތަކާ ގުޅުން ބަދަހިކުރަން ކުރީގެ ސަރު ކާރުތަކަށް
ނޭނގުމަކީ އެ އީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނޫން އެއީ. އަޅު ގަނޑުމެން ގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވިސްނުންފުޅާއި، އެ މަނިކުފާނުގެ ޚިޔާލުފުޅާ އެކީގައި އެ މަނިކުފާ ނު ބާރުގަދަ ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި
އިޤްތިޞާދުތަކާ ގުޅުން ބަދަހިކޮށްގެން މި އޮތް ޗައި ނާ މޯލްޑިވްސް ފްރެންޑްޝިޕް ބްރިޖު އެޅުން އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންނެއް ނޫން. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކިތަންމެ ވަރަކަށް ކަންބޮޑުވިޔަސް އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން
ފަޚުރުވެރިނުވާންވީ ކަމެއް ނޫނޭ. އަޅުގަނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވޭ. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އެ ބުރިޖުމަތިން
ދުއްވަ އިލާފައިދާއިރު ހަމަ އެ ބޭފުޅުންގެ ހިތްޕުޅަށް އަރައިވަޑައިގަންނަވާނެ ނޫނެކޭ ރައީސް ޔާމީނަކީ ކުޅަދާނަ ބޭފުޅެކޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި -ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު އޮންނަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެ ތާއީދަކީ އޮންނަންޖެހޭ
ގާނޫނެއް. ތާއީދުކުރަނީ އެ ގާނޫނަކީ އޮންނަންޖެހޭ ގާނޫނަކަށް ވާތީ. ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރެއް އޮވެގެންނުވާނެ
ޕާޓީއަކުން ހޮވިގެން އައިސް އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތް. މިއަދު
ވޯޓު އޮޅުވާލައިގެން ވަގަށް ވޯޓު ހޯދައިގެން ވެރިކަމަށް އަންނަ ބޭފުޅުން ވިސްނާވަޑަ އިގެންނުވާނެ އެ ގޮތަށް އަބަދު
ދެމިތިބެވިދާނެ ކަމަކަށް. ނުތިބެވޭނެ. ނިކަން އަވަހަށް އެ ހިތި ރަހަ ފެންނާނެ. މިއީ ދުނިޔެ ދައްކަމުންދާ ޙަޤީޤަތް.
ބައްލަވާ ސްރީލަންކާއަށް. ކިހިނެއްތޯ މިހާރު ވެގެން އުޅެނީ؟ މާދަމާ ދިވެހިރައްޔިތުން ނިކުމެ ބުނާނެ، ތިމަންނަ މެން
ބޭނުންވަނީ ރައީސް ޔާމީނޭ. ތިމަންނަމެންގެ ޤައުމަށް ބޭނުންވަނީ ރައީސް ޔާމީނޭ. އެ މަނިކުފާނު ވަރުގެ ވެރިއަކު
ތިމަންނަމެން ނުދެކެމޭ. ރޮއި އާދޭސްކުރާނެ. ފަހަތުން ދުވާނެ. އާދޭސްކޮށްފައި ބުނާނެ މާތް ރަސްކަލާކޮށްޓަކާއޭ ،
ވެރިކަމަށް އައިސްދޭށޭ. މި ޤައުމު ތިމަންނަމެންނަށް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ތަރައްޤީކުރެވޭނެ ދެ ވަނަ ވެރިއަކު
ނެތޭ. ތިމަންނަމެންގެ ތެރެއިން ބަޔަކަށް ގޯހެއް ހެދިއްޖޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާހިސާބުން މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް އާއްމު ކޮމިޓީ ން ކަނޑައަޅާފައިވާ 3 ގަޑިއިރު ހަމަވެގެން އެ ދިޔައީ. 3
ގަޑިއިރު ހަމަވެގެންދިޔައިރުގައި ވާހަކަދެއްކުމަށް ލިސްޓުގައި ތިބި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުތައް
ދަންނަވައިލާނަން. ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދު، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
92

މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުاله، ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް، ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން މުފީދު ޢަބްދުލްޤާދިރު، ކެލާ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް، މެދުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމް، މާފަންނު
ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް. އާދެ! މިހާހިސާބުން ޖަލްސާ މެދުކަނޑައިލާނަން. ދެން
ޖަލްސާގެ މަސައްކަތަކަށް އޮތީ ވޯޓަށް އެހުން. ވޯޓަށް އަހާނީ 3:45 ގައި. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް.
}ޖަލްސާ މެދުކަނޑުއްވައިލެއްވުން: 15:17 އިން 15:48 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
7. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަނޑާލުމަށްފަހު މަޖިލީ ހުގެ މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށްދާނަން. އެޖެންޑާ
އައިޓަމް 7، ވޯޓުން ނިންމާ ހިސާބަށް ގޮސްފައިވާ ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. އިދާރީ މޭޒުން ވޯޓުރަނގަބީލު
ޖައްސަވަ އިދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކު ކޮށްލަދެއް ވުމަށް
ދަންނަވަން. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 7، ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުމަށް މި ދަނީ. މި އައިޓަމުގެ ދަށުން 3
ވޯޓަކަށް އެހުން އެބައޮތް މިއަދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. 3 ވޯޓަކަށް ދަންނަވާލުން އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން އަދިވެސް އެއްފަހަރު ކާޑުކޮޅު ޗެކުކޮށްލެއްވުމަށް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ވޯޓަށް
ދަންނަވައިލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ
ރިޕޯޓު އެ ކޮމިޓީން ނިންމެވި ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަ ކަށް
ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
93

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 49
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 24
ޖުމްލަ: 47
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމު ލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 49. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން
ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ
އަދަދު؛ 24. ޖުމްލަ؛ 47. އެހެންކަމުން، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ. މާފުކުރައްވާތި! 2019. ލިޔުމުގެ ކުށެއް. އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރުން އަނެއްކާވެސް ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލެއްވުމަށް ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 71 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިޞްލާޙުކުރެއްވުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ އިޞްލާޙު އާ އްމު
ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
94

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 49
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 03
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 44
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 24
ޖުމްލަ: 47
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސްނުވޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމު ލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 49. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 3. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 24. ޖުމުލަ؛ 47. އެހެންކަމުން، މި ރިޕޯޓު ފާހެއްނުވި. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިއަދުގެ
3ވަނަ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝިދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018)އެންޓި-
ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު(އުވާލުމުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
95

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 48
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 34
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 02
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 02
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 36
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 19
ޖުމްލަ: 48
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމު ލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 34. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 2. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 2. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 36.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 19. ޖުމުލަ؛ 48. އެހެންކަމުން، މި ބިލު މަޖިލީހަށް ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވެއްޖެ. މިގޮތަށް
ފާސްވުމުން، ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅި، ތާއީދު ލިބިފައިވާ ހުށަހެޅުމަކަށް ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން އެބަޖެހޭ.
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅު ޗެކުކޮށްލުމަށް ދަންނަވަން. ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް
ހުށަހެޅި، ތާއީދުލިބިފައިވާތީ އެ ހުށަހެޅުމަށް މިހާރު މި ވޯޓަށް ދަންނަވާލަނީ. ހުށަހެޅިފައިވާ ހުށަހެޅުން އިދާރީ މޭޒުން
އިއްވާލަދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެވުން:
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ހުށަހަޅުއްވައި، މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ ހުށަހެޅުން. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް
96

ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު
ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 48
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 37
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 38
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 20
ޖުމްލަ: 38
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 37. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 38.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 20. ޖުމުލަ؛ 38. އެހެންކަމުން، މި ހުށަހެޅުން ފާސްވެއްޖެކަމުގައި ދަންނަވަން. މިގޮތަށް
97

ފާސްވުމުން ކޮމިޓީއެއް... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކޮމިޓީގެ އަދަދު ހުށަހަޅާލަދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން 7 މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރާ މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެ ހުށަހެޅުން އިދާރީ މޭޒުން އަޑުއިއްވާލަދިނުމަށް ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެ ވުން:
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވައި ، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މަޢުރޫފް ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ ހުށަހެޅުން. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަނުގެ ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް 7
މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެ ނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ސިސްޓަމުގައި
ކުޑަ މައްސަލައެއް އުޅޭތީ، ކެތްތެރިކަމާ އެކީގައި މަޑުކޮށްލަދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެންމެ ވޯޓު
ލެވުނު. އެހެންނަމަވެސް ، ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ސްކްރީނުން ވޯޓު ފެނިވަޑައެއް ނުގަންނަވާ.
އެހެންވީމާ، ސިސްޓަމު ރީސެޓުކޮށްލަންވެގެން ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ސިސްޓަމު
98

ރަނގަޅުވުމާ އެކީގައި، އަދިވެ ސް އެއްފަހަރު އެ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތް ދަންނަވާލުމަށް އިދާރީ
މޭޒުގައި ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެ ވުން:
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވައި ، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މަޢުރޫފް ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ ހުށަހެޅުން. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 2/2018 (އެންޓި-ޑިފެކްޝަން ގާނޫނު) އުވާލުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް 7
މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެ ނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 37
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 38
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 20
ޖުމްލަ: 38
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
99

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމު ލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 37. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވަކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 38.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 20. ޖުމުލަ؛ 38. އެހެންކަމުން، މި ހުށަހެޅުން ފާސްވެއްޖެކަމުގައި ދަންނަވަން. މި
ހުށަހެޅުން ފާސްވުމުން، 7 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީއެއްގެ ނަންފުޅު ހުށަހަޅުއްވާލަދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ވިލުފުށީ ދާއިރާ ގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާ 7 ނަމަކީ؛ ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްހާމް
އަޙްމަދު، ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން، ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް، އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް. އަދި ތިމަރަފުށީ
ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެހެން ހުށަހެޅުމެއް އޮތްތޯ ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެންމެ
ހުށަހެޅުނު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުތައް އިދާރީ މޭޒުން އިއްވާލުމަށް ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެ ވުން:
100

ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވައި ، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މަޢުރޫފް ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ ހުށަހެޅުން. 7 މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާނެ މެންބަރުން؛
ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު، ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ޙުސައިން، ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް، އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް، ފުވައްމުލަކު އުތުރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް، ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 48
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 38
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެން ބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 39
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 20
ޖުމްލަ: 39
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
101

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ފެންނަ
ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 38. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވަ ކި ގޮތަކަށް
ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 39.
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 20. ޖުމުލަ؛ 39. އެހެންކަމުން، މި ކޮމިޓީ ފާސްވެއްޖެ.
ނިންމު ން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގިނަ ދުވަސްވަތަކަށް ފަހު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ފެށިގެން މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެއްބާރުލުމާ
އެކީގައި. މަޖިލީހުން ނިންމަން ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ނިންމުމުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތިޔަ ދެއްވާ
ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 1 ނޮވެންބަރު
2018 ވާ ބުރާސްފަތި ދުވަހުގެ ރޭ، މާދަމާ ރޭ 8:00 ގައި.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
102